Ett barns memoarer. Mårbacka II

Bokutgåva

Stockholm. Albert Bonniers förlag. 1930
ALINE LAURELL.

Och vi tycker, att det är så roligt, att vi har fått en så snäll guvernant här på Mårbacka.

Hon heter Aline Laurell, och hennes far bodde i Karlstad och var förste lantmätare, och de var visst rika, så länge som han levde. Men när han dog, blev Alines mor fattig, och fru Unger i Västra Ämtervik, som är Alines moster, gjorde opp med pappa och mamma, att Aline skulle få komma hit och lära Anna och mig att läsa franska och spela piano.

Och vi tycker också, att det är roligt, att hon har med sig en syster, som heter Emma och bara är tie år gammal och som får bo här och läsa för Aline tillsammans med oss andra. Och det syns på Emma, att de har varit rika, för Emma har så många mamelucker med fina broderier, som hon har ärvt efter Aline och de andra systrarna, men några sådana har vi aldrig begagnat här på Mårbacka. Och om söndagsmornarna strävar Emma med att tråckla fast mameluckerna på sina byxor, och hon har ett fasligt sjå, för somliga är för vida, och somliga är för långa, och ibland händer det, när hon sätter dem på sig, att den ena hänger ner på foten och den andra knappt räcker nedom knäet. Vi tycker inte, att det är något vackert med mamelucker, i synnerhet inte, när de sitter snett, men Emma menar väl, att när hon har hela byrålådan full av dem och de är så fint broderade, så ska hon också bruka dem.

Och det är så lustigt, att just den hösten, då Aline först kom hit, hade jag rest till Stockholm och gick på gymnastiken och bodde hos morbror Oriel Afzelius och moster Georgina och Elin och Allan i numro sju Klara Strandgata. Jag var borta hela vintern, så att jag fick inte se Aline förrän nästa år på våren. Och jag var allt så glad, när jag skulle få resa hem, men jag var också ängslig, därför att jag visste, att vi hade fått guvernant, och jag trodde, att alla, guvernanter var gamla och fula och elaka.

Och när jag kom hem ifrån Stockholm, så hade jag en panamahatt med blå och vita band omkring kullen och vit fjäder med spänne och en blå sommarkappa med blanka knappar, och en blå och vit netteldukisklänning hade moster Georgina låtit sy åt mig, så att jag var bra fin, när jag kom hem. Och jag hade blivit så bra av att gå på gymnastiken, så att det syntes knappt, att jag haltade. Jag hade vuxit, så att jag var riktigt lång, och jag var inte så blek och mager, som jag var, när jag för till Stockholm, utan jag var fet och rödblommig. Jag hade håret hängande i en fläta neråt ryggen i stället för att ha det uppfästat vid öronen, så att de här hemma knappt kunde känna igen mig. De sa, att det var en alldeles ny Selma, som hade kommit tillbaka från Stockholm.

När jag fick se Aline, blev jag så förundrad, därför att hon var ung och vacker, och jag tyckte om henne från första stund. Men när Aline fick se mig, så tyckte hon, att jag såg ut som en liten stockholmska, och hon blev rädd för att jag skulle vara bortskämd och tillgjord.

Jag hade varit så länge borta. Jag hade så mycket att berätta, att jag pratade i ett kör. Jag talade om, att jag hade varit på Operan och Dramatiskan och Mindre teatern och att jag hade stått ute på Djurgården första maj och sett Karl XV och drottning Lovisa och »lilla Sessan». Och jag berättade, att Louise Thyselius, som var den vackraste unga flickan i Stockholm, hade gått på samma gymnastik som jag, så att henne hade jag fått titta på var dag, och att huset, där morbror Oriel bodde, ägdes av en hertig, som var fransman och hette

d'Otrante, och att han hade hästar och vagn, kusk och betjänt och att hans pappa hade varit något förskräckligt under franska revolutionen. Och jag visade alla de vackra böckerna, som morbror och moster hade gett mig i julklapp, och jag skröt med det stora barn-julkalaset hos grosshandlar Glosemeyer, där Elin och Allan och jag hade varit bjudna och där vi hade fått plundra julgranen och haft med oss var sin påse konfekt, när vi gick hem. Och jag hade varit i Lejas butik och sett så mycket leksaker, och jag hade sett chokladcigarrer och en vattenkonst med rött och blått och grönt vatten, som hette kalospinterokromatokrēne.

Och allt det där satt Aline Laurell och hörde på och sa just ingenting, men hon tänkte, att det var en bra lillgammal liten flicka, den här Selma, som hade kommit hem ifrån Stockholm.

Det allra värsta var, att jag talade stockholmska hela tiden. Det visste jag inte själv om, men Aline Laurell tog det som ett bevis på hur tillgjord och bortkollrad jag var, för den, som var född i Värmland, den skulle väl inte skämmas för att tala sitt modersmål.

Jag svängde mig med namn, såsom Drottninggatan och Berzelii park och Slussen och Blasieholmen, jag talade om vaktparaden och kungliga slottet, jag hade varit i katolska kyrkan, jag hade sett Sankt Göran och Yttersta domen i Storkyrkan, jag hade fått låna alla Walter Scotts romaner av morbror Oriel, och jag hade läst för en så snäll lärarinna, som hade sagt, att hon trodde, att jag nog skulle kunna bli lärarinna, jag med, då jag blev stor.

Allt det där satt Aline Laurell och hörde på, och hon tänkte, att den här flickan, som var så egenkär, den kunde hon aldrig bli vän med.

Och eftersom det bara är några veckor till sommarlovet, då Aline och Emma ska resa hem till sin mamma i Karlstad, så säger pappa, att det inte tjänar något till, att jag börjar läsa för Aline, utan jag får vara fri och ledig ända till hösten. Och det är ju så roligt att gå ut i köket och prata med hushållerskan och att se på Gerdas dockor och att leka med hundar och kattungar och att läsa högt för mamma i Nösselts Allmänna historia för fruntimmer och att hjälpa faster Lovisa att sätta och så i trädgården, men när jag har varit hemma ett par dar, så går jag ändå in i barnkammarn en förmiddag mittunder läsningen, inte för att få läxor eller räkna eller skriva förstås, utan bara för att se hur de bär sig åt.

Aline håller på att förhöra Anna och Emma i, katkesen. Och Anna läser just opp det långa svåra språket »Om hedningarna, som icke hava lagen».

Sedan Anna har slutat uppläsningen, så börjar Aline tala med henne och Emma om samvetet. Hon förklarar hela det långa, svåra språket så bra, att Anna och Emma alldeles förstår meningen och jag med. Jag tycker, att Aline har så rätt, när hon säger, att vi alltid ska göra det, som vårt samvete bjuder oss. För då slipper vi samvetskval.

När lektionen är slut, slår klockan elva, och Anna och Emma får lov tie minuter och springer ut för att leka, men jag stannar kvar i barnkammarn.

Jag ställer mig bredvid Aline, och jag blir så het om kinderna, och jag frågar med så låg röst, att hon knappast kan höra mig, om hon kan hjälpa mig att skicka tjugefyra skilling till Laxå station till en banvaktshustru, som bor där.

»Jaa, det skulle jag väl kunna,» säger Aline, »om du bara vet vad hon heter.»

»Nej, det vet jag inte,» säger jag, »men se, det var så, att när det tåget, som jag for hem med, kom till Laxå station, så körde det över en banvakt. Jag såg honom inte, men de sa på tåget, att han blev skuren mitt itu.»

»Jaså,» säger Aline, »och nu tycker du, att det är synd om hans hustru?»

»Hon skrek så förfärligt,» säger jag. »Hon kom springande fram till station. Aline kan inte begripa hur hon skrek. De sa också, att hon var fattig och hade många barn.»

»Nu minns jag, att jag har läst om det där i tidningen,» säger Aline. »Men gjorde de inte en insamling?»

»Jo,» säger jag, »det gjorde dom. Det kom en konduktör in i vår vagn, ser Aline, och frågade om vi ville hjälpa banvaktshustrun. Och det var många, som gav, men jag gav ingenting.»

»Hade du inga pengar då?» säger Aline.

»Jo, jag hade två tolvskillingar, men, ser Aline, jag hade ämnat köpa brända mandlar och nötter för dom, när jag kom till Karlstad, för att jag skulle ha något med mig hem till Anna och Gerda. Och det gick så fort, ser Aline. Konduktörn hade så bråttom, och han såg aldrig åt mitt håll. Och jag kom mig inte för att lämna fram pengarna.»

»Men nu vill du ändå sända dem?»

»Ja, om Aline bara vill hjälpa mig att skicka av dom. Jag köpte inga brända mandlar i Karlstad, utan jag har pengarna kvar. Jag skämdes, när jag satt på tåget, jag tyckte, att alla, som fanns i kupén, såg på mig och undrade varför jag ingenting hade gett, och jag har skämts var dag här hemma också. Jag ville allt bra gärna skicka de där pengarna till banvaktshustrun.»

Aline ser på mig med sina stora grå ögon. »Varför har du inte talat med din mamma om det »här?» säger hon.

»Jag tänkte ingenting säja till någon människa, men så hörde jag, när Aline talte om samvetet.»

»Jaså,» säger Aline. »Ja, jag ska väl hjälpa dig då.»

Och så går jag efter mina två tolvskillingar och ger henne dem.

Men sedan är vi så goda vänner, Aline och jag. Jag talar om för henne allt det, som jag annars inte talar om för någon människa. Jag berättar till och med, att en gång, när jag var sju år, så läste jag en så rolig bok, som hette »Oceola», och att jag alltifrån den tiden hade bestämt mig för, att bara jag blev stor, så skulle jag ingenting annat göra än skriva romaner.

BIBELFÖRKLARING.

Vi tycker, att det är så roligt att hämta posten om söndagseftermiddagarna. Det är bara vi stora, Anna och Emma Laurell och jag, som får gå. Vi smyger oss i väg, innan Gerda har vaknat från middagssömnen, så att hon inte ska behöva gråta, för att hon inte får gå med. Se, Gerda är bara sex år, och vi tycker, att det är för svår väg för henne, som är så liten, att hon inte kan hoppa över ett dike eller krångla sig över en gärdsgård utan att få hjälp.

Ibland brukar Barn-Maja komma och fråga om hon får gå med, därför att hon tycker, att det blir så långsamt att sitta hemma en hel söndag. Barn-Maja är Gerdas barnpiga, och hon är inte alls tillsagd varken av pappa eller mamma att gå med och se efter oss. När Anna är tolv år och Emma Laurell är elva och jag är tie, så tycker vi, att vi inte behöver någon, som vallar oss. Barn- Maja följer med, bara därför att det är roligt. Hon vill hellre gå med Anna och Emma Laurell och mig efter posten än stå hemma på vedbacken och språka med Lars Nylund och Magnus Engström. Barn-Maja säger, att de där pojkarna pratar så mycket dumheter.

I dag är Barn-Maja med igen, och hela tiden, medan vi går utför lagårdsbacken och ner över ängarna och förbi Per i Berlins stuga, så berättar Barn-Maja hur det var, när som hon och Lars Nylund och de andra

småbarnen i Högbergssäter gick vall med fåren på Åsskogen. Och Lars Nylund slog en gång ihjäl en huggorm, just som den skulle till att hugga Barn-Maja i stortån. Och en gång hade Barn-Maja sjunkit ner i Stormossen ända till hakan och skulle aldrig mer ha fått se dagens ljus, om inte Lars Nylund hade kommit och dragit opp henne.

Det är alltid så trevligt att höra på Barn-Maja, när som hon talar om hur det var, när hon gick vall, men rätt som det är, så säger Anna, att det hörs, att Barn-Maja är bra kär i Lars Nylund. Och Barn-Maja svarar, att det är ingen sanning, för det är slut nu. Det var bara en lek, när som de var små. Men jag blir ledsen, för att Anna skulle retas med Barn-Maja, för nu vill hon ingenting mer berätta.

Det är allt så väl, att Gerda inte kom att gå med, för tänk, så trött hon skulle ha blivit, hon, som bara är sex år! Jag blir trött, jag, som är tie. Inte för att det annars gör mig något att gå en fjärdingsväg eller så. Jag har inte det minsta ont i mitt ben alltsedan den vintern, då jag var i Stockholm och gick på gymnastiken. Men se, vägen ifrån Per i Berlins stuga och fram till gästgivargården i Högberg är så blöt som ett kärr. När en lyfter foten, säger det smack. Vi visste inte, att det var riktig tjällossning här väster ut, för det har ju bara töat ett par dar. Anna säger, att vi ska få se, att postiljonen har blivit hindrad av det dåliga väglaget, så att vi inte får någon post.

Jag förstår inte hur Anna kan veta allting. Tänk, att det första vi får höra, när vi kommer fram till gästgivargården, det är, att postiljonen inte har farit förbi ännu och lämnat in postväskan till Mårbacka. Anna tycker, att vi ska vända om genast, men Barn-Maja undrar om vi ändå inte borde vänta en stund, därför att löjtnant Lagerlöf blir så ledsen, om vi kommer hem utan någon post.

Jag är allt glad, att Anna ger med sig, så att vi får gå in i storstugan på gästgivargården och vila litet. Gästgivarmor sätter fram stolar åt oss rätt långt nere vid dörrn, och vi blir sittande där tysta, för det är ingen, som talar med oss. I stället ser vi oss om i rummet. Det är framdukat smör och bröd och ost på ett stort bord framme vid fönstret, och på ett annat bord finns det fullt med kaffekoppar och fat. I spisen står det flera stora kaffepannor, som puttrar och fräser och ibland kokar över. Äldsta dottern i huset håller på att mala kaffe. Barn-Maja säger halvhögt, att ingenting luktar så gott som kaffe, i synnerhet när en är trött och våt och frusen, och det tycker vi allihop, men Anna tystar på henne, för inte vill vi, att de ska tro där på gästgivargården, att vi väntar att bli bjudna på något.

Det blir vi inte heller, och om en stund går Barn-Maja ut för att se efter om inte postiljonen syns till borta i backarna. Hon stannar ute så länge, att vi tror, att vi aldrig mer ska få se henne, och dessutom blir vi oroliga, för vi ser, att det samlas så mycket folk ute på gården. Somliga öppnar dörrn liksom för att gå in, men när de får syn på oss, så skakar de på huvudet och vänder om. Och vi hör, att den äldsta dottern, hon, som mal kaffe, viskar med gästgivarmor och frågar om aldrig de där småjäntorna från Mårbacka ska gå sin väg. Och Anna viskar till Emma Laurell och mig, att hon tror, att här ska bli kalas, så att de vill bli av med oss. Och vi vill inte vara i vägen, vi kommer överens, att bara Barn-Maja visar sig, så ska vi genast gå därifrån.

Men Barn-Maja är och blir borta, och jag hör, att Anna viskar till Emma Laurell, att hon tror, att Barn-Maja har stämt möte med Lars Nylund här på gästgivargården och att det var därför, som hon var så ivrig att få gå med. Men jag kan inte tro, att Barn-Maja är så bakslug. Jag sitter hela tiden och stirrar ut genom fönstret för att få syn på henne.

Och mittframför mig på andra sidan gården står det en stallbyggning, och på hörnet av den stallbyggningen finns det en gammal trappa, som är inbyggd, så att man bara kan se de två nedersta trappstegen. Men på de trappstegen står det ett par människor. Jag kan inte se vilka det är, för det syns bara ett par stövlar och en bit av ett par byxben av den ena och ett par kängor och ett stycke av en randig kjortel av den andra. Men de

måtte ha bra mycket att säga varandra, för de har stått där i trappan en lång stund. Det underligaste är, att jag tycker jag känner igen den randiga kjorteln, fast det vore ju bra besynnerligt, om Barn-Maja skulle ställa sig och prata med ett par byxben, när hon är ute för att titta efter en postiljon, som kommer åkande borta på landsvägen. Jag ska just till att fråga Anna vad hon tänker om den randiga kjorteln, då gästgivarmor kommer gående åt vårt håll. Hon talar inte till oss, men då hon går förbi, säger hon liksom för sig själv: »Ja, dä blir allt så kärt te få höre Paulus Andersson från Sandarne.»

Vi sitter stilla, vi, och bara lyssnar. Gästgivarmor står nu bakom oss och plockar opp ved ur vedlårn. »Gud ske tack och lov för att Paulus Andersson ska hålle bibelförklaring i mitt hus klockan fyra i eftermiddag,» säger hon för sig själv, medan hon slamrar med vedträna. »Alle di, som vell stanne å höre på, ä så välkomna,» fortsätter hon. »Den som till mig kommer, honom kastar jag icke ut, säjer jag som Jesus. Men den som fruktar människor mera än Gud, den ska gå sin väg.»

Vi vänder ögonen mot den stora väggklockan, alla tre, och den fattas inte mer än fem minuter i fyra. Och Emma Laurell och jag, vi hoppar ner från våra stolar för att gå vår väg, men Anna sitter orörlig, och hon gör tecken till oss, att vi ska bli sittande, vi med.

Och vad i all sin dar kan det nu vara, som Anna tänker på? Är det meningen, att vi ska stanna och höra på en bibelförklaring? Kommer inte Anna ihåg, att kolportörer och läsarpräster är det värsta, som pappa vet? Har hon glömt alla de gånger, som pappa har sagt, att om någon från hans hus skulle gå på ett bönemöte, så finge den aldrig mer komma inom hans dörrar?

Jag hinner inte fråga Anna vad hon tänker och ämnar, för nu kommer Barn-Maja. Hon har så förfärligt brått att tala om för oss, att det ska hållas bibelförklaring i den här stugan klockan fyra, så att vi får lov att gå vår väg. Men Anna vill inte.

»Ja, men Anna vet väl, att löjtnant Lagerlöf inte vell, att vi ska höre på en läsarpräst,» säger Barn- Maja. Men Anna svarar, att vi kan inte rå för, att de håller bibelförklaring här, medan vi sitter och väntar på posten.

»Men nu blir jag allt så rädd, så jag tror, att jag springer hem ensammen,» säger Barn-Maja.

»Jag har velat gå hem hela tiden,» viskar Anna, och det hörs, att hon är fasligt ond på Barn- Maja. »Men Barn-Maja har lockat oss kvar för att få språka med Lars Nylund. Nu får Barn- Maja stå sitt kast.»

Och nu blir det slut på rådplägningen, för det kommer in ett par unga drängar, som flyttar fram bänkar och stolar, och när det är gjort, rusar allt det folket, som har väntat ute på gården, in i stugan, så att den blir proppfull. Men vi går inte vår väg. Vi flyttar bara våra stolar längre tillbaka mot väggen och stannar, för när inte Anna är rädd, så är det väl inte heller farligt för oss andra. Och vi är allt bra nyfikna allihop att få veta hur det går till på en bibelförklaring.

Till sist kommer Paulus Andersson i Sandarne, och han ser ut som en vanlig bonde, och jag kan inte förstå annat, än att han predikar på det vanliga viset. Men jag kan inte riktigt följa med vad han säger, jag tänker bara på hur det ska bli, när vi kommer hem.

Inte hjälper det något att säga till pappa, att vi väntade på posten. Det ska Anna aldrig inbilla sig. Nej, vi blir allt utkörda från vårt goda hem, därför att vi har varit olydiga och nyfikna. Det kommer att gå med oss som med Adam och Eva.

Vad ska Anna försvara oss med, när vi kommer hem, och vad ska det sedan bli av oss? Vi får väl gå ut på landsvägen och tigga. Barn-Maja har sina föräldrar i Högbergssäter, och Emma Laurell har sin mamma i Karlstad, men Anna och jag, vi har ingenting annat än Mårbacka.

När jag tänker på att pappa brukar säga, att kolportörer är värre pack än tjuvar och mördare och att de borde sitta på Marstrands fästning allihop, så kan man ju inte vänta annat, än att han ska kasta ut oss på landsvägen.

Det är allt bra väl för Gerda, att hon inte fick gå med i dag och hämta posten. Hon vet inte hur lycklig hon är.

Nu stöter Anna till mig med armbågen, och jag ser, att det står en karl i dörrn och håller opp en postväska. Och vi smyger oss ut och går hem, Anna och Emma Laurell och Barn-Maja och jag, och vi är så ledsna och onda och rädda, så att på hela hemvägen är det ingen av oss, som säger ett ord.

När som vi har gått förbi Per i Berlins stuga och ner över ängarna och oppför lagårdsbacken, ser vi, att Lina, den stora köksan, står där och väntar på oss.

Och hon är alltid så snäll. Nu vill hon ingenting annat än varna oss.

»Varför kommer ni så sent?» säger hon. »Ni var knappt gångna, förrän löjtnanten feck höre, att dä skulle bli läsarmöte hos gästgivarns, å nu har han gått hele kvälln å ondgjort sej över att ni stanna borte, å var så rädd för att ni skulle bli läsare mä däsamme.»

Vi har inte tid att svara henne, vi bara skyndar oss oppför gården fram till trappan, men tänk, att Barn-Maja törs inte gå med oss genom stora ingången, utan hon smyger undan till köksförstun.

Men Anna är inte ett grand rädd, hon går bara på. Just som hon öppnar förstudörrn, så säger hon till oss, att vi inte ska tala om det där med Barn-Maja och Lars Nylund. För hon ville inte, att Barn-Maja skulle få förargelse. Men inte ett ord säger hon om att vi ska tiga med bibelförklaringen.

Anna går genom förstun rätt in i salen, och Emma Laurell och jag, vi följer henne. Anna tar inte en gång av sig ytterkläderna, och det gör inte vi andra heller. Vi tänker, att det är bäst att göra, som hon gör.

I salen har de dragit ner gardinerna och tänt lampan, och där sitter mamma och Aline Laurell vid det runda bordet framför soffan och lägger sympatipatience. Och faster Lovisa har Gerda bredvid sig och ritar en liten blomma åt henne, och pappa sitter i gungstolen och småpratar, som han brukar.

Och fast Anna vet, att hon har varit på bibelförklaring, som pappa har förbjudit henne, så går hon rätt fram till honom och räcker honom postväskan. »Här har pappa posten,» säger hon.

Men nu ser det ut, som om pappa inte skulle vilja låtsa om, att vi är komna. Anna får stå där med sin postväska. Han tar inte emot den, utan fortsätter att prata med mamma och Aline Laurell.

Och när pappa gör så där, så är det ett tecken, att han är bra ond.

Mamma och Aline Laurell slutar opp med att lägga sympatipatience, och faster Lovisa slutar opp med ett rita på den lilla blomman. Och ingen av dem säger ett ord. Emma Laurell och jag, vi tar varandra i hand, för vi är så rädda, så vi kan dö, men Anna, hon är lugn och frimodig.

»Det var så dåligt väglag, att postiljon kom för sent,» säger Anna. »Vi fick sitta och vänta på gästgivargårn ända till klockan fem.»

Pappa sitter bara och gungar och hör inte alls på vad Anna säger, men nu är det mamma, som höjer sin röst.

»Säj, Anna, vad hade ni för er, medan ni satt och väntade?»

»Den första timmen gjorde vi ingenting. Sedan kom det en kolportör dit och höll en bibelförklaring,» svarar

Anna. »Men så snart postiljon kom med väskan, så gick vi.»

»Men, Anna,» säger mamma, »du vet ju, att pappa har sagt, att ni inte får höra på några läsarpräster.»

»Ja,» svarar Anna, »men, ser mamma, det här var Paulus i Sandarne, och mamma vet ju, att han är den allra farligaste av dom allihop.»

»Ja, men, kära barn,» säger mamma, »skulle du stanna, därför att han är farlig?»

»Vi visste inte, att det skulle bli bibelförklaring, förrän han var färdig att börja,» förklarar Anna, »och jag tänkte, att om vi gick just då, så kunde han bli ond på oss och komma hit till Mårbacka och stjäla.»

»Men vad är det flickan pratar?» mumlar pappa och slutar opp att gunga. »Hon har väl aldrig blivit stollig?»

Med detsamma ser jag, att Aline Laurell sitter alldeles eldröd med utspända kinder och böjer sig ner över korten, för att det inte ska märkas, att hon håller på att brista i skratt. Men faster Lovisa, hon lutar sig bakåt i soffhörnet och skrattar, så att hon får lov att trycka händerna mot sidorna.

»Ja, där ser du, Gustav,» säger mamma, och det hörs på rösten, att hon gärna skulle vilja skratta liksom de andra, »hur det går, därför att du ska vara så överdriven.» Därpå vänder hon sig till Anna återigen: »Vem är det, som har sagt till dig, att Paulus i Sandarne brukar stjäla?»

»Men pappa har ju sagt, att han är en värre skälm än Lasse-Maja,» säger Anna, »och att han borde sitta på fästning.»

Och nu skrattar Emma Laurell och jag med, för vi har ju alltid förstått, att pappa bara menade, att kolportörer och läsarpräster var lika dåliga som straffångar. Vi hade aldrig kunnat tro, att Anna, som var så förståndig och tolv år fyllda, skulle ta det så efter orden.

När nu allihop skrattar, börjar det visst gå opp för Anna, att hon har gjort något dumt, överläppen darrar, liksom skulle hon till att gråta.

Men då reser pappa sig och tar postväskan ifrån henne.

»Ja, det är bra, du Anna,» säger han. »Du är allt pappas flicka, du. Bry dig inte om de där andra, som skrattar, för det är vi två, som har rätt, ser du. Ta nu Emma och Selma med dig, och lägg av er ytterkläderna, och byt om på fötterna! Och sedan kan ni be faster om sirap och mandel, så att ni får koka knäck, för ni ska väl ha en liten belöning, när ni har fått vänta så länge på posten.»

LÖFTET.

Det är ingenting, som är så roligt, som då pappa kommer hem.

Han for bort dagen efter den, då vi hade varit på bibelförklaring, och har inte varit hemma alltsedan. Vi tycker, att det är så tråkigt, då pappa är borta. Det är ingen, som pratar, medan vi äter middag, och ingen, som leker med oss om kvällarna, då vi har ätit. Barn-Maja säger, att han reser omkring och tar opp skatt, och hon vill påstå, att han bara har varit borta några veckor. Men vi litar inte på Barn-Maja, sedan hon ställde sig att prata med Lars Nylund i stalltrappan på gästgivargården, utan vi tror, att pappa har varit borta många månader.

Men så säger mamma en morgon, att i kväll kommer pappa hem, och då blir vi så glada.

Hela den dagen öppnar vi förstudörrn, så fort vi kommer åt, och springer ut på förstubron och lyssnar och tittar. Mamma säger, att vi ska stanna inne. Vi står bara och förkyler oss, men det bryr vi oss inte om ett

enda dugg.

Aline Laurell klagar på oss, därför att vi inte har tankarna med oss, när hon förhör oss våra läxor. »Om jag inte visste vem det är, som kommer i kväll,» säger hon, »så skulle ni få anmärkning allihop.»

Gerda håller hela dagen på med att klä sina dockor. Hon klär på dem och klär av dem och klär på dem igen. Hon kan inte få dem fina nog.

Anna och jag, vi säger till Emma Laurell, att hon kan vara säker på att pappa har med sig leksaker till henne likaväl som till oss. Hon känner inte vår pappa, om hon kan tvivla på den saken.

När som klockan blir fyra och lektionerna är slut, säger Aline Laurell, att vi får slippa läxor till nästa dag, för hon vet ju, att vi ändå inte kan lära oss dem. Och vi skyndar oss ut, både Anna och Emma Laurell och Gerda och jag, för att möta pappa. Vi går först till stallet efter den stora stallgumsen, som Johan körde in åt oss förra julen, och vi spänner den för kälken, för att det ska se högtidligt ut. Det är nästan slut med föret, men vi vet, att pappa tycker om att se, när vi kommer körande med stallgumsen.

Tänk, att vi har en sådan tur — »flax», som Emma Laurell brukar säga! Vi har knappast hunnit oppför allén, så får vi höra dombjällror. Och strax därpå kommer en åkande, och vi känner igen Bruningen och bredåkan och Magnus i Wien och pappa själv i den stora vargskinnspälsen. Vi hinner nätt och jämnt att dra och knuffa och skjuta på stallgumsen, så att han kommer av vägen, för han är inte så inkörd, att han viker åt sidan, när han möter en häst, utan då ställer han sig helst på bakbenen och skjuter fram huvudet och vill köra hästen ner i diket.

Men så besynnerligt det är, att inte pappa stannar och hälsar på oss! Vi har ju inte långt hem, men nog hade vi trott, att Gerda och jag eller åtminstone Gerda skulle få komma opp i släden och åka med fram till trappan. Men pappa bara nickar ett litet litet grand och far förbi oss.

Nu ångrar vi, att vi tog stallgumsen med oss, för vi har bråttom hem, och stallgumsen är inte så inkörd, att han vänder, när som en drar i en töm, utan vändningen får lov att ske på det sättet, att vi ställer oss alla fyra på ena sidan om honom och skjuter på, ända tills han begriper vad det är fråga om.

På det sättet kommer vi för sent för att ta emot pappa, när han kör fram till trappan. Men att han inte står kvar ute och väntar på oss! Vi kan rakt inte förstå oss på honom.

Vi stormar in i förstun, men han finns inte där heller. Han har väl säkert något spektakel för sig, tänker vi och undrar om vi ska gå in i sängkammarn. Men i detsamma öppnar mamma sängkammardörrn och kommer ut till oss. »Barna ska vara snälla och gå sakta i trappan,» säger hon, »och stanna inne i barnkammarn, för pappa är sjuk. Han har feber och ska gå och lägga sig.»

Och mamma skälver på rösten, när hon säger detta, och det skrämmer oss så förfärligt. Och sedan, när som vi har smugit oss oppför trappan och kommit in i barnkammarn, säger Anna, att hon tror, att pappa håller på att dö.

Om kvällarna, när vi har gått och lagt oss, brukar mamma komma in till oss och höra på, medan vi läser våra böner. Vi läser Fader vår och Herren välsigne oss och Gud som haver och Det går en ängel, Mamma flyttar sig ifrån säng till säng, och vi läser samma böner, först Anna, så Emma Laurell och sist jag. Emma Laurell ber också, att Gud ska bevara hennes mamma och hennes syskon och alla snälla människor. Men den bönen brukar vi andra aldrig läsa, för vi fick inte lära oss den, när vi var små.

Nu i kväll kommer mamma in till oss som vanligt, fastän pappa är sjuk, och sätter sig vid Annas säng. Och Anna läser Fader vår och Herren välsigne oss och Gud som haver och Det går en ängel, såsom hon brukar,

men hon nöjer sig inte med detta, utan hon slutar på samma sätt som Emma Laurell: »Gud bevare min pappa och min mamma och mina syskon och alla snälla människor.»

Anna säger så, därför att hon vill be Gud för pappa, som är sjuk, och det förstår mamma, för hon lutar sig ner och kysser henne.

Sedan går mamma till Emma Laurell, och hon läser Fader vår och Herren välsigne oss och Gud som haver och Det går en ängel. Sedan ber hon för sin mamma, för sina syskon och för alla snälla människor. Och allra sist säger hon: »Gud bevare den snälle farbror Lagerlöf, så att han inte dör liksom min pappa!»

När Emma Laurell har bett till slut, så böjer sig mamma ner och kysser henne, såsom hon kysste Anna. Sedan flyttar mamma sig till min säng.

Och jag läser Fader vår och Herren välsigne oss och Gud som haver och Det går en ängel, men sedan säger jag ingenting. Jag ville allt, men det är alldeles omöjligt för mig att få fram ett ord.

Mamma sitter stilla och väntar en liten stund, och därpå säger hon:

»Ska du inte be Gud, att han inte tar din pappa ifrån dig?»

Och jag vill, jag vill så förfärligt gärna, och jag vet, att det ser illa ut, att jag ingenting säger, men jag kan inte.

Mamma sitter och väntar än en stund, och jag vet, att hon tänker på allt det, som pappa har gjort för mig, att han reste till Strömstad för min skull och att jag har fått vara i Stockholm en hel vinter och gå på gymnastiken, men jag kan inte få fram ett ord i alla fall. Och då reser mamma sig och går sin väg utan att kyssa mig.

Men sedan mamma har gått, ligger jag och tänker, att kanske pappa dör, därför att jag inte bad för honom.

Kanske att Gud blev så ond på mig, därför att jag inte bad honom bevara min pappa, att han tar honom ifrån mig.

Och vad ska jag göra för att visa Gud, att jag inte vill, att pappa ska dö?

Jag har ett litet litet guldhjärta, som jag har fått av mamsell Spak, som var syster till moster Wennervik, och ett litet granatkors. Om jag ger bort dem, så kanske Gud förstår, att jag gör det, för att pappa ska få leva. Men jag tror inte, att jag får lov för mamma att ge bort dem. Jag är allt tvungen att hitta på något annat.

*

Nu har doktorn varit här, och när han var rest, talade mamma om för oss, att pappa har lunginflammation. Pappa har fått ligga på våta lakan en natt under resan, och våta lakan är del farligaste, som finns.

Aline Laurell hjälpte mamma att vaka över pappa i natt, och i dag med är hon mest inne i sängkammarn. Mamma vet inte vad hon skulle ta sig till, om hon inte hade Aline Laurell, för hon är så redig och lugn. Faster Lovisa är så förskräckligt rädd för att pappa ska dö, så henne är det inte något besked med.

Aline Laurell ger oss läxor, men hon kommer inte opp till oss och förhör dem, och hon ger oss långa tal att räkna, men hon kommer inte och ser efter i facitboken om de är rätta. Och till sist tycker vi barn, att det blir för hemskt att sitta ensamma i barnkammarn så långt ifrån alla stora människor. Vi smyger oss utför trappan, Anna, Emma Laurell och jag, och går in till faster Lovisa i kökskammarn. Och där sitter faster Lovisa framför sitt sybord och läser i en stor, tjock bok, och Gerda sitter på en liten pall bredvid henne och

syr på en dockklänning.

Vi tre, Anna och Emma Laurell och jag, kryper opp i faster Lovisas soffa och sitter där stilla utan att säga någonting, och vi tycker allt, att Gerda är märkvärdig, som kan hålla på att leka med sina dockor en sådan här dag. Men se, Gerda är inte mer än sex år, så att hon förstår inte, att pappa håller på att dö.

Och det är, som om vi skulle känna oss lugnare, sedan vi kom in i kökskammarn. Alla människor tycker, att det är så trevligt inne hos faster. De säger, att här känner de igen det gamla Mårbacka. Här står bredsängen, där farfar och farmor sov och som faster har tagit i arv efter dem. Här står deras väggklocka i sitt höga fodral, och här står farmors vackra byrå, som den präktiga snickarn i Askersby har snickrat ihop av gamla äppleträd och syrener från Mårbacka. Överdraget på fasters soffa har farmor vävt med egna händer, och det märkvärdiga mönstret har hon fått lära av moster Wennervik, som var gift med hennes bror. Stolen, som faster sitter i, är farfars egen skrivstol, och fasters spegel, som står på byrån och är överhängd med en slöja, är också gjord i Askersby. Men de höga träurnorna, som står på ömse sidor om spegeln och är fyllda med torra rosenblad, har faster ropat in på Välsäter, där hennes syster Anna, hon, som var gift med farbror Wachenfeldt, hade haft sitt hem.

Det finns ingenting här i kökskammarn, som faster skulle vilja vara av med, mer än den fula, svarta överbyggnaden över källartrappan, men när pappa talar om att ta bort den, så säger faster, att det är bäst, att den får vara kvar, därför att den är gammal, och hon skulle inte känna igen sig i sitt rum, om den inte funnes där.

Över faster Lovisas säng hänger en tavla, som föreställer en vit kyrka, omgiven av höga träd och en låg kyrkogårdsmur med en gallerport av järn. Men den tavlan är inte målad, utan den är klippt, och det har varit faster Anna Wachenfeldt, som har fört saxen. Faster Lovisa säger alltid, att den tavlan är så väl klippt och ihopklistrad, att den är riktigt vacker, men jag tycker, att den ser på något sätt fattig ut.

Runtomkring spegeln hänger fyra små tavlor, som faster Lovisa själv har målat på den tiden, då hon var i pension i Åmål. Den ena föreställer en ros, den andra en narciss, den tredje en nejlika och den fjärde en dahlia, och jag tycker, att de är mycket vackra. Faster Lovisa har kvar både färglåda och penslar, men hon målar aldrig mer något så där vackert.

Faster Lovisa äger också en annan tavla, som hänger över soffan alldeles bakom oss, och den föreställer en tjock gosse och en tjock flicka, som är ute och ror i en liten rund båt, som de knappt får rum i. Hela tavlan är sydd med korsstygn på stramalj, och Aline Laurell brukar säga, att faster Lovisa borde ta den ur ramen och göra den till en soffkudde, men faster Lovisa vill ingenting ändra på det, som är gammalt, utan den får hänga, där den hänger.

Borta vid fönstret står tre höga neriumträd, fulla med stora, ljusröda blommor, och på väggen hänger den lilla bokhyllan, där det nätt och jämnt finns plats för psalmboken och Nya testamentet och »Kärlekens liv» av Johan Mikael Lindblad och den tjocka boken, som faster Lovisa läste i, då hon gick i pension i Åmål, och där allt, vad hon behövde veta av franska och geografi och svensk historia och allmän historia och naturlära och hushållsrön, var sammanfört inom samma pärmar.

Rätt som det är, torkar faster Lovisa en tår ur ögonvrån, men hon säger ingenting, utan bara läser vidare. Ibland reser Gerda sig från pallen och frågar faster Lovisa om hon tycker, att dockan ska ha svart eller vit garnering på klänningen. »Kära barn, gör, som du själv vill!» säger faster Lovisa, men om en liten stund ångrar hon sig och talar om för Gerda vad hon vill veta.

Jag undrar hela tiden på vad jag ska göra, för att inte Gud ska ta min pappa ifrån mig, och jag skulle bra gärna vilja fråga faster Lovisa om råd, jag också, men jag är för blyg.

Det dröjer inte länge, förrän köksdörrn går opp och hushållerskan kommer in med en kaffebricka. »Mamsell Lovisa ska väl ha sej en tår kaffe,» säger hon. »Dä kan behöves, när som dä ä så här lessamt. Inte för att löjtnanten dör, men i alle fall ... Å tror inte mamsell Lovisa, att jag kan gå in te frua också mä en kopp?»

»Vet Maja, jag orkar inte dricka något kaffe i dag,» säger faster Lovisa. Men så tycker hon väl, att när hushållerskan har gjort sig besvär att koka kaffet, skulle det se ovänligt ut, om hon inte drack, så att hon skjuter undan boken och slår i en kopp åt sig.

Och med detsamma som faster Lovisa ser opp från boken, skyndar jag mig fram för att ta reda på vad det är för en tjock lunta, som hon läser i. Alla andra böcker, som finns i huset, känner jag till, men denna har jag aldrig förr sett. Den är förfärligt stor, och den har styva, bruna skinnpärmar, som är både repade och blekta, och ett stort mässingsknäppe. På första sidan står titeln, men den är tryckt med så konstiga bokstäver, att jag blir nästan bet på att tyda dem.

»Å, se regementsskrivarns bibel!» säger hushållerskan. »Den har jag inte sett på mången god dag. Jag har just undra vart den har tatt vägen.»

»Den har legat i skåpet på mitt vindskontor, alltsedan mamma dog,» säger faster Lovisa, »men i dag tyckte jag, att jag skulle ta ner den.»

»Ja, dä gjorde mamsell Lovisa rätt i,» säger hushållerskan. »Regementsskrivarn sa alltid, att den boka va bättre än alla di doktorer och medikamenter, som fanns i väla.»

»Ja, den var hans tröst i all nöd,» bekräftar faster Lovisa. »Kommer Maja ihåg, att pappa påstod, att han hade läst igenom den femti gånger?»

»Ja,» svarar hushållerskan, »dä menns jag vesst. Å tänk, så gott som en somna in om kvällarna där ute i köke, när en vesste, att regementsskrivarn låg här inne å läste i bibeln! Dä va, som om ingenting ont skulle kunne hände en.»

När som faster och hushållerskan talar om att farfar hade läst igenom bibeln femti gånger, lyfter jag på huvudet. »Tror hushållerskan, att Gud tyckte om farfar, därför att han läste igenom bibeln så många gånger?» frågar jag.

»Dä kan väl Selma begripe, att han gjorde.»

När jag får det svaret, kommer det över mig någonting märkvärdigt. Det är ingenting, som jag själv funderar ut. Det är någon, som viskar till mig vad Gud vill, att jag ska göra, för att pappa ska bli frisk.

Jag blir allt förskräckt till en början. För tänk, en sådan förskräckligt tjock bok! Och tänk, om dem inte innehåller annat än predikningar och förmaningar! Men det betyder då rakt ingenting, bara pappa får leva. Jag knäpper mina händer och gör Gud det löftet, att om han låter pappa bli frisk, så ska jag läsa igenom hela bibeln. Jag ska läsa från pärm till pärm och inte hoppa över ett enda ord.

Och knappt har jag gjort löftet, så står mamma i kökskammardörrn och nickar åt oss och ser ut på ett helt annat sätt än i går.

»Så snällt av dig, Lovisa, att du tar hand om barna!» säger mamma och låtsar alls inte om, att vi har gått ifrån våra läxor. »Jag ville tala om för dig, att Gustav har varit bättre nu en stund. Han har slutat opp att yra och känner igen oss. Det dröjer förstås, innan han blir frisk, men med Guds makt tänker jag, att vi får behålla honom.»

*

Jag tror inte, att det var så svårt för farfar att läsa igenom bibeln femti gånger, som det är för mig att läsa igenom den bara en enda gång.

För se, farfar fick sätta sig att läsa, när han ville, och han fick ljus av farmor, så att han kunde ligga och läsa i den om kvällarna.

Om jag talade om för mamma eller faster Lovisa, att jag har lovat Gud att läsa igenom bibeln, för att pappa ska bli frisk, så kanske jag också finge ljus till att ligga och läsa vid. Men se, det går rakt inte an, att jag talar om något. Det var en gång en prinsessa, som hade tolv bröder, som var förvandlade till vilda svanar, och för att de skulle bli människor igen, måste hon virka dem var sin skjorta av brännässlegarn. Men hon fick inte tala om för någon varför hon virkade de där skjortorna. Hon höll på att bli bränd, för att hon teg, men hon sa ingenting i alla fall. Och jag ska ingenting säga, jag heller.

Doktorerna på gymnastiken i Stockholm förordnade, att jag skulle ligga och vila en stund mittpå dagen, och det får jag hålla på med hemma också, för det är ju just detsamma, som pappa alltid har varit så ivrig med. Och på den stunden ligger jag och läser bibeln. Men jag får inte läsa länge, för mamma kommer alltid och säger, att jag ska lägga ihop boken och sova litet.

Det är i alla fall en märkvärdig tur — »flax», som Emma Laurell säger —, att faster Lovisa inte bar opp farfarsbibeln på sitt vindskontor och låste in den i sitt stora skåp. Jag tänker, att det var Gud, som ställde om så, att hon bara la in den i det gula halvrunda hörnskåpet, som står på överbyggnaden över källartrappan. Och det skåpet är aldrig låst, utan jag kan ta fram bibeln, så ofta som jag vill läsa i den.

Faster Lovisa tycker bara, att det är bra, att jag läser i bibeln, för hon brukar jämt under locket i sin sykorg ha liggande en roman, som hon läser i, när ingen ser henne, och det hade nog hänt några gånger, att jag hade lånat en av de där romanerna och glömt att lämna igen den. Men nu, när jag läser bibeln, får hon ha sina romaner i fred.

Detsamma tycker mamma och Aline Laurell. De ser inte gärna, att jag läser vad som helst, och en gång tog de ifrån mig en roman, som hette »Den vitklädda kvinnan», just som den var som allra mest rolig. Men varken mamma eller Aline Laurell har något emot, att jag läser bibeln, för bibeln är Guds ord.

Det, som också är en god sak, det är, att det är vår, så att det är ljust om mornarna. Om söndagarna, då vi inte behöver stiga opp före åtta, kan jag ligga och läsa bibeln flera timmar. Men den är allt förfärligt lång. Jag tycker inte, att jag kommer ur fläck.

Gerda ligger annars nere i sängkammarn, men om söndagarna kommer hon opp i barnkammarn, innan hon är riktigt klädd, och då brukar hon och jag leka och föra krig med huvudkuddar. Nu kan Gerda inte begripa varför jag ligger och läser och inte vill leka, och hon blir riktigt ledsen. Men det kan inte hjälpas. En får gå igenom värre saker än så, när som en ska läsa hela bibeln och inte är mer än tie år.

Jag undrar allt ibland om farfar läste vartenda ord i bibeln, som jag gör. Jag läser alla stamtavlor och alla lagar och allting om offer och om tabernaklet och översteprästens klädnad. Och jag undrar också om farfar kunde uttyda alla konstiga ord, så att han begrep allt, vad han läste.

Se, jag har ju läst i bibliska historien om det mesta av det, som står i bibeln. Jag visste förut alltihop om Adam och Eva och syndafloden och Babels torn och Abraham och Josef och David, men jag läser om det förstås ord för ord, för det är detta, som jag har åtagit mig.

*

Det är en söndagsmorgon, och vi är ute och går på landsvägen, Anna och Emma Laurell och Gerda och jag.

Och vi tycker allihop, att det är bra tråkigt, att det är maj månad, för då har en rakt ingenting att ta sig till, när en går ut. Det är bra mycket bättre om vintern, när en kan gå på skridskor eller åka kälkbacke eller köra med stallgumsen. April till och med är bättre, för då kan en gräva kanaler i snösörjan på landsvägen och dämma opp vattenfall i bäcken. Men se, maj! Då har en ingenting annat att göra än att plocka vitsippor. Och att plocka vitsippor, det kan ju vara roligt ett par dagar, men det har vi redan tröttnat på. Nu går vi bara vägen rätt fram, och vi har likaså tråkigt, som om vi var vuxna.

Anna och Emma Laurell går på ena sidan om vägen och talar så sakta med varandra. De säger visst någonting om pojkar och fina klänningar, som de tycker att Gerda och jag är för små att begripa. Gerda och jag går på andra sidan om vägen och talar om den tiden, då jag var i Stockholm och gick på gymnastiken. Och bland annat berättar jag för henne om en så vacker pjäs, som jag såg på Dramatiska teatern och som hette »Min ros i skogen».

Rätt som det är, kommer Anna och Emma Laurell över till vår sida. De vill höra allt möjligt om pjäsen, och de säger, att den måtte ha varit bra rolig. Och Emma Laurell berättar, att när hennes pappa levde och hon bodde i Karlstad, så brukade hon och hennes syskon klä ut sig och spela teater. Och då säger Anna, att det kunde kanske vi också göra någon gång. »Kanske vi kunde göra det i dag,» säger Emma Laurell, »eftersom farbror Lagerlöf är så bra, att han sitter oppe, och vi har läst över läxorna.»

Vi går inte ett steg längre på landsvägen, vi tvärvänder, och vi halvspringer för att komma hem och spela »Min ros i skogen». Men vi pratar och rådslår hela tiden. Innan vi har kommit till allén, är alla rollerna fördelade. Emma Laurell ska vara den unga flickan, som kallas Min ros i skogen, därför att hon har så vackra rödrosiga kinder. Och Anna ska spela den unga herrn, som tycker om henne. Hon är blek och har mörkt hår, och det passar för en karl. Och den gamla gubben i skogen, som Emma Laurell bor hos, ska jag bli, därför att jag har långt, vitt hår, alldeles som gubben hade på Dramatiska teatern. Det värsta är att finna någon, som kan spela den gamla gubbens hushållerska, för vi tycker allt, att Gerda är för liten för den rollen. Till sist kommer vi överens om att vi får ta Barn-Maja till nåder, fastän hon hade stått och talat med Lars Nylund i stalltrappan på gästgivargården, och låta henne bli hushållerska.

Gerda blir ledsen, när hon märker, att hon inte ska få vara med och klä ut sig, så hon börjar gråta, för det har hon alltid så lätt för. Och vi blir förskräckta, för se, om Gerda vill, så kan hon hålla på att gråta en hel dag, och då tror de stora, att vi har varit stygga mot henne, och då får vi kanske inte spela något spektakel. Därför säger vi till Gerda, att hon får vara en liten bror till Emma Laurell och sitta på en pall och klä på dockor. Och det blir hon gudskelov nöjd med.

Det första vi får höra, när vi kommer hem, det är förstås, att det ska läsas predikan, och det är ju bra hindersamt. Men så snart som den är slut, talar vi om för mamma, att vi tänker spela spektakel, och mamma lånar oss nyckeln till sitt stora vindskontor, och vi går in dit och letar fram alla möjliga gamla kläder. Och vi provar och klär ut oss och har så förfärligt roligt.

Teatern ska förstås bli inne i barnkammarn, och den borde ju föreställa en stor skog, där det ligger en liten stuga med en mur omkring. Vi kan ju varken skaffa en skog eller en stuga, men vi tycker, att det är viktigast med muren, därför att Anna ska hoppa över den, när hon kommer för att fria till Emma Laurell.

Därför så bygger vi först opp en mur av alla sängar och soffor och byråar och bord och stolar, som finns i barnkammarn, och klär över den med filtar och sängtäcken, så att det blir som en mur, för utan den kunde det omöjligt bli som i Stockholm. Men det är bra svårt att få den där muren att stå, den vill jämt ramla omkull. De uppträdande, som inte är inne på scenen, de får lov att stå och hålla opp muren.

Åskådarplatserna är ute på vinden, och någon ridå behövs ju inte, för bara vi öppnar dörrn till barnkammarn, så har publiken hela teatern framför sig. Innanför muren har vi ställt ett bord och en stol och den pallen, som

Gerda ska sitta på. Och vi hoppas, att alla ska begripa, att bordet och stolen och pallen föreställer den stugan, där Min ros i skogen bor med sin farfar. Vi spelar över en gång, och då lär jag Anna och Emma Laurell och Barn-Maja vad de ska säga. Och Emma Laurell har så svårt att hålla sig för skratt, så att jag är riktigt bekymrad. Men Anna är utmärkt.

Just som vi ska börja föreställningen, kommer morbror Kalle Wallroth och moster Augusta resande ifrån Gårdsjö för att se hur det står till med pappa och för att höra om han är så pass bra, att han kan följa med in till Filipstad på moster Julias bröllop. Det är ju bra förargligt, för nu kan varken mamma eller faster Lovisa eller Aline Laurell komma och se på oss, för de måste ju hallå moster och morbror sällskap. Men då morbror och moster får höra, att det ska uppföras en pjäs från Dramatiska teatern, så vill de gärna höra den, och då blir pappa så upplivad, att han sätter på sig en päls och går med opp på teatern, han också.

Det är förstås litet förargligt med Gerda, som ska sitta på teatern och klä på dockor, fastän hon inte hör till pjäsen. Så snart som vi öppnar dörrn och tänker börja pjäsen, så frågar pappa henne vad hon ska föreställa, och Gerda svarar, alldeles som om hon vore hon själv och inte en bror till Min ros i skogen. Den, som inte heller är bra, det är Barn-Maja. Hon är så förskräckligt tillgjord. Hon har fått låna vår hushållerskas stora äkta schal, och hon går krokig och har en käpp i handen, som hon stampar med, och hon grinar, så att hon ser ut som en trollkäring.

Men se, Emma Laurell är söt, och det är Anna också. Anna är klädd i pappas uniformsjacka från den tiden, då han var gradpasserare i Stockholm, håret är instoppat under en uniformsmössa, och vi har bränt på en kork och svärtat små mustascher på henne. Och Emma har mammas vita brudklänning och utslaget hår.

Jag har långt, utslaget hår, jag också, för att vara lik gubben på Dramatiska teatern, och en liten vadmalsrock, som Johan har växt ur, och de långa byxorna, som jag hade på gymnastiken i Stockholm, så jag tänker allt, att folk förstår, att jag är en gammal farfar.

Och jag blir så glad, då jag ser, att det går för Anna att komma över muren, utan att varken den eller hon ramlar, för det är ändå det viktigaste.

En gång, när jag är inne på scenen och grälar på Emma Laurell, därför att hon har låtit Anna hoppa över muren, så hör jag, att de skrattar ute på vinden. Och då jag ser mig om, så är det Gerda, som sitter och håller opp ett finger mot en docka och härmar mig. Hon ska aldrig mer få vara med, när som vi spelar spektakel.

Emma Laurell är bra söt, men hon fick en sotfläck på överläppen, när som Anna kysste henne, och sedan har vi andra bra svårt att hålla oss för skratt.

När allt är slut, får vi förstås en mängd applåder, nästan mer, än de fick, de, som spelade pjäsen på Dramatiska teatern.

Sedan har vi så mycket att ställa i ordning, både i barnkammarn och på mammas vindskontor, så att det dröjer en god stund, innan vi blir färdiga. När vi kommer ner, säger mamma, att pappa var trött, så att han har gått och lagt sig, men han ville, att vi skulle gå in till honom. Och det gör vi förstås.

När vi kommer in till pappa och står i en rad framför sängen, så säger han: »Tack ska barna ha! Vet ni, jag tror, att det här var bättre för mig än alla doktor Piscators piller.»

Och det är förstås det bästa, som vi kunde få höra.

Sedan går vi in i förmaket och hälsar på morbror Kalle och moster Augusta, för det hade vi inte gjort förut. Och de är förtjusta, de också, och säger, att de har haft riktigt roligt.

Vi börjar allt på att tycka, att vi är märkvärdiga, både Anna och Emma Laurell och jag och Gerda med, fastän hon inte hade gjort annat än ställt till oreda.

Men när jag kommer fram till morbror Kalle, så lägger han handen på mitt huvud och böjer opp mitt ansikte. »Jaså, det är denna flickan, som är teaterdirektör,» säger han med sin vänliga röst, och jag väntar mig, att han ska säga, att det var duktigt av mig, att jag hade lärt de andra att spela en pjäs från Dramatiska teatern. Men i dess ställe fortsätter han: »Och jag, som har hört, att hon skulle vara en liten läserska, som jämt går och släpar på en stor bibel!»

Jag blir så förlägen, jag vet inte var jag ska göra av mig. Och inte får jag tala om heller hur det hänger ihop med bibelläsningen.

Morbror måtte visst ha märkt, att jag blir ledsen, för han klappar mig på kinden. »Vi har inte skrattat så mycket på länge, varken moster eller jag,» säger han, »och när ni kommer till Gårdsjö nästa gång, får ni lov att spela den här pjäsen där också.»

Jag förstår allt, att morbror Kalle vill trösta, mig, men jag är lika ledsen i alla fall. Tänk, om pappa skulle få veta, att folk säger, att jag är en läserska!

Det är mycket, som en får gå igenom, när som en ska läsa hela bibeln och inte är mer än tie år.

*

Aline Laurell har fått låna en roman av fru Unger i Västra Ämtervik, och den ska vara så märkvärdigt rolig. Aline lånar den till mamma och faster Lovisa, och de är så ivriga att få veta hur det ska gå, att de knappt kan lägga boken ifrån sig.

Jag har sett boken ligga framme både i sängkammarn och i kökskammarn, och jag vet, att den heter »En nyckfull kvinna» och att den är av Emilie Flygare-Carlén, och jag vill allt bra gärna läsa den, jag också.

En söndagsförmiddag låg boken på salsbordet i flera timmar, och jag skulle ha kunnat läsa riktigt långt i den, men det gjorde jag inte. Innan jag har läst ut bibeln, vill jag inte börja någon annan bok.

Det är allt bra väl, att det har blivit sommar.

Aline och Emma Laurell har rest hem till Karlstad, och vi behöver inte stiga opp någon morgon före åtta, och inga läxor har vi, utan jag kan läsa bibeln flera timmar om dagen.

Men sommaren har också den besvärligheten med sig, att Daniel och Johan har kommit hem ifrån skolan.

De har förstås fått veta, att jag håller på att läsa igenom bibeln, och de kan inte låta bli att retas med mig.

»Hör du, Selma,» säger de, »du, som läser bibeln, vet du vart Jakob gick, då han var i sitt fjortonde år?»

»Eller kan du säja oss namnet på Zebedei söners far?»

»Eller vet du vad de tolv apostlarna gör i himmelriket?»

»Eller vad säjer du om att det var en käring, som hade läst hela bibeln, och hon sa sedan, att hon hade förstått vartenda ord utom stent-aflōr och ko-párr-kar och stöt-osten?»

Men det gör ju rakt ingenting. En får gå igenom värre saker än så, när som en ska läsa hela bibeln och bara är tie år.

Pappa är oppe och klädd, men han ligger på sin soffa flera timmar om dagen. Han känner sig matt och svag och kan inte bli av med sin hosta. Han säger, att han visst aldrig blir sig lik igen.

Pappa och mamma och Anna har varit i Filipstad på moster Julias bröllop, men det blev han inte något bättre av. Men nu har mamma hittat på, att han ska fara till Strömstad och bada, för sa friska, som de var den sommaren, då de låg där och badade, har de aldrig varit varken förr eller senare. Jag vet ju, att det är onödigt, för han blir frisk i alla fall, bara jag har läst ut bibeln, men det får jag inte säga till någon.

Kanske att det är Gud, som lagar, att pappa reser bort, för att jag ska få fortsätta med läsningen.

Så länge som pappa inte är sig lik, är det ingen, som vill tala om för honom något sådant, som han kunde bli ledsen över. Därför har ingen här hemma berättat för honom, att folk tror, att jag blev omvänd, den gången vi hörde Paulus Andersson i Sandarne tala på gästgivargården, och att jag nu är en läserska.

Men det kunde ju hända, att han fick veta det i alla fall, och vad skulle jag svara, om pappa frågade mig varför jag läser bibeln? Det gick inte an att ljuga, och det gick inte an att säga sanningen.

I alla fall är det bra gott med de långa, ljusa sommarnätterna. När som mamma har varit oppe och läst bönerna med oss och Anna har somnat, så kryper jag opp ur sängen och sätter mig framme vid fönstret och läser och läser och läser.

*

Nu är pappa hemma igen, och vi är så glada allesammans, för han är frisk och sig lik, som han var, innan han reste bort för att ta opp skatt och fick sova på de våta lakanen.

Och vi har så mycket främmande, så mycket främmande. Det är morbror Schenson och Ernst och Klas och Alma, och det är farbror Hammargren och faster Nana med Teodor och Otto och Hugo, och det är morbror Oriel Afzelius med moster Georgina och Elin och Allan och så morbror Kristofer Wallroth, som är ogift.

Aline och Emma Laurell har också kommit, men inte för att börja läsningen, utan bara för att vara med om den 17 augusti, då pappa ska fylla femti år.

Det är så vackert väder, och det finns så mycket vinbär och krusbär och körsbär, och astrakanerna håller på att bli mogna. Allting är så roligt. Det är bara en enda sak, som är tråkig, och det är, att jag inte har hunnit att läsa ut bibeln. Jag är närapå färdig, jag håller på med Uppenbarelseboken, men när som det är så mycket främmande, så är det fullt överallt, det finns inte ett ställe i hela huset, där jag kan få sitta i fred och ro en enda timme och läsa ut bibeln.

Men nu i eftermiddag har mamma hittat på, att allesammans ska gå till Storsnipan för att se på den vackra utsikten. De har gett sig i väg, både stora och små, och jag är ensam hemma. Jag ville gå med, jag också, men mamma sa, att det var för långt för mig. Jag hade sprungit och lekt så mycket de här darna, sa hon, så att hon var rädd för att jag skulle börja halta, som jag gjorde, innan jag for till Stockholm och gick på gymnastiken.

Jag stannar gärna hemma, för jag tänker på bibeln, och så snart som de andra är gångna, skyndar jag mig in i kökskammarn och tar fram den ur det halvrunda skåpet. Sedan går jag ut i trädgården och sätter mig bredvid en krusbärsbuske, och så äter jag krusbär och läser i Uppenbarelseboken. Och jag är så glad. Jag tänker på att jag snart är färdig, och sedan behöver jag inte mer ha några hemligheter.

Just som jag läser som bäst, får jag se, att morbror Kristofer kommer gående, och när han får syn på mig, där jag sitter bredvid krusbärsbusken med den stora farfarsbibeln i knäet, så går han rätt fram till mig. Jag

var alldeles säker om att morbror Kristofer var gången till Storsnipan liksom de andra, och jag blir så skrämd, när han kommer fram till mig och frågar vad det är jag läser.

Men jag svarar ju, att jag läser bibeln, och när han undrar hur långt jag har kommit, så talar jag om, att jag har läst den ifrån första början och att jag nu håller på med Uppenbarelseboken.

Han säger just ingenting mer, men när han går sin väg, ser det ut, som om han skulle ha lust att storskratta.

Så snart som han är gången, lägger jag ihop bibeln och bär in den i kökskammarskåpet. Jag förstår ju, att så snart som pappa och morbror Schenson och farbror Hammargren och morbror Oriel kommer tillbaka från Storsnipan, så ämnar morbror Kristofer tala om för dem, att han har träffat på mig, när som jag satt vid krusbärsbusken och läste Uppenbarelseboken.

Och morbror Kristofer är så lustig, när han berättar något, så att de andra kommer att skratta sig alldeles fördärvade.

Jag går ut i köket och hjälper faster Lovisa och hushållerskan att ställa med kvällsmaten. Jag springer ner i köksträdgården och plockar persilja och dill, och jag springer opp på handkammarn efter peppar och lök. Jag går alla möjliga ärenden, bara för att jag inte ska behöva vara med inne, när de andra kommer hem, och höra, när morbror Kristofer berättar för dem om hur roligt det var, när jag satt och läste bibeln.

Det är mycket att göra, när det är så fullt med främmande i ett hus. Efter maten hjälper jag till med disken. Jag stannar ute i köket, ända tills det blir tid för mig att gå och lägga mig.

När vi har så där mycket främmande, får inte vi barn sova i barnkammarn, utan där ligger nu faster Nana och moster Georgina och Aline Laurell. Anna och Emma Laurell och Alma Schenson får hålla till på en klädesvind, men jag ligger på hörnsoffan i sängkammarn.

Jag lägger mig och somnar, men fram på natten vaknar jag vid att pappa och mamma håller på att tala om mig.

»Hörde du det där, som Kristofer berättade om Selma?» säger pappa och låter inte ond alls, bara litet förvånad.

»Ja,» säger mamma, »jag tycker Kristofer kunde ha låtit barnet vara i fred.»

»Ja, jag har ju varit borta i sommar,» svarar pappa, »men du har väl sett om hon brukar läsa bibeln.»

»Hon har läst bibeln hela sommarn, både tidigt och sent,» förklarar mamma.

»Men, kära Louise,» säger pappa, »tycker du inte, att du skulle ha förbjudit henne? Det är väl ändå ingen läsning för ett barn.»

»Nej,» säger mamma, »vi kom överens, Aline Laurell och jag, att det var bättre att lämna henne i fred.»

»Jag får väl lov att tala med henne själv då,» säger pappa. »Inte vill jag, att hon ska bli en läserska.»

»Nej, det ska du inte göra, Gustav.»

»Men jag förstår inte ...,» säger pappa.

»Jo, ser du,» förklarar mamma, »jag tror, att hon vill läsa igenom hela bibeln, för att du ska bli frisk.»

»Men det är väl aldrig möjligt,» säger pappa.

»Ja, du vet, att hon blev så ledsen, när du blev sjuk. Det tog henne djupare än någon av de andra, och alltsedan dess har hon hållit på att läsa bibeln.»

»Men det är väl aldrig möjligt,» säger pappa omigen och harskar sig ett par gånger, som om han hade svårt att få fram orden. »Det är väl aldrig möjligt, att flickan kan vara så enfaldig.»

Mamma svarar ingenting, och pappa säger heller ingenting mer, utan det blir tyst.

Det är så besynnerligt. De främmande reser sin väg, och jag vet ju, att jag kan få läsa bibeln så mycket jag vill, sedan mamma har tagit mig i försvar. Men jag tar aldrig ner den ur hörnskåpet och läser ut de par sidorna i Uppenbarelseboken. Se, när hemligheten var uppenbarad, så fanns det inte mer någon kraft i det, som jag hade lovat. Det tjänade ingenting till att fortsätta med läsningen.

Det var ingen nytta med alltsammans.

GÅRDSJÖ.

Vi tycker, att det är så roligt att fara till Gårdsjö och hälsa på morbror Karl Wallroth och moster Augusta och Hilda och Emilia och Karl- August och Elin och Julia och Hugo.

Vi tycker, att Gårdsjö är så vackert, därför att det är vitmålat och har övervåning och skiffertak. Hemma på Mårbacka är huset rödmålat, och det har bara en våning och tegeltak. Vi har heller ingen stor salong, som man kan leka och dansa i, när det är kalas, som de har på Gårdsjö. Vi har bara ett litet förmak.

På Gårdsjö finns det en sjö och båtar, som vi får ro ut i, när vi kommer dit. Och vi tycker, att det är så roligt att ro ut och plocka näckrosor. Vi tycker också om att ro in i vassen till en rund, öppen plats, där ingen kan se oss och där vassen står så hög, att allting blir grönt, både vattnet och ekan och årorna och vi själva. Vi ligger där alldeles tysta och bara väntar, och till sist kommer det en andhona med många ungar i rad efter sig simmande förbi. Och det tycker vi är så högtidligt. Vi tycker, att det är bra synd, att vi hemma på Mårbacka inte har en sjö, som vi kan ro i. Vi har bara en liten ankdamm.

På Gårdsjö har de också en älv, och över älven går en bro, där en kan stå och meta. Så fort som vi kommer till Gårdsjö, lånar vi var sitt metspö och ställer oss på bron och metar. Och ibland nappar det allt för oss, så att vi får opp små mörtar och abborrar och gersar. Vi är så glada, när vi får opp abborrar, för abborren är en god fisk, som det lönar sig att steka, men mörten är så full av ben, så den vill ingen äta. I alla fall är det ingenting att skämmas för, om en får opp en mört. En får vara glad, bara en inte drar opp en snorgers, för gersen är som slem, hela fisken, och den duger knappast att ge till katten. Vi skulle allt vara bra lyckliga, om vi här hemma hade en sådan där älv, som vi kunde meta i. Vår älv heter Ämtan, och den är som en bäck hela sommaren, och den är så långt borta, och så är den lerig. Vi har aldrig gjort något försök att meta där.

Barnen på Gårdsjö har så mycket roligt att titta på, att de knappt kan hinna med alltsammans, för Gårdsjö är ett riktigt bruk med stångjärnssmedja och kvarn och tegelbruk och såg. Vi har ingenting av allt detta på Mårbacka. Vi har bara en liten liten smedja, där Per i Berlin lagar slädar och vagnshjul, och en gammal handkvarn har vi stående i magasinet, där de mal salt, när vi har storslakt. När pappa byggde lagården, så tog de opp ler ur dammen och slog tegel, men det gör de inte nu mera, och Lars i London och Magnus i Wien brukar såga ved på stallbacken, men det är ju ingenting roligt att se på.

Nere vid bruket på Gårdsjö är alla vägar svarta av kolstybb. Det tycker vi ser fint ut, och vi tycker, att de är slätare och lättare att gå på än sådana vägar, som är täckta med vanligt grus.

När vi kommer till bruket, går vi allra först och ställer oss och stirrar ner i kvarndammen. Den ligger så hemskt mörk mellan höga träd, och vattnet i den är blankt och brunt, och det var en gång en kvarndräng,

som kastade sig i där, för att han inte kunde få mjölnardottern. Vi tycker, att det är så märkvärdigt att stå på samma fläck, där en människa har tagit livet av sig. Aldrig har det varit någon, som har gjort det minsta försök att dränka sig i ankdammen på Mårbacka, och vi tror inte heller, att den är så djup, att det skulle löna sig.

Vi brukar just inte bry oss om att gå in i kvarnen, för det flyger så mycket mjöldamm i luften där. Vi brukar helst gå till stångjärnssmedjan.

Stångjärnssmedjan är förfärligt stor och svart, och där finns inget annat ljus än det, som lyser fram genom den halvrunda öppningen framför härden. Det finns inga fönster i smedjan och inget trägolv och inget innertak, utan man kan se ända opp till tegelpannorna. Somliga tegelpannor är trasiga och andra är bortblåsta, och det är en riktig lycka, för annars skulle vi inte kunna se vart vi gick nere i mörkret.

Och vi vet av gammalt, att mitt i smedjan finns det ett stort, fyrkantigt hål, som är fyllt med kol och vatten, och att komma ner där vore den värsta olycka, som kunde hända en, framför allt när en är finklädd. En får lov att ta sig i akt och gå sakta och försiktigt, när en är i stångjärnssmedjan. Det kunde också hända, att en råkade trampa på en järnstång, som ligger där på golvet och ser ut som alla andra järnstänger, men som är nysmidd och så het, att den kan bränna bort hela skosulan.

Det är så förfärligt högtidligt i den gamla Gårdsjösmedjan. Det är som i en kyrka, innan gudstjänsten har börjat. Där sitter gamla Stjernberg och en annan smed på en liten träbänk strax vid sidan av härdöppningen, och de har inte något annat på sig än långa skjortor och trätofflor och glasögon. Men vi har en sådan gruvlig respekt för gubben Stjernberg och för den andra smeden med, för de ser så allvarsamma och stränga ut. Vi törs knappt tala, för att de inte ska bli störda och köra ut oss.

Ibland är det Stjernberg, och ibland är det den andra smeden, som stiger opp och går fram till härden och sticker in ett järnspett och bänder och bryter på någonting, som är segt och tungt. Och då flyger det gnistor ur ugnsgapet, så att smeden får springa baklänges. Och ibland rullar det ner kol på fötterna på honom, så att han måste sparka av sig trätofflorna.

Däremellan kommer smedpojken med sin skottkärra och öser opp våta kol ur den där farliga gropen och skyfflar in dem i ugnsgapet. Något annat händer inte på en lång lång stund, och vi blir allt så trötta av att stå och vänta, men i alla fall har vi inte en tanke på att gå vår väg.

Till sist kommer den stunden, när bägge smederna reser sig och tar var sitt spett och börjar på att böka inne i härden. De bänder och drar och bryter, och svetten forsar av dem, och snart rullar det fram någonting rött, som gnistrar och lyser och är mjukt som en deg, men ändå håller ihop. Smederna fattar om det med båda tängerna och lyfter och släpar det från ugnen fram över golvet och opp på städet.

Därmed är det, som om det värsta vore gjort, för nu ser gubben Stjernberg riktigt nöjd ut. Kamraten drar i ett nerhängande rep, och med detsamma börjar den stora stångjärnshammarn på att sänka sig. Men att se hammarn falla ner på den röda »smältan», som ligger på städet, och hamra fram gnistor ur den, det är det vackraste och högtidligaste, som jag vet. Hammarn faller och faller, det dånar och gnisslar, vattenhjulet utanför vänder sig i en krans av skum, gnistorna flyger över hela smedjan. Det är bra vackert.

Till tegelbruket är det också roligt att gå, för där får vi lergökar, och ibland får vi lerklumpar, som vi kan platta ut till skålar och tallrikar. Och likaså är det roligt att gå till sågen, men den ligger så långt borta, så att jag brukar just inte orka att gå med dit.

Vi barn är inte det minsta ledsna, därför att Gårdsjö är vitmålat och har övervåning och skiffertak eller därför att där finns sjö och vass och ekstockar och bro och metspön och kvarndamm och stångjärnssmedja och

tegelbruk och såg och så mycket annat, som inte finns på Mårbacka. Nej, vi är inte ledsna alls, för så länge som det är morbror Kalle, som bor där, så får vi fara dit närapå var söndag, och det är, som om vi skulle ha del i allt, som finns där.

Men när som jag blir stor, vill jag allt bra gärna bo i ett hus, som är vitmålat och har övervåning och skiffertak och en stor salong, där en kan leka och dansa, när det är kalas.

HERRESTAD.

Vi tycker, att det är så roligt att fara till Herrestad och hälsa på morbror Noreen och moster Emilie och Adolf och Hedvig och Arvid och Erika och Emilia. Vi på Mårbacka är inte släkt med Noreenerna, men de är kusiner med kusinerna på Gårdsjö, så det är ju nästan samma sak.

Vi tycker, att det är likaså fint på Herrestad som på Gårdsjö, för det är också vitmålat och har övervåning och skiffertak och en salong, där man kan dansa och leka, när det är kalas. Men på Herrestad finns det inte något bruk, utan det är bara en vanlig egendom liksom Mårbacka.

Vi tycker också, att det är fint, att Herrestad ligger vid Fryken, för Fryken är en stor sjö, så stor, att den står både i geografien och på kartan. Fryken är åtta mil lång, och på den tiden, då den kunde tala, brukade den säga: »Mät min längd, så får ni se mitt djup.» Så att Fryken är allt en riktig sjö.

På Herrestad finns det en stor granpark, som det är så roligt att gå i. Det ligger så mycket barr på gångarna, att de är glatta. En halkar på dem, som när en går på is, och det är så lustigt. Det finns också stora, nakna stenhällar där i parken, som det går så fasligt bra att åka utför på en liten granruska.

Och i parken har morbror Noreen låtit sätta opp en paviljong, som har riktiga glasfönster och tapeter på väggarna, och vi var med, då den invigdes. Och den hade ett så fint golv av smala, korta bräder, som låg snett mot varandra, så att vi tyckte, att det gick i vågor opp och ner, och var riktigt rädda att dansa på det. Och morbror Noreen hade skrivit verser, som han läste opp vid invigningen, för han kan både hålla tal och skriva vers och spela Erik XIV.

Det är så roligt, därför att Emilia Noreen, som är den allra yngsta av barnen på Herrestad, också kan spela Erik XIV. Då springer hon runt och skakar på det burriga håret, för hon ska ju vara vansinnig. »Skogen ropar mitt namn,» säger hon, »skogen ropar mitt namn. Men hur vet han det?» Och hon är så dov i rösten, för att vi ska bli rädda. Men hon är så liten och söt, så att vi bara skrattar.

Det är nog morbror Noreen själv, som har lärt henne att spela Erik XIV, för han leker med sina barn och är snäll mot dem alldeles som vår pappa.

Det finns en klipphåla i parken på Herrestad, som har alldeles lodräta väggar och som kallas Björngrottan, därför att en björn en gång har ramlat ner där och inte kunnat klättra opp igen. Vi brukar sätta oss under en stor tall, som växer på kanten av grottan, och vi låtsar, att björnen är kvar nere i djupet. Vi hör hur den brummar och hur den klättrar och hur klorna river mot stenväggen, när som den dimper ner igen.

Det växer vilda björnbär på Herrestad, och det är också en märkvärdighet, därför att det inte växer björnbär på något annat ställe i socknen. Jag tror, att den björnen, som föll ner i björngrottan, var ute för att söka efter björnbär, för de är bra goda.

Jag tycker om Herrestad, därför att det har hänt så mycket märkvärdigt där.

Där bodde en gång en gammal fru, som aldrig tordes gå ut, därför att hon var rädd, att skatorna skulle äta opp henne. Och där bodde en gång en ung fru, som var så olycklig, att hon satt nere vid sjöstranden långa

timmar och tänkte på att döda sig. Och det finns ett rum där, som kallas Blå kabinettet, och där har en ung flicka en gång suttit vid fönstret och sett hur hennes fästman drunknade i Fryken. Jag brukar ibland ställa mig vid det fönstret, och då ser jag alltid, att Fryken ligger täckt med is och att en ung herre kommer gående på skridskor och att det slår opp en stor råk i isen mittframför honom. Sedan vänder jag mig bort, för jag vill inte se mer.

*

En gång satt det några herrar — jag tror, att det var morbror Schenson och ingenjör Warberg och pastor Unger och så pappa förstås på verandan här på Mårbacka och disputerade om vilket som var det bästa stället i socknen, Gårdsjö eller Herrestad. Och någon sa, att det var Gårdsjö, och en annan sa, att det var Herrestad.

Pappa satt och hörde på tyst en stund, men sedan frågade han om de rentav hade glömt bort Mårbacka. Kanske att det, när allt kom omkring, var likaså bra som de andra två.

De främmande tystnade och blev smått förlägna, men så sa morbror Schenson: »Visst är det sant, bror Erik Gustav, att du har kostat på Mårbacka en hel del och vidgat ut det och att du sköter det förträffligt. Men du förstår, det kan ju ändå inte jämföras ...»

»Ja,» sa pappa, »jag vet ju visst, att Gårdsjö är ett bruk och att Herrestad är det vackraste stället i Fryksdalen, men kan ni då förklara för mig vad det beror på, att Gårdsjö och Herrestad jämt har hållit på att byta om ägare? De har köpts och sålts, så länge som jag kan minnas tillbaka. Men Mårbacka har aldrig varit sålt alltsedan den dagen, då människor första gången slog sig ner här. Det har bara gått i arv.»

»Ja, det kan vara något i det du säjer, Erik Gustav,» sa morbror Schenson. »Det kan vara något i det. För om man bara skulle ta hänsyn till trevnaden ...»

RÄDSLA.

Vi sitter och har så roligt.

Pappa och mamma och faster Lovisa och Aline Laurell och Anna är resta till Sunne prostgård på kalas, men Emma Laurell och Gerda och jag har inte fått följa med, därför att vi är för små. Och sedan vi har lärt oss läxorna, har vi varit ute i köket hos hushållerskan, och hon har berättat för oss de där roliga rägglerna om Kockelille, som satte sig »svulgen utåv nöta», och om Gubben, som åt opp sju lass gröt och sju lass kärnmjölk. Och vi har övertalat den snälla köksan att sjunga den lustiga visan om Olle Bock, som for i kriget med femton tusen man och som skulle komma tillbaka »till påska eller helga trefaldighetsdag».

Sedan har vi stekt äpplen i salskakelugnen, och till kväll har vi fått gräddplättar med hallonsylt, för att vi inte ska sörja, därför att vi måste stanna hemma.

Men så snart som vi har ätit kvällsvard, går vi opp i barnkammarn, för vi tycker inte, att det är trevligt nere i rummen, när alla de stora är borta. Gerda får ligga på barnkammarsoffan i natt, för det är inte att begära, att hon ska sova ensam i sängkammarn. Och därför följer hon och Barn- Maja med oss opp. Den långa, rödhåriga hjälppigan och den snälla, köksan kommer också med, inte för att de har något i barnkammarn att göra, utan bara för att prata.

Barn-Maja sätter in ved i kakelugnen, och vi slår oss ner framför brasan och värmer oss. Det har varit förskräckligt dåligt väder hela kvällen, och vi sitter tysta en stund och hör på hur regnet piskar mot fönstret och hur vinden tjuter, då den far runtom husknuten. Den snälla köksan tycker, att det är bra synd om herrskapet, som ska vara tvungna att resa hem en sådan natt. Men Barn- Maja lugnar henne med att de åker i stora täckvagnen. Det blir vi glada åt allihop, för när de har täckvagnen, så kan de ju stänga igen om sig, så

att de varken har ont av vind eller väta.

Sedan ber vi förstås den snälla köksan och den långa hjälppigan, att de ska tala om spökhistorier. Men de svarar, att de törs inte, för det har fru Lagerlöf förbjudit dem.

Men Barn-Maja blinkar åt oss, att vi inte ska vara ledsna, för hon ska nog hitta på råd. För det första övertalar hon Gerda att klä av sig och lägga sig i den lilla bädden på barnkammarsoffan. Gerda somnar, så snart som hon lägger huvudet på kudden, och då kommer Barn-Maja genast fram till oss.

Och Barn-Maja säger, att vi två, Emma Laurell och jag, vi är så förståndiga, vi är nästan som stort folk, så det kan inte göra det allra minsta att tala om spökhistorier för oss. Gerda är ju så liten, så att det är klart, att fru Lagerlöf inte ville, att hon skulle bli skrämd, men hon ligger nu och sover.

Vi sitter och hör den ena spökhistorien efter den andra.

Den långa, rödhåriga hjälppigan talar om, att på det stället, där hon tjänade förra året, hade husbonden dött. Han hade just inte varit någon bra karl, folk hade haft rätt mycket att säga på honom. Ja, hon visste inte riktigt hur det hängde ihop, men samma dag, som han dog, kom en stor, svart hund med eldrött gap farande opp mot gården. Den ställde sig på förstubron och skällde och tjöt i väl en timme för att få komma in, men ingen tordes öppna för den. Det var mittpå dagen, och drängarna var inne i köket för att äta middag, men de blev sittande vid bordet utan att smaka maten.

Hon mindes, att det var framsatt ett stort fat med potatis, och en av drängarna tog en potatis ur fatet, men han satt sedan med potatisen i handen och kom sig inte för med att skala den. Hjälppigan satt i köket med de andra, och hon kunde aldrig glömma hur hemskt det var, medan alla människor satt där moltysta och bara lyddes på hunden, som skällde ute på förstubron.

Till sist kom frun ut i köket. Hon var blek och så rädd, att hon fick lov att hålla sig fast i dörrposten för att inte falla. Hon ville bara fråga, sa hon, om det inte i hela huset fanns någon, som tordes köra bort den där hunden ifrån förstubron.

Då reste sig den äldsta av drängarna. Han sköt tillbaka stolen så häftigt, att den for ända mot väggen, gick fram till spisen, tog eldtången, grep ett vedträ, som stod i full låga, och med detta i handen gick han ut i förstun. Ingångsdörrn var stängd med alla sina reglar och lås, men drängen låste opp dem, så att dörrn kom på glänt. Med detsamma slängde han eldbranden rätt i gapet på Honom, som stod och tjöt därutanför. Då gav han till ett än värre tjut. Det hördes vida omkring, det lät nästan, som när en människa gormar och svär det värsta hon kan. Men gav sig av, det gjorde han, och gnistor och rök flög det om honom hela tiden, medan han sprang oppåt allén, så att nog kunde en se vad han var för en.

Och jag vet inte själv om, att jag sitter och håller Barn-Maja hårt i handen, förrän hon böjer sig ner emot mig och frågar om jag är rädd.

Visst har det gått kalla kårar utmed ryggen på mig hela tiden, som hjälppigan har berättat, men det är så förfärligt roligt i alla fall. Jag tar strax handen ur Barn-Majas och skakar på huvudet.

Men jag önskar allt, att de ville tala om historier om jättar och tomtar och troll, för sådana är jag inte rädd för. Bara inte om den onde! Se, jag har alltid haft för mig, att han ligger gömd på vinden utanför barnkammarn i den mörka vrån, där alla utslitna spinnrockar och vävstolar står uppstaplade. Jag har alltid så bråttom att gå förbi det stället på vinden, där jag inbillar mig att han ligger, för det kunde ju hända, att han steg fram ur mörkret, så att jag fick se honom. Men så snart som jag får fatt i nyckeln till barnkammarn, så är jag lugn, för hit in kommer han aldrig. Bara han inte kommer nu, när den långa, rödhåriga hjälppigan berättar så mycket om honom! Vem kan veta? Kanske att han, rätt som det är, knackar på dörrn och öppnar

och kommer in.

Nu är det den snälla köksans tur att berätta. Hon börjar med att tala om, att hon inte själv har varit med om det här äventyret, men hon vet i alla fall, att det är sant, därför att det var en farbror till henne, som såg och hörde alltsammans.

Vår köksas farbror var ute på timmerhuggning långt borta i skogen, och till kamrat hade han en karl, som allt skulle ha haft något slags kontrakt med Gammel-Erik. De hade just sågat av en gran och stod och väntade på att den skulle falla, då de märkte, att den började luta åt annat håll, än de hade väntat. Det såg ut, som om den skulle komma rätt ner över dem själva, och ingen tid hade de att springa undan.

Men då hörde vår köksas farbror hur kamraten ropade åt den stora granen: »Res på dej i fans namn!» Med detsamma såg farbrodern, att trädet stannade mitt i fallet, reste sig och sjönk mer åt andra sidan.

Och det är så dumt och förargligt, men jag är så rädd. Hela tiden, som den snälla köksan har berättat, har jag hört hur det har tassat och gått ute på vinden, och just som granen ramlar, så ropar jag till henne, att hon ska vara tyst.

Och med detsamma kommer det en förfärlig vindstöt, och det hörs en skarp smäll, och nu är jag alldeles säker på att dörrn ska gå opp och att den, som jag inte törs nämna vid namn, ska visa sig för oss.

Jag springer opp och gråter, och jag säger än en gång, att jag inte vill höra någonting mer.

»Selma hörde väl, att dä va e tegelpanna, som blåste ner åv take,» säger Barn-Maja, »men vi ska vesst slute opp, eftersom ho ä rädd.»

Jag begriper ju strax, att Barn-Maja har rätt och att det inte var något annat än en tegelpanna. Jag skäms, så att jag kan dö.

Emma Laurell säger, att jag bär mig så barnsligt åt, som om jag vore sex år. Hon tycker, att den snälla köksan gärna kunde fortsätta, men Barn-Maja förklarar, att det kan hon inte stå till svars med, utan nu får det vara slut.

Efteråt på natten ligger jag vaken och förargar mig över att jag blev rädd, för jag vet ju så väl, att den onde inte sitter inkrupen bland de gamla spinnrockarna. Det är bara sådant, som jag inbillar mig.

Det är skamligt att vara rädd för ingenting och att gråta, därför att det ramlar en tegelpanna av taket. Det ska aldrig mer ske.

Jag tänker på Fritjof och på Sven Duva och på Sandels. Det är allt bra långt från mig och opp till dem.

Men nästa dag är det en liten flicka, som står till reds ute i köket, när middagsmaten ska lagas, och om hushållerskan vill ha ner något från handkammarn, så passar hon genast på och erbjuder sig att springa efter det. Hon går oppför vindstrappan och över vinden och in på handkammarn med stadiga och lugna steg, och hon håller på med detta dag efter dag.

Hushållerskan berömmer henne, därför att hon är så snäll att springa ärenden, men den lilla flickan gör det bara för att härda sig. Och snart kommer hon också så långt, att hon kan gå förbi vrån med spinnrockarna utan att vända bort ögonen och utan att ha någon hjärtklappning, när hon kommer ner i köket.

KORTSPELET.

Om julen, när Daniel och Johan och farbror Wachenfeldt är hemma på Mårbacka, brukar de sitta och spela

kort om kvällarna med faster Lovisa. De spelar ett spel, som heter préférence, fastän de kallar det för »priffe», och som är bra roligt. Jag har lärt mig det genom att stå och se på, när de andra har spelat. Annars är det bara stort folk, som kan spela priffe. Varken Anna eller Emma Laurell kan det. De kan bara Knekt och Tok och Komet och Snipp snapp snorum och Svartepetter och Elva bilder och Svälta räv och Kille och Dundrapart.

Nu i kväll har pappa rest bort och tagit Johan med sig. Och Daniel och farbror Wachenfeldt sitter och talar om att de inte vet hur de ska få sig ett parti, därför att de saknar fjärde man. De frågar mamma om inte hon vill, och mamma kan allt, men hon tycker inte om att spela, utan hon nekar. Då säger faster Lovisa, att det går an att ta Selma till fjärde man. »Det är väl aldrig möjligt, att flickan kan spela priffe,» säger farbror Wachenfeldt. »Hon är ju bara tolv år.»

»Wachenfeldt kan ju försöka henne,» säger faster Lovisa, »hon är inte så bet heller. Hon har fått vara med ibland, när Aline och fru Lindegren på Halla och jag har velat ta oss ett parti.»

Jag får alltså bli fjärde man, och nu sitter jag och spelar, och jag har så förfärligt roligt, i synnerhet när jag får ha Daniel till medspelare. För Daniel spelar så bra och är alltid nöjd, antingen han vinner eller förlorar. Han är också så trevlig. Han säger jämt någonting, som vi får skratta åt, såsom »Ruter ut! sa glasmästarn» eller »Spader, å ingen va där» eller någonting annat. Faster Lovisa sitter och nyper i korten en lång stund, och så snart som hon har lagt ut ett kort, så ångrar hon sig och vill ta tillbaka. Farbror Wachenfeldt vet allt hur han ska spela, för han har ju varit en riktig storspelare i sin dar, men han har starr på ena ögat, och han ser inte riktigt bra på det andra heller, så att det händer, att han slänger ut orätt kort. Men det gör inte Daniel det minsta, att de andra spelar illa. Han blir aldrig otålig på dem.

I början går det tämligen bra för mig, men längre fram på kvällen får jag så dåliga kort, att jag bara tappar och tappar. Och vi spelar förstås inte om någonting alls, men det är förargligt i alla fall, för Daniel och farbror Wachenfeldt kan ju tro, att oturen beror därpå, att jag bara är tolv år och inte förstår mig på spelet.

Men tänk, att till sist, strax innan vi ska äta kväll och sluta att spela, får jag bra kort! Jag har äss, kung, dam, knekt, tia i spader och fem hackor, och det är ju tie säkra spel, om jag bara kommer in. Dessutom har jag ett ruter-äss och en dam och en hacka i hjärter, men inte en enda klöver.

Eftersom jag har suttit och passat hela kvällen, så vill jag slå ett slag och visa vad jag duger till. Jag säger »priffe» på egen hand, för nog ska jag väl kunna ta in sju spel på sådana kort.

Mittemot mig sitter Daniel och är min medspelare. På höger sida har jag faster Lovisa och! till vänster farbror Wachenfeldt. De två håller ihop emot Daniel och mig.

Och när det är jag, som har sagt »préférence», så är det faster Lovisa, som ska spela ut, och hon sitter och nyper och nyper i korten. Men till sist spelar hon förstås ut en klöver, och i den färgen är jag renons. Sedan befinns det, att farbror Wachenfeldt har bra klöver, han också, och faster Lovisa och han, de tar in fem spel i klöver, medan jag får sitta där och kasta bort mina präktiga spader. Jag blir allt så otålig och ängslig, jag får lov att gömma den handen, som håller korten, under bordkanten, så att ingen ska se hur den skakar.

När det äntligen är slut med deras klöver, spelar farbror Wachenfeldt ut en hjärter, och faster Lovisa tar med asset, och jag kastar på min hjärterhacka. Medan faster Lovisa samlar ihop korten, skrattar hon och säger: »Det här går bra för oss, Wachenfeldt.» Men Daniel, som annars är så tålig, han kan inte låta bli att fråga vad jag har sagt »priffe» på.

Sedan spelar faster ut hjärter knekt, och jag lägger på min dam, och farbror Wachenfeldt tar inte över damen, utan kastar på en hacka, så att spelet ser ut att bli mitt.

Jag ser i ögonblicket för mig, att nu är jag räddad. Nu får jag spela ut mina spader och mitt ruter-äss och kan ta hem mina sju spel.

Men innan Daniel lägger på sitt kort, vänder han sig till farbror Wachenfeldt.

»Varför tar inte farbror över Selmas dam?» säger han. »Farbror sitter ju med kungen.»

Farbror Wachenfeldt höjer korten till ögonen och synar dem med sina stora, kupiga starr-brillor.

»Ja, kära du, det gör jag visst, det, fast jag inte ser opp,» säger han. »Men utslaget kort ska ligga.»

»Å, visst inte,» säger Daniel. »Visst har farbror rätt att ta tillbaks, när farbror inte såg.»

Jag förstår nog, att Daniel gör rätt, när han erbjuder farbror att få ta tillbaka sitt kort. Men jag vill så gärna vinna, så jag kan inte hålla med Daniel.

»Hör du inte, att farbror säjer, att utslaget kort ska ligga?» frågar jag.

Men inte bryr Daniel sig om det. »Kom hit med kungen, farbror!» säger han och räcker honom den hackan, som han först har spelat ut.

Därmed slänger farbror Wachenfeldt ut sin kung, Daniel lägger på en hjärterhacka, och på det sättet går spelet över till motparten. Nu har de sju spel, och det finns inte mer någon möjlighet för mig att ta hem tricken.

Faster Lovisa sträcker just ut handen för att samla ihop de fyra hjärterna, som ligger på bordet, men då tar det slut med mitt tålamod. Jag slänger alla de kort, som jag ännu har på hand, ut på bordet på en gång.

»Här vill inte jag spela med längre,» ropar jag och reser mig opp, »för här går inte rätt till.»

Och jag är så ond. Jag är så ond, att blodet kokar i kroppen. Jag tycker, att farbror Wachenfeldt är en riktig usling och falskspelare, och det gör så gott att få kasta korten på bordet och säga det till honom. Och Daniel är inte en bit bättre än han. De är inte sådana, att en anständig människa kan spela kort med dem.

Men det är ju inte så vanligt på Mårbacka, att någon kastar korten i bordet och skriker, att de andra spelar orätt, så att det blir en faslig uppståndelse. Mamma har suttit vid ett annat bord med Anna och Gerda och tagit ut en logogryf, och hon reser sig genast och kommer bort till mig. Och jag skyndar fram till henne: »Mamma, de spelar orätt,» ropar jag och slår armarna om henne och storgråter.

Mamma säger ingenting varken för att ta mig i försvar eller för att banna mig. Hon bara fattar hårt om min handled och leder mig ut ur matsalen. Vi går genom förstun, oppför vindstrappan och in i barnkammarn. Jag gråter hela tiden och skriker på samma sätt: »De spelte orätt, mamma, de spelte orätt.» Men mamma bara tiger.

När vi har kommit in i barnkammarn, tänder mamma ljuset, och sedan börjar hon bädda min säng. »Klä av dig nu, så att du får lägga dig!» säger hon.

Men det gör jag inte strax, utan jag sätter mig på en stol och snyftar och ropar som förut: »Farbror Wachenfeldt gjorde orätt.»

När jag säger detta än en gång, händer det något märkvärdigt. Det är mina ögon, som vänder sig. I stället för att se ut i barnkammarn, som de har gjort förut, så ser de inåt. De ser in i mig själv.

Och vad de ser, det är en stor, tom, halvmörk klipphåla med våta och drypande väggar och en botten, som

liknar ett träsk. Ingenting annat än gyttja och ler. Och den där klipphålan, den finns inom mig själv.

Men när jag nu sitter och ser ner i den, märker jag, att något börjar röra sig djupt nere i den smutsiga dyn. Det är någonting, som vill arbeta sig fram. Jag ser hur ett stort, förskräckligt huvud med öppet gap och taggar i pannan kommer opp ur djupet, och där bakom skymtar jag en mörk, fjällig kropp med hög kam längs med ryggen och korta, grova framben. Den är lik den draken, som Sankt Göran kämpar med i Storkyrkan i Stockholm, men bara mycket större och förskräckligare.

Jag har aldrig sett något så rysligt som det vidundret, och jag blir dödligt skrämd över att det har sin bostad inne i mig själv. Jag förstår, att ända hittills har det varit nersänkt i gyttjan och inte kunnat röra sig, men nu, när jag har låtit vreden ta överhand, nu vågar det sig fram.

Jag ser hur det arbetar sig opp. Det kommer högre och högre, och alltmer av den långa, fjällklädda kroppen blir synligt. Det är väl så lyckligt, att det har sluppit löst och inte mer behöver ligga fängslat i gyttjan.

Jag får skynda mig, jag, så att vilddjuret inte hinner att få opp hela den långa kroppen, för då kanske jag aldrig mer kan tvinga det ner igen i sitt fängelse.

Jag hoppar ner ifrån stolen och börjar klä av mig. Jag gråter inte mer, utan är alldeles stilla och så förfärligt rädd för det där, som jag har sett.

Jag kryper ner i sängen, så snart som mamma är färdig med bäddningen, och när hon stoppar om mig täcket, tar jag hennes hand och kysser den.

Efteråt sätter mamma sig på sängkanten. Hon ser, att jag inte är ond mer, kanske att hon också vet, att jag är rädd för mig själv, för mamma vet allting.

»I morron ska du be farbror Wachenfeldt om förlåtelse,» säger mamma.

»Ja,» svarar jag genast.

Mamma sitter där och säger ingenting. Jag ligger och tänker på det stora vidundret, som jag har boende inom mig, och jag säger till mig själv, att jag aldrig mer ska bli ond. Det ska få ligga kvar nere i gyttjan, så länge jag lever. Det ska aldrig mer få slippa löst.

Jag vet inte vad mamma tänker. Hon borde väl förmana mig, men det gör hon inte. Hon vet allting, så hon vet kanske, att det inte behövs.

Om en stund frågar hon om jag vill ha mat, men jag säger nej, jag kan ingenting äta.

»Läs då dina böner, så ska jag sedan sitta kvar här, tills du somnar,» säger mamma.

MARSELJÄSEN.

Om bara morbror Kristofer inte hade fått syn på mig, då jag satt bredvid krusbärsbusken och läste Uppenbarelseboken, och om han inte hade talat om det för pappa, och om pappa inte hade tagit mamma i förhör, så hade han nog blivit riktigt frisk. Men när han nu fick reda på alltsammans, innan jag var färdig, så kunde det ju inte hjälpas, att han fick behålla sjukdomen.

Om somrarna är pappa tämligen bra, men så snart som det blir kallt på hösten, kommer den svåra hostan tillbaka, och den ger sig inte, fastän han var kväll blir smord med ljustalg under fötterna och ligger med den strumpan, som han under dagen har haft på vänstra benet, rullad om halsen.

Mamma ber jämt, att han ska skicka efter doktorn i Sunne, men pappa säger, att han bra ogärna vill ta hit

doktor Piscator, för han är en sådan där överliggare, säger pappa. Han hade legat i Uppsala hela sitt liv, och där hade han vant sig vid att sitta oppe och prata och dricka toddy om nätterna. Man kan inte bli av med honom förrän allra först klockan två på morgonen, och det tycker pappa är besvärligt.

I dess ställe försöker pappa att kurera sig själv. Han slutar opp att promenera på landsvägen, som han annars brukar göra var dag, därför att om han möter några människor, så är han tvungen att stanna och prata med dem, och han tror, att han förkyler sig, då han står stilla. Mamma tycker, att han inte behöver stanna och prata, han kunde ju bara hälsa och gå förbi, men det säger pappa är omöjligt för honom.

Var kväll vill pappa äta vattgröt. Han vill aldrig mer fara bort på bjudningar, därför att han inte kan få vattgröt på de främmande ställena. Det är med knapp nöd, som mamma kan övertala honom att följa med till Sunne prostgård och hälsa på professor Fryxell. Ja, han ville inte en gång fara till Gårdsjö, förrän moster Augusta hittade på att låta jungfru Stina koka vattgröt åt honom. Han är inte heller belåten, när det kommer främmande hem till oss, för då tycker faster Lovisa, att det är genant, att han ska sitta och äta vattgröt, så att hon låtsar glömma bort den. Men pappa ger sig inte. Han blir aldrig frisk, säger han, om han inte får sin vattgröt, så att faster är tvungen att sätta fram en gröttallrik åt honom, hur mycket och hur fint främmande vi än har.

Pappa har också hittat på att ta en sup före frukosten och två före middagen. Han säger, att brännvin är det bästa av alla medikamenter och att bara han får hålla på att ta in den medicinen i tillräckligt lång tid, så blir han alldeles bra. Det vet pappa så säkert som aldrig det. Pappa hade aldrig smakat brännvin, förrän han var sjutton år, men då hade han fått frossan, och farmor hade botat honom genom att ge honom brännvin. Både mamma och faster Lovisa säger, att efter allt, vad de har sett, så blir folk bara förstörda och eländiga av att dricka brännvin, men det vill inte pappa ge dem rätt i, utan han påstår, att han blir bättre för var dag, som går.

Men vi barn, vi ser allt, att pappa är dålig, för han springer aldrig mer och leker tagfatt med oss om kvällarna.

Pappa har nu hållit på att kurera sig själv först i en vinter och så långt in på den andra. Men då är också hostan så svår, att han inte får ro för den varken dag eller natt.

Mamma vill prompt skicka efter doktor Piscator, men pappa håller emot i det längsta, för nu har det blivit krig mellan Frankrike och Tyskland, och sedan det har börjat, är det ändå farligare än förr att hämta honom.

Se, doktorn håller med tyskarna, och det gör ju annars ingen människa. Han tycker, att de är så duktiga, att han aldrig vill sluta att tala om dem. Vi har hört, att en gång, när han var hos Nilssons i Visteberg, så hade han och herr Nilsson råkat i en sådan dispyt om Frankrike och Tyskland, att de hade blivit sittande och grälat hela natten, och fru Nilsson hade fått ge doktorn frukost, innan han for. Så att det är allt sant, som pappa säger, att det är ett vågstycke att skicka efter doktor Piscator.

I alla fall driver mamma sin vilja igenom, och doktorn blir hämtad en eftermiddag. Klockan är inte en gång fyra, när han kommer, och vi tror så säkert, att bara doktorn har undersökt pappa och skrivit recept och druckit kaffe, så ska han resa sin väg.

Men han blir sittande och pratar och pratar, och när klockan blir fem, så ber pappa att få in varmt vatten och socker och konjak till sängkammarn, så att doktorn ska få sin toddy. Han tror inte, att han reser med mindre.

Det har inte varit så värst kallt förut på dagen, men mot kvällen smäller det till med stark köld. När klockan är halv sex, visar termometern tjuge grader. Vi sitter omkring det runda bordet framför soffan i matsalen och arbetar som vanligt med att virka och brodera och sy, men vi känner hur kölden kommer krypande

utefter golvet, så att fötterna blir som isklumpar. Vi säger, att det är bra synd om stalldrängen, som ska skjutsa doktorn hem till Sunne en så kall natt.

När klockan blir sex, börjar faster Lovisa undra om doktorn kommer att stanna till kvällen, men mamma och Aline Laurell lugnar henne med att det kan de aldrig tro. Vad skulle han stanna för? Han, som är doktor, bör väl ha så mycket förstånd, att han begriper, att pappa behöver lägga sig i god tid.

Just som de talar om detta, kommer hushållerskan in och säger, att det syns något så grant på himlen, att hon tycker herrskapet borde gå ut och se på det. Och vi kastar på oss schalar och kappor och springer ut allesammans.

När vi kommer ut, är himlen alldeles röd, liksom den skulle stå i lågor. Aline Laurell säger genast, att det är norrsken, fast det är bra ovanligt, att det är så starkt rött. Och vi står och tittar, för vi har aldrig sett maken. Högst oppe hänger det ner som flera varv av röda orgelpipor, och rätt som det är, så kommer det farande skyar, som är blå och gröna. Vi tycker, att det fräser om dem, när de kommer farande.

Det är någon, som säger, att detta kanske är ett återsken av Paris’ belägring, som just håller på som bäst. Aline Laurell svarar, att det är rent omöjligt, men att det ändå kan vara liksom ett tecken på att det råder sorg och vrede oppe i himlen, därför att tyskarna är så elaka, att de vill bombardera en sådan stad som Paris.

Vi tycker, att alltsammans är så gruvligt hemskt. Vi kan inte stå länge ute för köldens skull, men när vi går in, så är det, som om bomber och granater hade slungats över oss. Vi tycker alldeles, att vi förstår hur de har det i den stora, instängda staden.

När vi kommer in, är klockan halv sju, och faster Lovisa börjar på nytt att undra om doktorn ska ha kvällsvard. Hon har ju en korv liggande i vatten, säger hon, men hon är allt rädd för att den är väl salt, och så ska det ju vara något på smörgåsbordet. Mamma svarar än en gång, att hon inte kan tro annat, än att doktorn ska resa sin väg. Det ska förstås komma hem medikamenter från apoteket i Sunne, och det blir ju omöjligt, om inte doktorn reser före liggdags.

När klockan blir sju, kommer pappa in till oss i salen med det goda budskapet, att doktorn vill fara. Han ber, att vi ska skicka ut bud till stalldrängen att spänna för. Anna springer strax ut i köket med budet, och vi blir så glada allihop över att doktorn far, så att pappa får komma till ro.

Innan pappa går, passar mamma på att fråga om en sak.

»Kära du, vad är det ni talar om?» säger mamma.

»Vi talar bara om Bismarck,» säger pappa, »och vad han är för en märkvärdig man.»

Vi tycker, att det är riktigt synd om pappa att sitta och höra beröm om Bismarck, för vi vet ju, att det är han, som är skuld till alla de olyckor, som övergår Frankrike. Se, vi är liksom så inne i saken nu, strax efter sen vi har varit ute och sett på hur Paris bombarderades.

Stalldrängen är inte sen att spänna för. Vi hör dombjällrorna, när han kör fram till trappan, och vi tycker, att herrarna, som sitter i sängkammarn, också borde höra dem. Men där inne pratar de som förut.

»Gå du dit in, Selma,» säger mamma, »och tala om för dem, att hästen är framkörd!»

Jag går förstås, och som jag öppnar dörrn, så ser jag hur pappa och doktorn sitter vid skrivbordet med toddybrickan emellan sig. Doktorn är så ivrig, att han slår handen i bordet och ropar: »Det var den förbannade spanska käringen, begriper du.»

När han ser mig, så bryter han av för att höra vad jag vill, och när jag har talat om, att hästen var framkörd, så bara vinkar han med handen. »Det är bra det, du,» säger han, och sedan vänder han sig till pappa som förut.

Jag går in i salen tillbaka, och jag talar förstås om vad doktorn har sagt. Och Aline Laurell blir så ond och säger, att det är skamligt att tala på det sättet om en stackars avsatt och landsflyktig kejsarinna.

Vi sitter igen där inne i salen och väntar och tittar på termometern. Nu är den oppe i tjugefem grader, och vi blir så ängsliga för drängen och hästen. Mamma skickar ut en päls till karlen och en fäll att breda över hästen. Mer kan hon inte göra, säger hon.

När klockan blir halv åtta, hör vi, att stalldrängen kommer in i förstun och med tunga steg går in i sängkammarn. Vad han där säger, kan vi inte höra, men vi förstår ju, att han vill ha besked om han ska vänta längre. Han blir inte lång stund där i alla fall, han kommer ut i förstun igen, och nu öppnar han salsdörrn.

»Va töcker frua att jag ska göre?» säger han, »Jag ä rädd för att märra fryser sej fördärva.»

»Vad sa herrarna där inne?» frågar mamma.

»Va di sa?» upprepar stalldrängen. »Löjtnanten feck aldri komme te orde, för så fort som doktorn feck se mej, så slog han opp en stor konjakssup åt mej, å senna ga han mej en tvåriksdaler, å så körde han ut mej.»

»Jaså,» säger mamma, »ja, då är det allt bäst, att Jansson spänner ifrån och sätter hästen tillbaka in i stallet.»

Strax efter att stalldrängen har stängt förstudörrn, kommer pappa från förmakshållet och säger, att doktorn nog inte reser utan att få kvällsvard.

»Han ska visst få kvällsvard,» säger mamma, »bara han inte sedan blir sittande hela natten.»

»Ja, det är inte gott att veta det,» svarar pappa, »men i alla fall kan vi ju inte köra ut honom.»

Därmed går han på nytt in till sig, och faster mumlar något om att det går nog här som hos Nilssons i Visteberg, att vi får ge honom frukost också. Och mamma säger, att det står pappa aldrig ut med. »Då har jag honom liggande mellan lakan i morron,» säger hon.

När mamma säger detta, så blir vi allihop så bedrövade, och vi är så onda på doktor Piscator, som inte vill resa sin väg. Vi tycker, att det är likaså hemskt som den kvällen, när pappa kom hem och hade lunginflammation.

Men just som vi sitter där och är som allra mest modfällda, börjar Aline Laurell på att storskratta, »Jag tror nog, att jag ska få doktorn att resa hem,» säger hon, »om bara Louise ger mig lov att försöka.»

»Visst får du lov, bara du inte ställer så till, att han blir ond på oss,» säger mamma.

»Å nej då, jag ska visst inte göra något farligt alls,» säger Aline.

Därmed kastar hon ifrån sig sitt handarbete och reser sig. Och mamma och faster Lovisa och Anna och Emma och Gerda, de är allesammans gråbleka, därför att de fryser och är ledsna. Men Aline har röda rosor på kinderna, och ögonen tindrar på henne.

Förr i världen hade vi ingenting annat än ett klaver att spela på, men sedan morfar dog för ett par år sedan, har vi fått ärva hans piano, och det står i förmaket. Och nu går Aline in i förmaket, och vi hör, att hon slår opp pianot. Sedan tänder hon ljus och prasslar med några papper, så att vi förstår, att hon söker i nothögen. Och strax efteråt börjar hon på att spela en marsch.

Vi sitter tysta och alldeles stilla, vi är så nyfikna, så vi orkar varken sticka eller sy.

»Vad är det hon spelar?» säger faster Lovisa. »Jag tycker, att jag har hört det förr.»

»Det tycker jag med,» säger mamma. »Men vet du vad? Det är bestämt marseljäsen.»

»Ja, det tror jag du har rätt i,» säger faster Lovisa. »Det är en bra vacker marsch, det var roligt att få höra den än en gång.»

»De spelade den jämt inne i Filipstad i min ungdom,» säger mamma, »och jag minns hur glad pappa blev, var gång som han hörde den.»

Mamma och faster Lovisa ser riktigt upplivade ut, men Anna och Emma och Gerda och jag, vi begriper ingenting.

»Marseljäsen,» säger Anna, »vad är det för slag?»

»Det är en fransk marsch,» säger mamma. »Det var den, som de spelade och sjöng i Frankrike under franska revolutionen. Hör ni hur vacker den är?»

»Jag har aldrig hört Aline spela så bra,» säger faster Lovisa, »men jag undrar just vad doktor Piscator ska säja om den musiken.»

Nu börjar jag komma ihåg, att jag har läst om marseljäsen antingen i Nösselts Allmänna historia för fruntimmer eller någon annanstans.

»Jag minns, att fransmännen tyckte så mycket om den, så att de blev dubbelt så tappra som annars, bara de hörde den,» säger jag.

Sedan sitter vi helt andäktigt och lyssnar på hur Aline spelar marseljäsen. Hon spelar den och tar om den, går på i ett kör utan att tröttna, och med kraft och kläm spelar hon.

Jag vet inte hur det kommer sig, men den låter så märkvärdig, den där marschen. Det är, som om en inte längre skulle kunna sitta stilla och bara virka och sy. Det är, som om en ville fara opp och skrika och sjunga. Det är, som om en ville göra något stort och märkvärdigt.

Aldrig förr har jag hört Aline Laurell spela på det sättet. Och inte visste någon av oss, att det fanns så mycket ljud i morfars gamla piano. Jag tycker jag hör hur det trummar, jag tycker jag hör, att de skjuter och slåss, jag tycker, att marken skälver. Jag tycker, att jag aldrig har hört något så vackert.

Sängkammarn, där pappa sitter med doktor Piscator, ligger strax bredvid förmaket, så att de måste ju höra där också hur Aline spelar marseljäsen. Och jag kan inte låta bli att undra om också de tycker, att den är vacker.

När Aline satte sig att spela marseljäsen, var klockan nätt och jämnt åtta, och nu är hon kvarten över, men hon håller på lika kraftigt och oförtrutet.

Det är någonting, som Aline vill säga till oss, som hör på henne. Jag hör det, men jag vet inte riktigt vad det är. Kanske att det är det, att man inte ska förakta fransmännen, för de är i alla fall ett stort och underbart folk. Eller är det det, att man inte ska sörja över att de är slagna, därför att de kommer att resa sig på nytt? Något i den vägen tycker jag att det är.

Men en stund senare står pappa i förmaksdörrn.

»Nu kan du sluta opp att spela, Aline,» säger han, »för nu har doktorn rest sin väg.»

Sedan talar pappa om, att det var så besynnerligt, när doktor Piscator fick höra marseljäsen. Först låtsade han inte om den, utan fortsatte att prata som förut, och när musiken inte tog slut, så svor han litet över den och sa, att den störde honom.

Men snart hade han blivit moltyst och satt bara och lyssnade. Därpå började han stampa takten och småsjunga, och pappa var inte riktigt säker på att han inte hade tårar i ögonen.

Med ens hade han flugit opp och gått bort till dörrn, där han hade pälsen hängande, slängt på sig den i full hast och tryckt mössan ner över öronen. »Adjö med dig, Erik Gustav!» hade han ropat. »Nu far jag hem.»

Han hade öppnat dörrn och gått ut i förstun, men pappa hade ju skyndat efter honom.

»Kära du, du ska väl vänta, tills hästen kommer fram,» hade pappa sagt. »Kom in igen på en stund, så att jag får skicka bud till drängstugan!»

Men doktorn hade bara haft brått med att öppna förstudörrn.

»Tror du inte, att jag hittar själv till din drängstuga?» hade han sagt. »Jag vill inte stanna längre. Om jag sitter här och hör på marseljäsen, så blir jag likaså förryckt i fransmännen som alla ni andra.»

FYRTI GRADER.

Det är lördag i dag, och när som vi åt middag, så sa mamma, att då det nu var slut på läsningen — för vi har alltid lov på lördagseftermiddagarna — och det var så vackert väder och så gott före, så tyckte hon, att faster Lovisa och Aline Laurell gärna kunde fara ut och röra litet på sig. Det var så, att moster Augusta på Gårdsjö hade lovat mamma ett par prover på bomullstyg, och det vore bra, om de ville hämta dem åt henne. De skulle inte stanna så länge på Gårdsjö, sa mamma, att moster Augusta behövde bjuda dem på kväll. De kunde resa hem, när de hade fått kaffe.

Faster och Aline gjorde sig i ordning, och klockan halv fyra for de sin väg. Sedan skickade pappa bud på Anna och mig, att vi skulle komma ner till honom på kontoret och kollationera brandförsäkringsbrev. Det är pappa, som ställer med alla brandförsäkringar i Östra Ämtervik, och det ska vara tre brandförsäkringsbrev för var gård, och de får lov att vara precis lika alla tre, det får inte finnas ett fel på dem.

Vi sitter vid det stora skrivbordet på kontoret, och vi har var sitt av de stora brandförsäkringsbreven utbrett framför oss. Och vi tycker allt, att det är så högtidligt, att vi får hjälpa pappa med kollationeringen.

Och pappa läser: »Nytt 1. Skick 1. Gammalt ½. Tak: näver och torv.» Detsamma kommer igen i brev efter brev, det är just ingen omväxling, men vi har roligt i alla fall. Pappa säger, att Anna är inspektor Nyman, och jag är Erik i Korterud, för det är de två, som annars brukar kollationera åt honom. Om jag finner ett fel, så säger han: »Det var rätt, Erik i Korterud, att han ser opp,» och det låter så lustigt, så att vi måste kasta oss bakåt på stolarna och gapskratta.

Men rätt som vi håller på med detta, så går kontorsdörrn opp, och in kommer en herre, som är klädd i lång, svart päls, hemvirkat resskärp och sälskinnsmössa. Han har så mycket rim i skägg och ögonbryn, så att vi först inte kan känna igen honom, men snart kommer vi ju underfund med att det är ingenjör Frykberg från Gräsmark, som brukar komma hit var sjuttonde augusti för att dansa och se på sällskapsspektakel.

Så snart som ingenjör Frykberg har hälsat på pappa och Anna och mig, så säger han någonting om att han har hört, att pappa i år har fått så ovanligt vacker havre. Han undrar om han kunde få köpa litet till utsäde, för i Gräsmark hade all havre frusit bort förra hösten.

Pappa lägger genast undan brandförsäkringsbreven och skickar oss barn opp till mamma för att säga till henne, att hon ska bjuda ingenjör Frykberg på kaffe. Och vi skyndar oss opp i stora byggningen med budet, och eftersom faster Lovisa är bortrest, så hjälper vi hushållerskan att hacka socker och lägga opp småbröd.

Vi tycker, att vi har gjort i ordning ett riktigt rart kaffebord, men när ingenjör Frykberg kommer in i salen och kastar en blick på det, så ser han på något sätt besviken ut.

»Dricker inte alla dina fruntimmer kaffe?» säger han till pappa. »Här är ju bara tre koppar framsatta.»

»Å jo,» svarar pappa, »den konsten kan de allt. Men syster min och guvernanten är resta till Gårdsjö. Du får hålla till godo med bara oss.»

Det är besynnerligt, att ingenjör Frykberg, som är en stor, kraftig karl med långt, svart helskägg, som till och med är litet gråsprängt, kan ta så illa vid sig, därför att faster Lovisa och Aline Laurell är resta till Gårdsjö. Först blinkar han flera gånger fort, fort med ögonlocken, sedan tar han fram sin stora, röda silkesnäsduk och torkar sig ett par gånger över panna och ansikte. Och när han räcker fram koppen till mamma, för att hon ska slå i kaffe åt honom, så hör vi, att skeden klirrar på fatet.

Mamma tittar opp ett tag, men hon blir alls inte förskräckt, för att ingenjör Frykberg ser så konstig ut, utan i dess ställe småler hon. »De ska inte stanna på Gårdsjö hela kvällen,» säger mamma. »När klockan blir sex, tänker jag, att vi har dem här igen.» När mamma säger detta, ser det ut, som om ingenjör Frykberg skulle få nytt liv. Han sticker ner näsduken i fickan, och skeden klirrar inte mer mot fatet.

Alltmedan de dricker kaffe, talar mamma och ingenjör Frykberg om Aline Laurell. Mamma säger, att hon är lycklig, så länge som hon har en så utmärkt lärarinna för sina barn, så ordentlig, så anspråkslös och så trevlig att ha i hemmet. Och så snäll i sina händer sedan! Det var märkvärdigt, så vackra saker hon kunde göra av rakt ingenting.

Mamma ber ingenjör Frykberg titta på ett par hörnhyllor av läderklot, som vi har i matsalen och som Aline gav pappa i julklapp förra julen. »Ser ingenjörn hur vackert de här hörnhyllorna är broderade?» säger mamma. »Kan ingenjörn tänka sig, att dessa rosorna och fuchsiorna och liljekonvaljerna inte är sydda av annat än fiskfjäll? Och att den här vackra bården är gjord av grankottsfjäll, som är överstrukna med kopalfernissa? Ja, jag säjer då det, att den flickan har en förmögenhet i sina händer.»

Sedan ber mamma mig gå efter pappas pennställ och visa ingenjör Frykberg. Aline har sågat ut det ur några tunna träskivor och klistrat ihop det med draglim, och pappa tycker så mycket om det, att han rakt inte vill ha något annat pennställ på skrivbordet. »Ser ingenjörn, det kostar inte mycket, det här heller,» säger mamma.

Sedan får han se den fina bokhyllan i förmaket, som är gjord av tre fernissade brädbitar och hänger på bruna yllesnören. Bräderna är kantade med svarta sammetslister, och på listerna har Aline sytt ut blommor och blad av fiskfjäll och vitt silke och stråpärlor. »Den här fick jag i julklapp av henne förra året,» säger mamma. »Tycker inte ingenjörn, att den är bra vacker?»

Jo, ingenjör Frykberg berömmer allt det, som mamma visar honom. Men han blir inte så glad över det, som mamma hade väntat. I stället säger han, att det är bra synd, att en flicka som Aline ska behöva brodera av fiskfjäll och grankottar.

Så snart som han har slutat kaffedrickningen, gripes han av ny oro. Nu famlar han gång på gång i västfickan efter en stor silverrova, tittar på den, stoppar ner den och tar opp den igen, som om han genast hade glömt vad den visade.

När mamma har talat ut om Aline Laurell, tar pappa vid och frågar ingenjör Frykberg om det vackra berget, som de har oppe i Gräsmark och som heter Gettjärnsklätten. Han undrar om det är sant, att en finnpojke, som gick vall där i somras, hade funnit en stor guldklimp och bytt ut den hos guldsmed Brockman i Karlstad mot tre stora silverbägare. Ingenjör Frykberg har inte hört ett ord om guldklimpen, och det tror jag inte att pappa heller har gjort. Han vill nog bara raljera med ingenjör Frykberg, därför att han vet, att alla gräsmarkingar är stolta över sitt berg.

Men om pappa tror, att han ska kunna få ingenjör Frykberg munter och glad, så tar han fel. Ingenjör Frykberg tittar hela tiden på sin silverrova — han märker rakt inte, att vi har en stor klocka sittande på matsalsväggen —, och nu vänder han sig till mamma och frågar om det är alldeles säkert, att mamsell Laurell kommer hem till sex. Nej, alldeles säkert är det ju inte, svarar mamma, för det kunde ju hända, att de blev bjudna att stanna på Gårdsjö och äta kväll.

Då reser sig ingenjör Frykberg och går ett slag runtom matbordet. »Ja, jag kanske allt får lov att ge mig av,» säger han. »Fru Lagerlöf vet, att jag har fulla tre mil hem, och det börjar redan på att skymma.»

Han har näsduken framme nu igen, och han talar i en så ömklig ton. Jag tror, att mamma tycker, att det är synd om honom. »Går det inte an, att ingenjörn stannar här i natt?» säger hon. »Vi har alltid uppeldat på kontoret, och där finns det sängar med varma sängkläder, så att det är inget besvär för oss.»

När mamma föreslår detta, får ingenjör Frykberg återigen nytt liv. Han stoppar ner näsduken i fickan och ser nöjd ut.

Därpå frågar mamma honom efter hans mamma. Hon undrar om hon ännu bor hos honom och sköter hans hushåll. »Ja, det gör hon,» svarar ingenjör Frykberg, »men hon börjar allt på att bli skräpig.» — »Det vore nog på tiden, att ingenjör Frykberg skaffade sig en fru,» säger mamma, »så att gamla frun inte hade så mycket att ställa med.»

Härpå svarar ingenjör Frykberg ingenting, men han blir röd i ansiktet och tar fram näsduken. Pappa och mamma ser på varandra och skakar litet på huvudet. De vet visst rakt inte vad de ska ta sig till med honom.

»Vet du vad, Frykberg!» säger då pappa. »Så här i skymningen brukar barna alltid gå ut och åka kälke. Gå med dem, och hjälp dem att styra! Det kan ju hända, att Lovisa och Aline kommer åkande, medan ni är ute med kälken.»

Ja, tänk, att detta blir ingenjör Frykberg glad åt! Anna och Emma Laurell och Gerda och jag tar honom med oss och går ut. Vi frågar om han inte ska sätta på sig pälsen, men det bryr han sig inte om, för han har ju varma, hemvävda kläder på sig, säger han, och behöver visst inga ytterplagg.

När han får syn på vår kälke, säger han, att den är alldeles för liten. »Den där duger inte att åka med,» säger han och väljer i stället ut en slip, en sådan, som stalldrängen brukar, när han kör ner ved från skogen. Den skjuter han först oppför allén och sedan ända bort till Vilarstensbacken. Och jag vill lova, att det går med god fart, när som vi får sätta oss på slipen och åka utför. Ingenjör Frykberg styr den, så att den flyger. Det är inte tal om att den far opp mot en snökant och välter, som nog kan hända, då det är vi själva, som styr. En så präktig kälkbacksåkning har vi aldrig varit med om.

Vi åker utför backen många gånger, och vi tycker, att ingenjör Frykberg är bra snäll, som skjuter den tunga slipen opp till Vilarsten gång på gång, för att vi ska få ha roligt. Vi pratar med honom om allt möjligt, och han svarar, och vi blir riktigt goda vänner. Snart tycker vi, att vi är likaså bekanta med ingenjör Frykberg som med Daniel och Johan.

Det är så märkvärdigt ute den här kvällen, därför att det är så mycket rimfrost. Den sitter så tjock på granar

och björkar, att de lutar ner över vägen. Det är, som om vi skulle ha ett vitt tak över oss, och Emma Laurell säger, att det är som i Karlstads domkyrka, och när ingenjör Frykberg hör det, så frågar han om hon har varit i Karlstad. Då svarar Emma, att hon är född där, och på det sättet kommer det fram, att Emma inte är vår syster, utan är syster till Aline. Och det hade inte ingenjör Frykberg reda på förut. Och Emma frågar ingenjör Frykberg om han inte är lantmätare, för hon vill minnas, att hon har sett honom på kalas i Karlstad hos föräldrarna på den tiden, då hennes far levde och var förste lantmätare. Och ingenjör Frykberg blir så glad över att Emma är syster till Aline och för att hon kommer ihåg honom.

Bäst som det är, så säger Anna, att nu är det så mörkt, att vi måste gå hem, och det får vi lov att ge henne rätt i, fastän vi gärna hade hållit på att åka i Vilarstensbacken hela natten. Och på hemvägen låter ingenjör Frykberg Gerda och mig sitta på slipen och åka, därför att han ser, att vi är trötta. Vi tycker alla, att ingenjör Frykberg är den snällaste gamla herre, som vi någonsin råkat, näst pappa förstås.

Vi är ju inte så dumma, att vi inte förstår, att ingenjör Frykberg tycker om Aline Laurell och att det är därför, som han inte vill resa sin väg, innan hon kommer tillbaka. Men vi tror inte, att Aline vill ha ingenjör Frykberg, därför att han är bra ful och bra gammal. Vi tycker, att det är riktigt synd, att han inte är ung och vacker.

Tänk, att vi har varit ute och åkt kälke i flera timmar! När vi kommer hem tillbaka, är kvällsbordet redan dukat, och vi har ingenting annat att göra än att sätta oss att äta.

Sedan, när vi har stigit opp från bordet, så säger pappa, att så här på lördagskvällen brukar han spela ett parti kille med oss barn, och nu undrar han om inte ingenjör Frykberg vill göra barnen den glädjen att spela med.

Joo, ingenjör Frykberg är genast färdig, och vi tar fram spelmarker och killekort, och så slår vi oss ner omkring matbordet allihop, utom mamma, för hon är inte road av kortspel.

Och pappa och ingenjör Frykberg är så lustiga och försöker att överlista varandra, såsom de riktiga killespelarna ska göra, och Anna och Emma Laurell och Gerda och jag, vi skrattar åt dem och har så förfärligt roligt.

Vi skrattar och pratar, så att vi inte en gång hör, när skjutsen kommer tillbaka från Gårdsjö. Vi vet om ingenting, förrän dörrn till förstun går opp och faster och Aline kommer in.

De är alldeles vita av rimfrost, och de har stora herrpälsar på sig. De säger, att det är så förskräckligt kallt ute, fulla trettifem grader. De har fått låna pälsar av morbror Kalle, annars hade de frusit ihjäl.

De talar också om, att de blev så välkomna på Gårdsjö. Moster och morbror ville så gärna, att de skulle stanna och äta kväll, så att de hade inte kunnat säga nej.

När Aline kom in, så reste sig ingenjör Frykberg från spelbordet och drog sig undan in i kakelugnsvrån, så att hon fick inte syn på honom, förrän hon hade pälsat av sig.

»Nej, se! Är ingenjör Frykberg här?» säger hon och räcker ut handen för att hälsa.

Och hon är inte alls ovänlig, men hon rätar opp sig i detsamma och kastar tillbaka huvudet. Hon är litet grand så där som fru Hwasser på Dramatiska teatern, då hon spelar drottning och talar till en lakej.

Och Aline Laurell är så vacker, där hon står. Hon har så frisk färg, och framhåret glittrar av rimfrost, och det lyser och blixtrar ur de stora grå ögonen, som det brukar göra, då hon är uppspelt. Och jag tycker, att det är, som om Aline Laurell skulle vara mycket förmer än vi andra. Hon är en fin stadsflicka, van att umgås

med både landshövding och biskop, och vi är bara simpelt lantfolk.

Framför allt är hon förmer än ingenjör Frykberg. Jag tycker, att han sjunker ihop, när han ser på henne, och blir mindre och mindre.

Han ser allt också så förfärligt rufsig ut med det stora skägget och de hemvävda kläderna. Han hälsar på Aline, men han säger ingenting, och då kommer mamma honom till hjälp.

»Ingenjör Frykberg har kommit hit för att köpa havre,» förklarar mamma. »Han har varit så snäll mot barna och åkt kälkbacke med dem i flera timmar. Vi har bjudit honom att stanna till i morron, för han har ju långt hem.»

Vi vill rusa fram och tala om för Aline hur roligt vi har haft, men vi gör det inte, för Aline är så stel och avvisande. Hon är som en spänd sprättbåge, en är rädd att få en pil genom livet, om en kommer den för nära.

»Ja, det vore inte gott för ingenjör Frykberg att fara hem i den här kölden,» säger Aline och är återigen lika förnäm som fru Hwasser, om inte mer.

Aline tror bestämt, att hennes pappa lever och att hon står i den fina våningen i Karlstad och tar emot alla de simpla lantmätarna ifrån landsorten, som är bjudna till förste lantmätarns på kalas.

Ingenjör Frykberg säger alltjämt ingenting, men han har tagit fram den röda näsduken och torkar sig i pannan, och så famlar han efter klockan.

»Ja, du har rätt, Frykberg,» säger pappa. »Klockan går på elva. Och när vi nu har resenärerna hemma, ska vi väl tänka på att komma i säng.»

När Barn-Maja kommer in i barnkammarn nästa morgon för att elda, talar hon om, att det är fyrti grader kallt.

»Dä ä så gott, att barna blir liggande i sängera,» säger hon. »Dä ä omöjlitt å få varmt i rumma.»

Men visst går vi opp. Vi har aldrig varit med om så stark köld. Vi tycker, att det är lika märkvärdigt, som om vi hade flyttat opp till nordpolen.

När vi kommer ner i rummen, är alla fönsterrutor täckta med en tjock fäll av rimfrost, och det kommer inte in så mycken dager, att det blir mer än halvljust. Och förfärligt kallt är det.

Termometern, som hänger utanför ena salsfönstret, kan vi inte se mycket av. Men mittför kvicksilverkulan finns det märkvärdigt nog en klar fläck på rutan, så att vi ser hur kvicksilvret ligger där hopfruset och inte alls stiger opp i röret.

Och vi kan inte få något mjukt bröd till frukosten, säger hushållerskan, för alla limpor har frusit till sten, och om man försöker skära i dem, så bara smulas de sönder.

Smör kan vi inte heller få, för det är fruset, det också. Det ligger stora isbitar här och där i smörklimpen.

Vi vill gärna gå ut och känna på de fyrti graderna, men det får vi inte. Vi får inte en gång ta i låset till förstudörrn med bara händer. För om en tar i järn, när det är fyrti grader kallt, så bränns det, som om det vore glödhett, och sveder av skinnet.

Men i alla fall tycker vi, att det är så högtidligt, att vi har fått vara med om en så stark köld. Inte pappa och inte mamma, ja, inte en gång den gamla hushållerskan har förr fått uppleva, att det har varit fyrti grader kallt på Mårbacka.

Vi är så upptagna av detta med kölden, att vi alldeles glömmer bort ingenjör Frykberg, som var så snäll mot oss förra kvällen. Men när vi ska sätta oss till frukostbordet, frågar Anna om vi inte ska vänta på ingenjörn.

»Nej,» säger mamma, »ingenjör Frykberg är rest. När han fick veta, att det var fyrti grader, så steg han strax opp och for hem. Han hälsade, att han måste resa hem och se efter, att inte hans får och grisar frös ihjäl. Han hade inte en gång tid att säga adjö.»

»Men är det inte farligt att resa många mil i en sådan köld?» säger Aline.

Men pappa skrattar. »Aj, aj, du Aline,» säger han, »det är så dags nu att vara varmhjärtad. Jag undrar allt vems skuld det är, att han reste sin väg.»

»Ja, men, farbror,» säger Aline, »farbror kan då inte säja annat, än att jag var vänlig mot honom.»

»Det var nog minst fyrti graders kyla i den vänligheten,» säger pappa.

Och jag tror, att pappa, och mamma med, var litet missnöjd med Aline. Och Anna och Emma Laurell och jag, vi säger nu efteråt, att det är ju omöjligt, att Aline skulle kunna tycka om en så gammal och ful karl, men vi är ändå ledsna för hans skull.

Jag för min del undrar om det inte var hans mening att frysa ihjäl sig, då han gav sig ut i de fyrti graderna. Jag väntar på att få höra, att han inte har kommit levande hem. Det skulle åtminstone vara bra stiligt, som Emma Laurell brukar säga.

MAJA RÅD.

Och vi tycker, att det är så roligt, när som Maja Råd kommer hit och syr.

Vi får nya klänningar två gånger om året. Var vår får vi en bomullsklänning, och var höst får vi en ylleklänning. Alla våra bomullsklänningar är hemvävda, och det är mamma, som har ställt med garn och med färgning och hittat på mönster och satt opp väven, för sådant är hon så styv med. När som vi var små, så sydde mamma själv alla våra klänningar, men sedan vi har blivit stora, så tror inte mamma sig om att göra det, utan Maja Råd får komma hit och hjälpa oss.

Maja Råd sitter alltid och syr i kökskammarn inne hos faster Lovisa, och det tycker faster så mycket om, för då har hon sällskap hela dagen och glömmer bort att tänka på det, som är ledsamt. Mamma sitter också inne i kökskammarn, när som Maja Råd är här och hjälper till att sy, och Aline Laurell och Anna och Emma Laurell och Gerda och jag sitter där också. Gerda är så liten, så att hon syr bara dockkläder, men det gör hon så bra, att Maja Råd säger, att Gerda kommer att bli en storsömmerska. Anna är också duktig att sy, men Emma Laurell och jag, vi är ena riktiga slarvor, vi kan inte hålla reda på räta och aviga, vi får bara göra sådant, som inte är krångligt, såsom att sy ihop kjolvåder och sätta på kantband.

Men Emma och jag tycker ändå, att det är roligt, när som Maja Råd är här, därför att vi slipper att läsa och räkna.

När som Maja Råd är här, sätter vi in ett stort slagbord i kökskammarn, och där lägger Maja Råd ut tygbuntarna och klipper till. Maja Råd klipper aldrig orätt eller snett, och hon håller alltid reda på räta och aviga. För hon är en riktig sömmerska, som har gått i lära hos en skräddare.

Maja Råd håller en tysk modejournal, som heter »Der Bazar» och som kommer ut i var månad. Vi sitter och ser i den var dag, så länge som Maja Råd är här, och vi försöker att leta ut de allra vackraste modellerna för att sy våra bomullsklänningar och ylleklänningar efter dem. Maja Råd tycker, att vi ska välja enklare mönster att gå efter. Hon säger, att en aldrig ska vänta sig, att en klänning blir så vacker, när den är sydd,

som när en ser den utritad i tidningen.

Maja Råd förstår ingen tyska, och det gör ingen av oss andra heller, för Aline Laurell kan bara franska, och det är det enda språk, som hon har lärt oss. Vi säger, att vi inte kan begripa hur Maja Råd kan reda sig med den tyska modejournalen, och det tycker Maja Råd om, att vi säger, vi, som ska vara så lärda och inte gör annat än läser varenda dag.

Maja Råd är alltid fin och slätkammad, men hon har så tunt hår, att den vita huvudsvålen lyser fram mellan hårstråna. I pannan har hon tätt, tätt med små rynkor, och hon är fräknig hela året runt. Vi har också fräknar, som kommer på våren och går på hösten, men det gör inte Maja Råds, Hon begagnar också krinolin, fastän det har alla andra människor lagt bort, och jag undrar om det är något särskilt med Maja Råd, som gör, att hon aldrig kan förändra sig. Hon kan aldrig göra sig av med det, som hon en gång har skaffat sig. Hon kan varken lägga bort fräknarna eller krinolinen.

Jag brukar också sitta och se på Maja Råd och undra om hon inte är gjord av trä. För hon är så torr. Om Maja Råd skulle sticka sig med nålen, så tror jag inte, att det skulle komma fram blod. Jag önskar ibland, att Maja Råd ville sticka sig, så att jag finge se om hon inte är gjord av trä.

Vi brukar fråga Maja Råd om hon inte ska skaffa sig symaskin, men hon säger, att det kommer hon aldrig att göra. Nej, aldrig, så länge som hon kan trä på en nål.

Maja Råd syr inte med fingerborg, utan med syring, så som skräddare brukar göra. Det är ju också en skräddare, som har lärt henne att sy. Hon syr så förfärligt fort, så att ingen, varken mamma eller faster Lovisa eller Aline, kan sy i kapp med Maja Råd.

Maja Råd tar en riksdaler om dagen, och när hon får mycken hjälp med kjolar och ärmar, såsom här hos oss, så kan hon sy en klänning var dag, På det viset får vi våra klänningar sydda för en riksdaler, och det tycker vi är bra billigt,

Liven syr alltid Maja Råd själv, för de är det viktigaste. Det ska vara ett ryggstycke och två markerstycken och två sidstycken och två framstycken, och på framstyckena ska det vara två sprängveck, som är så förfärligt krångliga.

Alla liv ska sitta jämnt och slätt efter kroppen, så att det inte finns en rynka. Och det är det, som är svårt, men det kan Maja Råd. Och det är det, som Maja Råd tror att Gerda kan lära sig, men om Emma Laurell och mig säger hon rent ut, att hon aldrig tror, att vi kan lära oss att sy ett riktigt liv.

Maja Råd stiger opp klockan sex var morgon, och så snart som hon är klädd, så sätter hon sig att sy. Sedan syr hon hela dagen, ända tills vi äter kväll. Hon går aldrig ut och går. Vi försöker övertala henne att gå ut och gå med oss, men hon vänder genast om in igen. Hon säger, att hon vill göra nytta för pengarna och inte löpa omkring på landsvägen. Men vi tror, att hon säger så, därför att hon inte vill göra annat än sy.

Maja Råd syr också på Gårdsjö och hos Noreens och hos Nilssons i Visteberg och hos pastor Lindegrens. Där också får barnen var sin bomullsklänning om våren och var sin ylleklänning om hösten, så att Maja Råd har allt att göra.

Det är så bra med Maja Råd, att hon aldrig skvallrar. Man kan säga vad man vill om de andra herrskaperna i socknen, så att Maja Råd hör det. Det kommer i alla fall aldrig fram. Bara så mycket säger hon, att om hon ville tala om allt, vad de, som bor på det ena herrskapsstället, säger om dem, som bor på det andra, så skulle det allt bli slut på vänskapen. Så att det är allt bra väl, att Maja Råd kan tiga.

När Maja Råd är här, kommer hushållerskan var dag in med elvakaffe åt de stora. Vi barn brukar inte dricka

kaffe, utan vi får var sin smörgås.

Och medan Maja Råd dricker kaffe, så brukar hon tala om nyheter. För Maja Råd vet allting, och hon berättar gärna sådant, som det inte är något ont i att berätta. Hon talar om vem som ska gifta sig och vem som ska ställa till kalas och vem som är död och vem som ska fara till Amerika.

Och när Maja Råd har varit här så länge, att alla samtalsämnen är slut, brukar Gerda ta fram en bok med hundra gåtor, som hon har fått i julklapp, och så låter hon Maja Råd och oss andra gissa gåtor.

»Vet Maja Råd vem det är, som går och går och aldrig kommer till dörrn?» säger Gerda.

Och det vet Maja Råd lika bra som någon av oss andra, men hon säger alltid, att hon inte vet svaret, för att Gerda ska få roligt. Hon kan aldrig svara på någon enda av Gerdas gåtor, fastän hon hör dem två gånger om året, och det blir ett sådant skratt i hela kökskammarn, för att Maja Råd är så dum.

Maja Råd har talat om för oss, att när hon var liten, så visste hon inte hur hon skulle få lära sig att sy klänningar. Det var det enda hon önskade sig. Hon ville inte gå vall som de andra syskonen, och inte ville hon laga mat eller skura golv eller kärna smör eller baka bröd. Hon ville bara sy.

Sedan, när hon blev vuxen, brydde hon sig inte om att gå på dans eller gifta sig, hon ville inte ha barn heller. Hon hade bara den enda önskan, att hon skulle få lära sig att sy klänningar, så att hon kunde bli sömmerska.

Hon bad sin mor, att hon skulle få gå ner till mamsellerna Myrin, som bodde bredvid kyrkan och som var hemma i alla slags handarbeten. Men när hon kom till dem, så sa de, att det var omöjligt, att en fattig torparunge skulle kunna lära sig något så svårt och så grannlaga som att sy klänningar.

Så att Maja Råd fick göra som alla andra. Hon fick gå vall och hon fick stå i gödselsta'n och lassa gödsel, hon fick laga mat, och hon fick följa med boskapen till fäboden,

Men just som Maja Råd hade gett opp allt hopp om att hon skulle få bli sömmerska, hände det så förunderligt, att hennes syster blev gift med en korpral, som var skräddare. Och när svågern fick veta, att Maja Råds högsta önskan var att sy klänningar, så erbjöd han sig att låta henne komma i lära hos honom. Han visade henne hur hon skulle ta mått och hur hon skulle ta ut mönster och klippa till och hur hon skulle prova och hur hon skulle sy knapphål och allt annat, som hon behövde veta.

Och när Maja Råd var fullärd hos sin svåger, så började hon att sy klänningar åt barn och åt unga bondjäntor, som det inte var så noga med, fastän Maja Råd försökte att göra sitt bästa i alla fall.

Och det gick bra för henne från första stund, och till sist blev hon så beryktad, att innepigan på Mårbacka kom och bad, att hon skulle sy en klänning åt henne. Den klänningen sydde hon så väl, som det var henne möjligt, och det gick också så lyckligt, att fru Lagerlöf fick se den. Sedan var det hon, som skickade efter Maja Råd. Och ifrån Mårbacka kom hon till Gårdsjö och ifrån Gårdsjö till Herrestad och ifrån Herrestad till Visteberg och till Halla. Och det var inte så utan, att hon hade fått förfrågningar från herrskaper både i Sunne och Ransäter om hon ville komma till dem och sy.

Och jag tycker, att det är så roligt att höra Maja Råd berätta om hur hon efter lång längtan fick lära sig sy, så att hon har sluppit ifrån att bära vatten och skura golv och lassa gödsel. Numera behöver Maja Råd aldrig göra annat än det, som hon har mest lust för.

Jag tycker också om att läsa om Kristina Nilsson, som en gång gick omkring på marknader och spelade fiol och sedan har fått sjunga på Stora Operan i Paris.

Jag har just nyss läst om hur studenterna i New York spände hästarna från hennes vagn och drog henne till

hotellet, och då blev jag så rörd, att jag fick tårarna i ögonen.

Jag blir alltid rörd, då jag hör talas om dem, som har haft det svårt, men som det sedan har gått bra för.

KYRKRESAN.

Och vi tycker, att det är så roligt att fara till kyrkan.

Vi får lov att köra oppför en brant backe, innan vi kommer in på den jämna planen framför kyrkan, men stalldrängen smäller på hästarna, så att vi åker opp i fullt trav. Det brukar sitta en hel hop folk på den låga muren, som går runtom kyrkan, och vänta på att gudstjänsten ska börja, och när de ser, att herrskapet från Mårbacka kommer, så reser de sig allihop och bockar och niger, och det tycker vi är så vackert. Det står också mycket folk nere på planen och på själva vägen, och de får så bråttom att kasta sig åt sidan, när vi kör fram. Och mamma ropar åt stalldrängen, att han ska köra försiktigt, men pappa sitter med hatten i hand och hälsar åt alla håll och bara skrattar, för nog vet han, att inte Jansson kör över någon.

Vi stannar utanför sockenstugan, där det finns ett litet rum, där vem som vill kan få gå in och släta sig i håret och skaka ut kläderna efter åkningen, fastän det är just ingen mer än herrskaperna, som bryr sig om att gå in dit. Och där inne brukar vi träffa moster Augusta Wallroth med Hilda och Emilia och fru Nilsson ifrån Visteberg med Emilie och Ingrid. Och medan vi är kvar i sockenstukammarn, är vi så glada och pratar om allt möjligt. Men när vi kommer ut igen på kyrkplanen, blir vi så tysta och högtidliga, för det brukas så i Östra Ämtervik.

Mamma har alltid med sig en stor blombukett, då hon far till kyrkan, och sedan hon har varit inne i sockenstugan, går hon till kyrkogården för att lägga den på farmors grav, och Anna och jag går förstås med henne. Mamma plockar undan de torra löven, som har fallit på gräsmattan, och ordnar litet med den vita törnrosbusken, som växer på graven, och till sist läser hon en bön och lägger ner blombuketten.

Jag har haft en liten syster, som är död och som jag aldrig har sett, och henne tyckte pappa och mamma så mycket om. Hon ligger begraven bredvid farmor, och mamma brukar ta ut ett par av de vackraste blommorna ur den stora buketten och sticka ner dem för sig själva i ett hörn av gräsmattan.

Jag förstår allt vem hon ämnar dem åt, men jag kan inte låta bli att undra om mamma verkligen kan önska, att hon hade en flicka till i livet. Jag tycker, att hon har så mycket att göra med att stoppa och laga och sticka och sy åt Anna och Gerda och mig, så att hon inte borde orka med mer.

Från kyrkogården går vi direkt framåt kyrkan, och så snart som mamma ser någon bekant bondhustru, såsom mor Katrina i Västmyr eller mor Britta i Gata eller mor Katrina, som är dotter till Jon Larssa i Ås, eller mor Maja i Prästbol eller mor Kerstin Där Ner i Mårbacka, så stannar hon och hälsar och säger några ord. Mamma har varit hos dem på begravningar och bröllop och känner till hur de har det, så hon vet vad hon ska säga till var och en av dem.

När vi sedan kommer in i kyrkan, så sätter vi oss förstås i främsta bänken på läktarn, för där brukar herrskaperna sitta. Vi sitter alltid på vänstra sidan av läktarn. Det går alls inte an att sätta sig till höger, för det är karlsidan. Om det vore alldeles fullsatt på kvinnfolkssidan och gott om rum på andra sidan gången hos karlarna, så ginge det ändå inte an att gå över dit. En får hellre stå hela gudstjänsten.

När vi kommer in i bänken, så böjer vi ner huvudet och läser en bön, och sedan sitter vi och ser oss omkring. Vi tittar efter om klockar Melanoz sitter framför orgeln och om herr Alfred Schullström, som har handelsboden i Älvvik, sitter bredvid honom, såsom han brukar, och om kyrkvärdarna har intagit sina platser i den lilla bänken i koret och om fru Lindegren på Halla sitter i prästgårdsbänken strax nedanför predikstolen. Vi lägger också märke till om Jan Asker, kyrkvaktarn, står i sakristidörrn och ger akt på om

kyrkfolket är kommet, så att gudstjänsten kan börja. Vi ser också efter, att nummerna på psalmerna är uppsatta på de svarta siffertavlorna och att skörtet på orgeltramparns rock sticker fram bakom orgeln, så att vi vet, att han finns på sin plats. Och när vi på det sättet har sett efter, att allt är i ordning, så har vi just ingenting mer att göra under hela gudstjänsten.

Se, det är förstås så fint att sitta i främsta bänken på läktarn, men det är det felet med den platsen, att en ingenting hör av det, som prästen säger nere i kyrkan. Jo, de första orden av altartjänsten ända fram till syndabekännelsen, dem hör en ju, men sedan är det, som om allting skulle bli uppslukat av väggar och tak. En hör nog, att det talas, men en kan inte skilja isär orden. Åtminstone kan inte vi barn det.

När som orgeln ljuder, så hör vi den visst, men det är inte så mycken glädje med det heller, för det är aldrig någon, som törs sjunga i kyrkan i Östra Ämtervik. Vi sitter med psalmböckerna i hand och följer med, men det är ingen av oss, som vågar att ta en ton. En gång, när jag var liten, så förstod jag inte hur det skulle vara, utan jag sjöng med en hel vers så högt, som jag förmådde, för jag tycker det är roligt att sjunga, och hemma sjunger jag hela dagen. Men när nästa vers skulle börja, så lutade sig Anna ner emot mig och bad, att jag skulle sluta. »Ser du inte hur Emilie Nilsson sitter och tittar på dig, för att du sjunger?» sa hon.

Den enda, som sjunger i kyrkan, är Jan i Skrolycka, han, som inte är riktigt klok.

Och jag undrar ibland om klockar Melanoz blir ond på kyrkfolket, för att de låter honom sitta och spela psalm efter psalm utan att sjunga, för rätt som det är, så gör han något vid orgeln, så att den brusar och dånar och tjuter så starkt, att vi tror, att kyrktaket ska störta över oss. Klockar Melanoz är så trevlig och så full av skälmstycken, så att det vore just likt honom.

Men att jag inte kan höra predikan, det är jag riktigt ledsen åt, för pastor Lindegren bor på Halla tätt bredvid Mårbacka, och vi är goda vänner med honom. Han är alltid snäll emot oss barn, och så är han så vacker. Han är vacker jämt, men aldrig så, som när han står i predikstolen och predikar. Han talar så ivrigt och slår ut med den stora näsduken, som han håller i handen, och ju längre han talar, ju vackrare blir han. Och nästan var gång, som han predikar, brukar han bli så rörd, att han gråter. Och då undrar jag om han gråter, därför att vi inte bättrar och omvänder oss, hur han än talar. Men för oss åtminstone, som sitter i främsta bänken på läktarn, är det inte så lätt att rätta oss efter honom, för vi hör ju inte ett ord av det han säger.

De stora, de är ju så vana vid att ha tråkigt, så dem gör det väl ingenting, men för oss barn är det allt bra svårt att få tiden att gå. Emilia Wallroth har sagt mig, att hon brukar räkna spikhuvudena i kyrktaket, och Ingrid Nilsson säger, att hon sitter och ser efter hur ofta bondgubbarna nere i kyrkan bjuder varandra på snus. Emilie Nilsson, hon summerar siffrorna på nummertavlorna, och när additionen är färdig, så subtraherar hon och multiplicerar och dividerar. Hon säger, att så länge som hon det gör, så har hon då åtminstone inga syndiga tankar i huvudet. Det vore värre, om hon sutte och tittade på Hilda Wallroths vackra hatt och önskade, att hon hade maken. Men Anna talar om, att hon brukar sitta och lära sig psalmer utantill, och då tycker vi alla, att det är ändå bättre än att multiplicera och subtrahera.

Jag brukar varken räkna eller titta efter vilka som snusar. Jag sitter och tänker på hur det skulle gå, om åskan sloge ner i kyrktornet och hela kyrkan började brinna. Då skulle alla människor bli så rädda och vilja springa sin väg, och de skulle vara nära att trampa ihjäl varandra. Men jag skulle höja min röst, där jag satt i främsta bänken på läktarn, och uppmana dem till lugn. Och sedan skulle jag ordna dem i en lång rad, alldeles som det står i Fritjofs saga: »Nu från templet och ned till strand knyts en kedja av händer.» Och jag skulle släcka branden genom min rådighet och bli omtalad i Värmlandstidningen.

När som gudstjänsten är slut, så går mamma och Anna och jag på visit till de gamla mamsellerna Myrin.

De bor på vinden i skolhuset, som ligger alldeles bredvid kyrkan, och Anna och jag, vi säger, att vi aldrig

skulle våga bo så nära kyrkogården. Vi skulle bara töras gå ut mittpå dagen, men aldrig, sedan det hade blivit mörkt, för då kunde ju spökena på kyrkogården komma och ta oss.

Mamsellerna Myrin har en gång bott på Herrestad, men det var långt före vår tid. Nu tror jag allt, att de är bra fattiga, men det låtsar ingen om, utan man talar till dem, precis som om de ägde Herrestad än i dag.

Trappan, som leder opp till mamsellerna Myrins rum, är alltid nyskurad om söndagen och strödd med färskt enris, för de väntar, att de herrskaper, som har varit i kyrkan, ska komma opp till dem. Mamma har jämt en flaska grädde eller ett skålpund smör med sig i piraten, då hon går opp till mamsellerna Myrin, och det sätter hon in i deras kök, då hon går förbi köksdörrn. Och i trappan brukar vi nästan alltid träffa på bondhustrur, som alla har något under armen, som de smyger sig till att sätta in i köket.

Och mamsellerna Myrin bor i ett stort och trevligt rum, och de sitter alltid så fina och oppklädda i var sin korgstol och väntar främmande och vet inte det minsta om det, som har blivit insatt i deras kök. Båda två är klädda i stora mantiljer och svarta tyllmössor, men mamsell Marie Myrin är lång och vithårig och har fingrarna ihopböjda av gikt, och mamsell Rora Myrin är liten och mörk och har friska händer, så att de är lätta att hålla isär.

Och så snart som mamma kommer in till mamsellerna Myrin, börjar hon på att beundra deras gardiner och deras dukar och deras antimakassar och deras sängtäcken. Mamsellerna Myrin har gjort alltihop själva, och alltsammans är tillverkat i fjällstickning. Och rätt som det är, börjar mamsell Rora på att berätta hur många dukar och gardiner som de har under beställning. Det är mer, än de kan hinna med. Det är alldeles märkvärdigt vad alla människor i Östra Ämtervik är förtjusta i fjällstickning, säger de. Och då passar mamma på att tala om, att hon är kommen opp just för fjällstickningens skull. Hon skulle så gärna vilja ha en stor, rund duk till bordet, som står framför salssoffan. Det är ett alrotsbord, säger mamma, och skivan är så vacker, att hon ville akta den för repor. Det vore så bra att ha en duk att lägga över den. Men kanske att mamsellerna Myrin hade så mycket arbete, så att det inte lönade sig att beställa en duk av dem.

Mamsell Marie ser litet tveksam ut, men mamsell Rora är mer beslutsam, och hon skyndar sig att dra ut en byrålåda, som är full opp till randen av fjällstickning. Mamma har bara att välja, hon kan få så många dukar hon vill. Och mamma blir så glad över att hon inte behöver fara hem tomhänt. Hon nöjer sig inte med att köpa en duk till det runda bordet, utan hon köper också två antimakassar till gungstolarna.

När detta är avgjort, så vill mamma ta avsked, men då säger mamsellerna Myrin, att när hon har gjort en sådan storhandel, så ville de då bjuda på kaffe. Mamma krusar emot, men det hjälper inte, utan hon blir tvungen att stanna.

Mamsellerna Myrin har en bror, som är en rik brukspatron och bor på Bada bruk i Lysvik. Och brukspatron Myrin har tre döttrar, som ibland brukar komma och hälsa på sina gamla fastrar, och då har de alltid med sig en förfärlig mängd kaffebröd och kakor, för att fastrarna ska ha något fint att bjuda sitt söndagsfrämmande. De är så frikostiga, de där brorsdöttrarna, så att mamsellerna Myrin behöver inte baka småbröd på hela året.

Och när nu kaffebrickan kommer in, så blir vi ju så glada, både Anna och jag, för det står en stor skål med kakor och bakelser mittpå brickan, och de ser så förfärligt goda ut. Men mamma börjar genast tala med mamsellerna Myrin om deras snälla brorsdöttrar, och hon undrar när de sist var och hälsade på hos dem. Och så talar mamsellerna Myrin om för mamma, att de inte hade varit där på besök sedan ett år i höstas.

Och mamma tar inte annat småbröd än ett par torra skorpor till sitt kaffe, och oss förmanar hon, att vi inte ska vara glupska och lägga fullt med kakor kring kaffekoppen. Vi får lov att komma ihåg, att mamsellerna Myrin själva kunde vilja få något med av de goda kakorna, som de hade fått av sina brorsdöttrar.

Och när mamma säger så, så tar vi förstås bara ett par av de allra minsta kakorna.

När vi sedan kommer hem igen, så är vi ändå så belåtna med att vi har varit i kyrkan. Fastän vi inte har fått sjunga psalmer och inte har hört predikan och inte tordes äta mer än ett par små kakor hos mamsellerna Myrin, så känner vi det ändå, som om mamma skulle ha rätt, när hon säger, att det är gott att tillbringa några timmar i Guds hus.

KYSSEN.

Och vi tycker, att det är så förfärligt tråkigt, att Aline Laurell vill flytta ifrån oss nu i höst.

Aline säger, att hon inte har tillräckligt med kunskaper för att läsa med oss längre. Hon kan bara lära oss franska, och vi borde ju också få undervisning i engelska och tyska. Och inte heller är hon så slängd i att spela piano, som hon borde vara. Och det är vackert av Aline, att hon vill flytta, därför att vi ska få bättre lärdom, än hon kan ge oss, men vi tycker, att det är tråkigt i alla fall.

Aline har en kusin, som heter Elin Laurell, som hon tycker mycket om. Hon kan både engelska och tyska, och hon ska vara styv i pianospelning. Aline har ställt om så, att Elin Laurell ska komma hit och bli vår guvernant, när som hon själv flyttar. Men vi har hört, att Elin ska vara tretti år, och när hon är så förfärligt gammal, så vill hon nog inte leka med oss och klä ut sig och vara med om allt lustigt som Aline. Och inte heller är hon vacker. Jag har sett henne en gång på ett kalas hos pastor Ungers i Västra Ämtervik, och jag tyckte, att hon var bra ful.

Aline själv ska flytta till Västra Ämtervik och bli guvernant för småbarnen Unger. De är inte på långt när så gamla som vi, så att dem tror Aline att hon kan läsa med. Och fru Unger i Västra Ämtervik är Alines moster, och Aline tycker så förfärligt mycket om henne, så att vi undrar om Aline flyttar ifrån Mårbacka, därför att hon hellre vill vara hos sin moster.

Emma Laurell får inte flytta med till Västra Ämtervik, utan hon ska stanna här på Mårbacka några månader och läsa för Elin. Nästa år ska hon flytta in till sin mamma i Karlstad och gå i en flickskola. Och vi är glada, att åtminstone Emma får bli kvar, för hon är som en syster för oss. Vi kan inte få i vårt huvud, att inte Emma Laurell är född här på Mårbacka.

Och jag tror inte, att pappa och mamma tycker om, att Aline vill flytta. De säger ingenting, men Anna påstår, att det är ingen av dem, som tror, att Aline flyttar, därför att hon har för litet kunskaper. De inbillar sig, att det är något, som ligger bakom. Och det tror jag med.

Det har kommit så hastigt på med den här flyttningen. I våras, när Aline for hem till Karlstad, var det inte tal om annat, än att hon skulle fortsätta att läsa med oss. Och på samma sätt var det, när hon kom tillbaka från sommarlovet i augusti.

Aline kom hit till pappas födelsedag, som hon brukar, för hon tycker, att det inte finns något, som är så roligt som att fira den sjuttonde augusti på Mårbacka. Och hon var så livad som helst både den dagen och hela tiden efteråt, så länge som de främmande: Afzelius’ och Hammargrens och Schensons och fru Hedberg och morbror Kristofer, var kvar. Men så snart som de var resta, började hon tala om att hon inte längre dugde att läsa med oss och ville flytta.

Och vi barn tycker, att Aline är sig så olik. Alltsedan hon sa opp sig, är hon så ömtålig och häftig. Det är, som om hon vore ovän med oss allihop. Och när jag ska ha en spellektion för henne, är jag riktigt rädd. Jag har alls inga anlag för pianospelning, men pappa och mamma tycker ändå, att det vore bra, om jag kom så långt, att jag kunde spela en vals eller en fransäs på en bjudning. De säger, att det har en glädje av, hur gammal en än blir. Och förr i världen så hade Aline tålamod med mig och min spelning, men nu blir hon

ond för det minsta fel.

Och tänk, att nu i dag, när vi ska börja våra eftermiddagslektioner, så passar inte Aline på tiden! Och det har aldrig förr hänt under de fyra år, som hon har varit guvernant på Mårbacka, så att vi blir riktigt bekymrade. Vi ska ha räkning, och vi tar fram våra griffeltavlor ur bordlådan och formerar grifflarna, medan vi väntar. Och Anna säger, att när hon gick igenom sängkammarn för en stund sedan, så satt Aline där och pratade med mamma, så att hon kan då inte vara långt borta.

I alla fall kommer inte Aline opp till oss, förrän klockan är en kvart över två. Och vi ser strax, att hon är röd över hela ansiktet, såsom hon brukar bli, när hon har huvudvärk. Hon slår opp i räkneboken och säger oss vad vi ska räkna, men så snart som det är gjort, så kastar hon sig raklång ner på barnkammarsoffan och börjar storgråta.

Inte ett ord säger hon, utan bara snyftar och gråter, så att hela kroppen skakar. Och inte ett ord säger vi, utan vi sitter där med våra räknetavlor framför oss. Och vi tycker, att det är så bedrövligt, att vi inte kan trösta och hjälpa henne, som vi tycker så förfärligt mycket om allihop. Men vi tror, att hon skulle bli ond, om vi försökte säga något till henne.

Inte kan vi räkna heller. Det är omöjligt för oss att tänka på något annat än henne, som ligger där och gråter. Till sist så reser Anna på sig och lägger ner griffeltavlan i lådan och tecknar åt Gerda och mig, att vi ska göra detsamma. Sedan smyger vi tre oss på tå ut ur barnkammarn, men Emma Laurell lämnar vi kvar, därför att Anna tycker, att hon, som är Alines syster, bör stanna hos henne.

Sedan tar Anna mig med sig ner i trädgården, och vi sätter oss på en bänk, där ingen varken kan höra eller se oss, och så börjar Anna på att tala med mig om Aline.

Se, Anna har ju fyllt femton år den andra september, och fasligt förståndig har hon alltid varit, så att mamma brukar fråga henne till råds och tala om allting för henne. Och mamma har sagt till Anna, att hon är så bekymrad för Aline Laurell och inte kan begripa varför hon flyttar, och hon har frågat Anna om hon visste vad det kunde vara, som låg bakom.

Men Anna visste ingenting, och nu säger hon, att hon vet, att Aline tycker om mig och brukar tala så mycket med mig. Hon undrar om jag kan komma ihåg, att Aline har sagt något särskilt om morbror Kristofer.

Och jag är ju så stolt, där jag sitter på trädgårdsbänken, över att Anna vill fråga mig till råds om en allvarlig sak, för det har visst aldrig förr hänt, men jag begriper rakt inte vad det är hon vill veta. Vad skulle Aline ha sagt för särskilt om morbror Kristofer?

Anna suckar, för att jag är så dum och ingenting begriper, och så börjar hon lägga ut saken för mig. Hon säger, att nu i somras, då de främmande var här, var mamma och moster Georgina Afzelius och moster Augusta på Gårdsjö så ivriga, att morbror Kristofer skulle förlova sig med Aline Laurell. För de tycker, att morbror Kristofer har gått ogift länge nog och att han borde passa på, när han kan få en så präktig flicka som Aline. Nu har han ju också köpt sig ett litet ställe utanför Filipstad, som heter Hastaberget, så att det vore särskilt passande, att han skaffade sig en fru. Och Aline var just den, som han borde ta, därför att hon var klok och snäll och sparsam och ordentlig, och inte heller var hon någon döddansare, utan hon kunde skämta och munhuggas och tyckte om utklädningar och spektakel och sällskapsliv alldeles som morbror själv.

Och jag blir så förvånad, när Anna talar om detta för mig. Jag kan inte säga ett ord, och därför fortsätter Anna med sina förklaringar.

»Och jag tror nog, att mamma och moster Georgina har talat lite med morbror Kristofer om Aline,» säger hon, »och säkert har han tyckt, att de hade rätt, för han har ju varit så särdeles snäll och uppmärksam mot

Aline den här sommarn. Och säkert var det därför, att morbror Kristofer var så där snäll, som Aline var så uppspelt, ända tills han for, för morbror Kristofer är nog den, som kan göra en ung flicka kär i sig, om han bara vill.»

Och eftersom Anna är femton år, så har hon ju så mycket bättre reda på allt sådant där än jag, som bara är tolv. Jag har aldrig förr tänkt på att någon kunde bli kär i morbror Kristofer, och det säger jag till Anna.

»Men du ska tänka på hur vackert han målar,» säger Anna, »och hur vackert han spelar och hur trevlig han är och hur mycket han har att tala om ifrån Tyskland och Italien, och han är inte alls gammal. Han är bara några år äldre än Daniel.»

Och när Anna säger detta, så kommer jag ihåg ett par saker, som jag förut inte riktigt har begripit.

Se, det är vanligt, att så länge som vårt främmande stannar kvar här på Mårbacka efter den sjuttonde augusti, så brukar vi var kväll ställa till med något roligt. Ibland så flyttar vi ut alla möblerna ur salen, och då lär morbror Oriel oss att dansa gamla bonddanser ifrån Uppland, för morbror Oriel har vuxit opp i Enköping. Och ibland sjunger morbror Kristofer Erik Bøghs visor, och ibland så sätter han och fru Hedda Hedberg på sig studentmössor och sjunger Gluntarna, och ibland så övertalar vi faster Nana Hammargren att berätta spökhistorier.

Men nu tänker jag på den kvällen, då morbror Kristofer satt och improviserade. Det började så, att morbror Oriel satte en fruntimmershatt med breda brätten på huvudet och kastade en mantilj över axlarna och sjöng »Emilies Hjertebanken». Och det hade ju varit så förfärligt lustigt att se morbror Oriel spela ung flicka och se blyg och generad ut, för morbror Oriel är visst sexti år. Men när morbror Oriel hade slutat sjunga, hade morbror Kristofer blivit sittande vid pianot, för det var naturligtvis han, som hade ackompanjerat, och om en liten stund hade han börjat spela på helt annat sätt. Han hade inga noter uppställda framför sig, och därför frågade jag moster Georgina vad det var, som morbror spelade. Och moster Georgina tystade på mig och sa, att morbror improviserade.

Jag begrep inte alls vad hon menade, men jag förstod ju, att det måtte vara något märkvärdigt, för alla de andra satt så tysta och högtidliga. Morbror Kristofer spelade så länge, att salsklockan slog elva, och jag var så förvånad över att han hade kunnat lära sig så mycket noter utantill.

Mittunder det att morbror Kristofer spelade, hade jag kommit att se på Aline Laurell. Hon satt alldeles stilla med kroppen som de andra, men det var liv i ansiktet. Det var, som om hon hade hört på någon, som talade. Ibland smålog hon, och ibland slog hon ner ögonen, och ibland blev hon blodröd. Och när jag såg på Aline, så förstod jag, att hon begrep allt, vad morbror Kristofer spelade, alldeles som om han hade talat till henne. Jag för min del kunde inte få ut någon mening ur det, men det kunde hon.

Och så var det en annan gång. Det var på Lovisadagen, den tjugefemte augusti. Då brukar vi alltid fira faster Lovisa med en utklädning, för det är det roligaste hon vet. Det här året hade vi uppfört »Grevinnans besök» av fru Lenngren, framställt i fem tablåer, och det hade varit så ofantligt lyckat. Och Aline hade varit prosten, och hon hade stoppat opp sig, så att hon hade varit alldeles trind, och haft en stor ullperuk på huvudet, och morbror Kristofer hade varit grevinnan i släpande sidenklänning och stor, vit sidenschal och nackhatt och vitt flor.

Och morbror Kristofer har ju lagt sig till med helskägg, medan han låg i Düsseldorf och lärde sig måla tavlor, och helskägget kunde inte döljas under floret. Men det var märkvärdigt, att när morbror vred på huvudet och rätade opp ryggen och förde ut fingrarna, så tyckte vi allihop, att han var en riktig grevinna, och glömde alldeles bort skägget.

När alltsammans var slut och Aline och jag höll på att klä om oss inne i barnkammarn — för jag hade också spelat med —, så frågade jag Aline om hon inte tyckte, att morbror Kristofer hade varit bra lustig.

»Lustig!» sa Aline. »Ja, det kan du säja. Han är ju född aktör.»

Hon sa det så häftigt, så att jag blev rent rädd och inte tordes fråga något mer.

Men Aline fortsatte: »Ni tycker alla, att han är så lustig, och ni bryr er inte om något annat, än att han bråkar till sig, så att ni får skratta. Men jag ska säja dig, att det är riktigt synd, för din morbror är ju ett snille. Han kan bli stor målare eller stor kompositör eller stor skådespelare, vilket han vill. Men detta bryr ingen sig om. Ni vill bara ha honom till gyckelmakare. Det finns ingen av er, som håller så pass mycket av honom, att ni tar reda på allt det vackra, som han har inombords.»

Jag tänkte sedan länge på hur grann Aline var, då hon sa det där, men inte förrän nu har jag tänkt på att det kunde betyda, att hon tycker om morbror Kristofer.

Och nu berättar jag för Anna både om detta och pianospelet, och Anna säger, att hon tycker nog, att det tyder på att Aline är förälskad i morbror Kristofer.

Och Anna säger, att hon tror, att morbror Kristofer friade till Aline samma dag, som han reste, men att hon gav honom korgen. »Det är något, som kom emellan i sista stund,» säger Anna, »men vi kan inte begripa vad det är, för nog tycker hon om honom.» Och Anna har sett, att det kom brev i dag ifrån Filipstad, och hon tror, att mamma talade med Aline om morbror Kristofer, när Aline kom för sent till räknetimmen. Anna säger, att hon inte skulle ha gråtit så, om hon inte tyckte om morbror Kristofer. Men ändå säger hon nej till honom. Vi kan rakt inte förstå oss på henne.

Vi sitter en god stund och funderar, men vi vet varken ut eller in, och till sist så tröstar vi oss med att söka opp några nerfallna äpplen under farfars astrakanträd.

Det är, som om det skulle sitta en stor knöl i huvudet på mig. Jag kan inte bli av med den, förrän jag har funderat ut varför Aline är så konstig.

På kvällen så där mellan sex och sju brukar det just aldrig vara någon människa inne i barnkammarn, och jag går dit och tar fram en läxbok och sitter, som om jag skulle läsa, men egentligen så gör jag ingenting annat än tänker på Aline.

Om en stund kommer Barn-Maja in för att bädda åt oss, och hon blir visst förvånad över att jag sitter där och bara stirrar ner i en bok och inte säger något. »Va går dä åt Selma i kväll?» säger hon. »Har ho fått bakläxa?»

»Nej,» säger jag, »jag är bara ledsen, därför att Aline ska flytta.»

Och det har Barn-Maja inte hört, fastän hon annars brukar veta allting. Hon håller med om att det var tråkigt, att mamsell Aline ska ge sig av, »för ho va e människa, som en recktitt kunne bli gla i.»

Sedan är Barn-Maja tyst en stund, men så säger hon, att hon inte kan förstå varför fru Lagerlöf har sagt opp mamsell Aline.

»Mamma har visst inte sagt opp henne,» säger jag. »Det är hon själv, som har sagt opp sig. Mamma kan inte en gång förstå varför hon flyttar.»

Barn-Maja blir tyst på nytt. Hon breder ut lakan och stoppar ner täcket på Annas säng och ser ganska fundersam ut, men så säger hon:

»Jag trodde också, att mamsell Aline snart skulle komme å flötte, men jag tänkte, att dä skulle bäre i väg åt annat håll.»

»Vart trodde Barn-Maja att hon skulle ta vägen?»

»Jo, ser Selma, jag var så säker på att ho skulle få’na te moster.»

Jag svarar ingenting på detta, för jag tycker inte riktigt om, att Barn-Maja vet allting om oss alla.

Barn-Maja bäddar på en stund, så säger hon med en djup suck:

»Dä ä kanske bäst som sker. Dä ä inte sagt, att dä hade vart nånting för henne te få.»

Men då blir jag sårad på morbror Kristofers vägnar. »Varför skulle inte morbror Kristofer duga åt Aline?» säger jag.

Då blir Barn-Maja så ivrig, att hon slutar opp med bäddningen och kommer fram till mig.

»Jag ska tale om för Selma någe, som jag såg den sjuttonde agusti,» säger hon.

Och så berättar Barn-Maja, att den sjuttonde augusti i år hade det hänt så illa, att en av de främmande fruntimmerna hade råkat riva sönder sin klänning, när hon var ute i trädgården och åt bär. Vem det var, ville inte Barn-Maja tala om, men så mycket kunde hon då säga, som att hon var ung och vacker och gift. Hon var inte från den här socknen, och hon hade aldrig varit här på Mårbacka förrän i år. Resten fick jag gissa mig till.

Den här vackra frun, som Barn-Maja inte ville nämna vid namn, hade gått i trädgården i sällskap med morbror Kristofer och fru Lindegren på Halla, då olyckan med klänningen hände, och hon hade blivit både förskräckt och ledsen, som en väl kan begripa. Hela ärmen var uppriven och fick lov att sys ihop, och hon tyckte, att det var så genant att gå in i stora byggningen mittigenom hela hopen av gäster, när hon var så trasig, för att få tag i nål och tråd. Då hade morbror Kristofer föreslagit, att hon skulle gå in på pappas kontor, för dit kunde hon komma obemärkt, och där fanns inte en människa vid det här laget. Och fru Lindegren på Halla erbjöd sig att gå in i stora byggningen efter nål och tråd och sedan komma ner på kontoret och hjälpa henne med hopsyningen.

Den vackra främmande frun hade tackat fru Lindegren så mycket för hennes anbud, och sedan hade hon följt morbror Kristofer in på kontoret. Fru Lindegren hade gått in i stora byggningen, men det hade allt dröjt en stund, innan hon hade kunnat finna reda på några sybehör, för en sådan dag stod ingenting på sin rätta plats på Mårbacka. Men till sist fick hon då tag i en sykorg, och hon nästan sprang med den utför backen till kontoret, för hon tyckte, att hon hade låtit vänta på sig bra länge.

Men nu är det ju så, att det finns ett litet runt fönster på kontorsdörrn. Det är bara ett litet titthål, för att den, som står innanför, ska veta för vem han öppnar. Men när nu fru Lindegren på Halla stod utanför kontoret, kastade hon en blick genom den där rutan. Hon ville väl se om morbror Kristofer och den vackra främmande frun ännu satt kvar inne på kontoret och väntade på henne, för annars behövde hon ju inte gå in där.

Och då hade fru Lindegren på Halla fått se, att morbror Kristofer och den vackra främmande frun stod mittpå golvet och kysstes.

Och fru Lindegren på Halla hade känt sig rentav rådlös. Inte ville hon gå in till de två, som stod där och kysstes. Men å andra sidan så behövde den vackra främmande frun att få sykorgen in till sig för att få klänningsärmen lagad. Men då hade fru Lindegren fått syn på Barn-Maja, som kom springande över gården

i något ärende, och ropat henne till sig. Hon hade bett Barn-Maja gå in till den främmande frun med sykorgen och hjälpa henne att sy ihop klänningsärmen, som hon hade rivit sönder i en krusbärsbuske. »Men Maja ska knacka hårt tre gånger, innan Maja öppnar,» hade hon sagt.

Och det gjorde Barn-Maja. Men innan hon knackade, hade hon kastat en blick genom den lilla rutan på kontorsdörrn, och då hade hon förstått varför inte fru Lindegren på Halla ville gå in med sykorgen. När sedan Barn-Maja hade knackat och öppnat dörrn så långsamt som möjligt, så hade morbror Kristofer stått borta vid fönstret, och den vackra frun hade stått vid kakelugnen. Han hade varit sig alldeles lik, men hon hade allt varit bra röd i ansiktet och tilltufsad i håret.

Barn-Maja hade inte sagt ett ord om detta till någon människa utom nu till mig, för det hade hon inte vågat. Men om fru Lindegren på Halla också hade tegat, det visste hon inte.

Men så snart som Barn-Maja har talat ut, så är det jag, som springer till Anna och berättar hela historien.

»Och kommer du inte ihåg,» säger jag och är så ivrig och glad, »att pastor Lindegrens var här sista kvällen, innan främmandet reste, och att vi följde dem hem, därför att det var så vackert månsken? Och minns du inte, att Aline hela tiden gick och språkade med fru Lindegren? Och tror du inte, att fru Lindegren då passade på och talte om för Aline om den där kyssen?»

Och Anna håller med mig om att det säkert förhåller sig på det sättet, för det är alltsedan den kvällen, som Aline har varit så förändrad.

»Och tror du inte, att det är därför, att Aline fick höra det där, som hon gav morbror Kristofer korgen?» säger jag och är lika ivrig och förhoppningsfull.

»Jo, det tror jag visst,» säger Anna, men hon ser inte det minsta glad ut.

»Och tror du inte, att det är därför, att Aline blev ond på morbror Kristofer, som hon vill flytta?» säger jag.

»Jo,» säger Anna, »det är ju klart som dagen.»

Jag ser på Anna. Jag är så förvånad över att hon sitter stilla och inte är det minsta glad och inte skyndar vidare med nyheten till mamma.

»Ska du inte tala om för mamma, att vi nu vet vad som ligger bakom den här flyttningen?» säger jag.

»Nej,» säger Anna. »När det står så här till, så tror jag inte, att det lönar sig. Aline är så noga med sådant. Hon kommer aldrig att gifta sig med honom.»

»Nej, det är ju klart,» säger jag. »Men kan inte mamma be henne, att hon stannar? Hon behöver ju inte flytta ifrån oss, därför att morbror Kristofer kysste en främmande fru.»

Anna ser på mig, och jag förstår, att hon tycker, att jag är så förfärligt dum.

»Förstår du inte, att det är för den där kyssens skull, som hon flyttar?» säger Anna. »Så länge som hon stannar här, måste hon var dag tänka på den. Det är det, som hon inte står ut med.»

SUNNEBALEN.

Vi är så glada, att vi bor i Östra Ämtervik och inte i Sunne. Det finns mycket mer folk i Sunne, men de är inte så trevliga. De ställer aldrig till med sällskapsspektakel, de har ingen mässingssextett och inga kvartettsångare, och där finns alls inte så många, som kan hålla tal och skriva vers som i Östra Ämtervik.

Vi hör ihop med Sunne på det sättet, att vi har samma prost. Annars har vi just ingenting att göra med Sunneborna. Vi råkar aldrig några av herrskapsfamiljerna i Sunne, men vi känner på oss, att de tycker, att de är mycket förmer än vi, därför att de bor i en stor socken.

En gång om året blir vi bjudna på kalas till Sunne prostgård, men vi råkar inga Sunnebor i alla fall. För Sunne pastorat är så stort, att prostens inte kan bjuda alla herrskaperna på en gång. De brukar bjuda dem, som bor i Östra Ämtervik och i Västra Ämtervik och i Gräsmark, i en omgång och dem, som bor i Sunne, i en annan.

Men fastän vi inte är bekanta med Sunnefamiljerna, så har vi sett dem allihop på Åmbergsheds marknad, så att vi känner igen både brukspatron Petterssons på Stöpafors och ingenjör Maules på Sundsberg och ingenjör Ignelius’ på Ulvsberg och patron Hellstedts på Skarped och patron Jonssons, som bor på »slottet» i Sundsvik.

På den sjuttonde augusti kommer det alldeles fullt med ungherrar från Sunne till Mårbacka för att dansa och se på sällskapsspektakel. Och nu tror vi, att de har talat om i Sunne, att Hilda Wallroth på Gårdsjö och Anna Lagerlöf på Mårbacka har vuxit opp till att bli de allra sötaste flickorna i hela Fryksdalen. Åtminstone får pappa en vacker dag brev från ett par herrar i Sunne med förfrågan om herrskapet på Mårbacka ville vara med om en matsäcksbal.

Balen skulle hållas i våningen ovanför Nilssons handelsbod, och de skulle få lokalen gratis. Herrarna skulle bestå dryckesvarorna, och fruarna skulle ta med sig kaffe och te och småbröd och vad som behövdes för supén. Det skulle bli i all enkelhet och ingenting kosta mer än några riksdaler till ljus och drickspengar.

Det har kommit ett likadant brev till Gårdsjö, och moster Augusta åker över hit för att tala med mamma och faster Lovisa om vad de ska ta med sig, för de vill ju inte på något sätt vara sämre än Sunneborna. Faster Lovisa ställer strax till med stort småbrödsbak och är så upplivad, för sådana där matsäcksbaler hade de haft i Sunne i hennes ungdom. Inte ett ögonblick tänker hon på att fara med, för hon vet ju, att hon är för gammal att dansa, men hon säger, att det är roligt, att det händer något roligt.

På samma sätt är det med Gerda och mig. Vi tycker också, att det är roligt, att det ska bli bal, fastän vi är för små för att få följa med.

Men så blir det slut med glädjen, för dagen före balen säger pappa, just som vi sitter vid middagsbordet och talar om balen förstås, att han tycker, att Selma är så pass stor, så att hon kan få följa med.

Pappa tror nog, att jag ska bli glad över att få komma bort på danstillställning, men det blir jag rakt inte. Jag har allt varit med om så många bjudningar i Östra Ämtervik, så att jag vet hur jag skulle få det på en bal i Sunne. Jag svarar strax, att jag rakt inte vill följa med.

»Varför vill du inte fara på bal?» säger pappa, och med detsamma vänder han sig till mamma och frågar: »Har hon ingen klänning?»

»Å jo,» säger mamma, »hon har den ljusgrå barègeklänningen, den duger nog.»

»Och strumpor och skor, har hon det med?»

»Nej, skor har hon inte,» säger mamma, »men Anna har vuxit ur sina grå tygkänger, som hon hade på syster Julias bröllop, så att dem kan Selma ta i arv.»

»Ja, då vet jag inte varför hon inte skulle följa med,» säger pappa.

Jag blir så förskräckligt rädd. Jag vet inte riktigt vad det är jag blir rädd för, men jag kan inte tänka mig en

större olycka än att behöva fara på den där Sunnebalen.

»Men jag är för liten att gå på bal,» säger jag, »jag är ju inte mer än tretton år.»

»Emilia Wallroth ska vara med,» säger faster, »och hon är inte äldre än du.»

Då ser jag, att de är emot mig allihop, både pappa och mamma och faster Lovisa. Det är en stor övermakt, och jag har ingenting annat att gripa till, utan jag börjar gråta.

»Kära barn, inte ska du gråta, därför att vi vill, att du ska få fara bort och ha roligt,» säger pappa.

»Ja, men jag får inget roligt,» snyftar jag. »Jag är så halt, så att ingen vill dansa med mig.»

Jag är inte ond, för alltsedan jag spelade kort med farbror Wachenfeldt, har jag lagt bort att bli ond. Och pappa är inte ond, han heller. Han tycker bara, att jag är besynnerlig.

Men han vet inte, han, hur det känns, när som alla andra flickor blir uppbjudna och får dansa utom en själv. Eller när som en bara blir uppbjuden till fransäs eller av sådana kavaljerer, som inte de andra flickorna vill dansa med.

»Nu ska du inte ha några konster för dig,» säger pappa och låter riktigt sträng. »Jag vill inte veta av annat, än att mina flickor ska fara på bal, när det går för sig.»

»Jag tycker allt, att hon kunde få vänta, tills hon blev femton år åtminstone,» säger faster Lovisa och försöker att komma mig till hjälp nu, då det är för sent. Det hade varit bättre, om hon inte hade sagt något om Emilia för en stund sedan.

»Ja, det kunde hon visst få,» säger pappa, »men vem vet om det då blir någon bal i Sunne? Det har inte varit någon på alla de här årena.»

Jag vet, att pappa inte tycker om, att vi gråter. Jag skulle mycket förr slippa undan att gå på bal, om jag skrattade och såg glad ut. Men nu kan jag inte få gråten att sluta. Tårarna rinner under hela middagen.

Sedan håller jag på och gråter, medan jag ligger och vilar efter middagen och medan vi har eftermiddagslektioner och medan vi läser läxor och medan vi är ute och åker kälkbacke, och sedan hela tiden, medan vi sitter runtom bordet framför soffan i matsalen och arbetar.

Gerda brukar vara styv att gråta, när hon inte kan sina läxor, men jag tror aldrig, att hon har gråtit så i ett kör ifrån middag ända till kvällsdags.

När mamma kommer opp och läser bönerna med oss på kvällen, så håller jag tillbaka gråten så mycket, att jag kan läsa Fader vår och Herren välsigne oss, men Gud som haver och Det går en ängel, dem blir jag bet på.

»Men är det bara för den där balen, som du gråter?» säger mamma. »Eller är det för något annat?»

»Kan inte mamma be pappa, att jag slipper fara på bal?» säger jag och håller fast om hennes hand.

»Kära barn, du vet väl, att pappa bara tänker på att du ska få roligt,» säger mamma.

»Ja, men jag får inte dansa,» säger jag. »Mamma vet, att jag inte får dansa.»

»Visst får du dansa,» säger mamma, och så går hon sin väg.

Det första jag tänker på, när jag vaknar nästa morgon, det är, att i dag är det baldagen, och jag börjar strax

på att gråta igen. Jag förstår inte, att man kan ha så många tårar i sina ögon, det blir aldrig slut på dem.

Anna och Gerda talar om vem som ska öppna balen och vem Anna ska få dansa första valsen med och om fröknarna Maule ska komma i vita klänningar. Anna har lagt opp papiljotter, och hon är allt orolig för att lockarna inte ska hålla sig, ända tills balen är slut. Men ju mer de talar om allt detta, ju mer gråter jag. Om jag kunde hallå opp, så skulle jag visst göra det, men det står inte i min makt.

»Du skulle allt akta dig, Selma, du får så röda ögon till i kväll, om du gråter på det sättet,» säger Anna. Och jag bjuder visst till att inte gråta mer, men jag kan inte.

Hela förmiddagen håller Anna och mamma och Elin Laurell på att ställa med sin toalett, de tråcklar på remsor och stryker stärkkjolar och prövar sina skor för att göra sig så fina de kan. Faster Lovisa säger, att hon tycker, att det är märkvärdigt, att det går an att fara på bal i höghalsad klänning med långa ärmar. Det skulle inte ha dugt i hennes ungdom, men mamma säger, att Anna och jag är ju bara barn ännu, så att nog kan vi fara i vanliga kalasklänningar.

Mittpå förmiddagen går jag in i salen, där pappa sitter i gungstolen som vanligt och läser Värmlandstidningen. Jag ställer mig bredvid honom med foten på gungstolsmeden och lägger handen på hans axel. »Vad är det nu då?» säger han och vänder sig emot mig.

»Kan jag inte slippa att fara på bal, pappa?» säger jag och ber så vackert, för det har kommit över mig en förhoppning, att om jag bad riktigt ödmjukt och snällt, så skulle jag ändå kunna övertala honom. Det är också min mening att påminna pappa om att jag hade läst igenom hela bibeln för hans skull. Jag tycker, att han borde låta mig stanna hemma, om han tänker på den saken.

»Pappa vet, att jag inte får dansa,» säger jag som en inledning. »Jag är så halt, så att ingen vill dansa med mig.»

Men längre kommer jag inte. Jag börjar snyfta, så att jag inte kan få fram ett ord.

Pappa säger ingenting, men han reser sig ur gungstolen, tar mig vid handen och leder mig ut i köket. Där ber han hushållerskan, att hon ska ge mig en riktigt god smörgås med ost på. Och så går han sin väg.

Jag förstår, att jag ska bli tvungen att fara på balen, och jag hade allt bra gärna velat kasta smörgåsen på golvet, men det gör jag inte, för jag vill aldrig mer bli ond, så att det där vilddjuret, som bor inom mig, inte ska slippa löst.

Jag uppför mig riktigt och anständigt på allt sätt, utom det, att jag gråter. Jag gråter vid middagsbordet, jag gråter efteråt. Jag gråter, medan vi klär oss till balen. Jag gråter, ända tills vi sätter oss i släden och blir inknutna i slädfällen.

Då äntligen måtte tårarna ha förstått, att de ingenting har för att de faller. När vi åker in i Sunne, sitter jag i släden med torra ögon.

Jag har grå barègeklänning, som är garnerad med blå ylleband, och Annas ljusgrå tygkänger, som är snörda med röda snodder. Jag har i halsgropen en ljusröd rosett, som är så vacker och som jag har fått i julklapp av morbror Kalle, för han ger oss alltid så fina julklappar. Håret har faster Lovisa kammat, så att det ligger jämnt och slätt och är uppsatt i en stor knut i nacken.

För resten gör det detsamma hur jag är klädd, för jag är röd- och vitstrimmig i ansiktet, och ögona är röda och svullna efter den myckna gråten. Jag är så ful, att jag inte skulle få dansa, om jag också inte haltade det allra minsta.

Innanför balsalen finns det ett förmak, och när vi kommer in dit, talar flickorna Wallroth om för oss, att fröknarna Maule ännu inte var färdiga, för de ska ha tunna, vita klänningar, och för att kjolarna inte skulle bli skrynkliga, så måste två pigor bära dem på en såstång till Sunne.

»Ja, det kan de göra, som inte har så långt hit som en fjärdingsväg en gång,» säger Anna. Och vi tycker allihop, att det är fasligt fint.

Anna och Hilda är så vackra, så jag tänker för mig själv, att hur fina de andra än gör sig, så kan de inte bli så vackra, som de två är.

När nu fröknarna Maule kommer in, så får jag allt lov att erkänna, att de är bra fina, och söta är de också, men inte som Anna och Hilda, det kan jag inte gå med på.

Emilia Wallroth är inte vacker alls, men alla säger, att hon har ett gott tycke med sig. Emilia får alltid dansa. Det gör ingenting, att hon är ful, hon är så trevlig och lustig, att hon skulle bli uppbjuden till varenda dans, till och med om hon vore halt.

Nu är förmaket alldeles fullt av fruar och flickor, och nu måtte visst alla vara komna, för musiken stämmer opp. Det är mässingssextetten från Östra Ämtervik, som spelar, för i Sunne har de inga musikanter.

Patron Vilhelm Stenbäck på Björsbyholm kommer nu in i förmaket och säger, att eftersom det är bal igen i Sunne, som det inte har varit på minst tjuge år, så föreslår han, att de ska inviga festen med en promenadpolonäs, såsom det brukas vid högtidliga tillfällen. Och det är alla med om.

De gamla herrarna kommer nu in i förmaket och bjuder opp de gamla fruarna: fru Maule och fru Hellstedt och fru Pettersson och fru Bergman och fru Wallroth och fru Lagerlöf, och de går arm i arm in i balsalen. Och de unga herrarna kommer också och bjuder opp de unga flickorna och för ut dem till dansen. Till sist är det ingen mer kvar i förmaket än jag och mamsell Eriksson på Skäggeberg. Och mamsell Eriksson är väl minst femti år, och hon har tunna, gula flätor ihoprullade vid öronen och långa, gula tänder.

Det är en främmande herre med på balen, som vi inte har sett förr. Han är klädd i uniform, och de säger, att han är inspektor på Kils station. Han känner just ingen, och när han kommer in i förmaket för att bjuda opp, så är alla redan upptagna utom mamsell Eriksson och jag. Jag undrar vilken av oss han ska välja, men han vänder tvärt och tar ingen av oss. Vi sitter där, jag och mamsell Eriksson, och vi talar inte till varandra, men jag tycker i alla fall om, att hon finns där, så att jag inte är alldeles ensam.

Ibland tänker jag, att det är bra, att ingen bjuder opp mig, för nu får pappa se, att det är sant, att ingen vill dansa med mig. Men det är en dålig tröst. Jag har lika tråkigt i alla fall.

Jag sitter och undrar på mamsell Eriksson ifrån Skäggeberg. Vem kan det vara, som har tvingat henne att fara på bal? För inte är hon väl där av egen fri vilja.

När promenadpolonäsen är slut och de dansande kommer tillbaka in i förmaket, är de så glada och uppspelta, både gamla och unga. Mamma slår sig ner i soffan mellan fru Maule och fru Hellstedt, och de pratar och skrattar, som om de skulle ha varit gamla vänner. Anna sätter sig bredvid Hilda Ignelius och viskar med henne, och Hilda Wallroth kommer in arm i arm med Julia Maule.

Sedan blir det vals och polka och fransäs och vals och polka och fransäs omigen och omigen.

Och Anna och Hilda och Emilia, de får förstås dansa varenda dans.

De är så glada, och Hilda kommer fram till mig och vill säga något vänligt, som jag skulle bli glad för. Hon föreslår, att jag ska gå med ut i salen och se på dansen åtminstone.

Men det vill jag visst inte. Jag vet inte hur jag ska slippa undan, men då kommer Anna helt hastigt mig till hjälp och säger, att det är bäst att inte tala vid Selma, för då kunde hon komma att gråta igen.

Mamma och de andra fruarna dansar inte någon mer dans än promenadpolonäsen, men rätt som det är, går de ut i balsalen och ser på ungdomen. Då blir det alldeles tomt i förmaket så när som på mig och mamsell Eriksson. Vi två, vi sitter kvar på våra platser hela kvällen igenom.

Och jag försöker tänka på alla människor, som har det svårt, på de sjuka, de fattiga och de blinda. Vad är det att sörja över att en inte får dansa på en bal? Tänk, om en vore blind!

Jag undrar om detta är straff för något, som jag har gjort eller sagt, eller om det är för att jag ska lära mig ödmjukhet.

Jag kommer ihåg mamsell Broström, som pappa brukade tala om, henne, som gymnasisterna narrade opp på marknadsbalen. Jag har alltid undrat vad hon tänkte på, när hon satt ensam en hel kväll och inte fick dansa.

Hon måtte visst ha tänkt, att det var märkvärdigt, att hon var så obehaglig, att ingen ville dansa med henne, ja, inte en gång tala med henne. För det är just vad jag tänker.

Nästa morgon, när vi sitter och äter frukost, berättar mamma och Elin Laurell och Anna för pappa och faster Lovisa om balen, om hur roligt de har haft och hur lyckat och bra allting var. Jag säger förstås ingenting, för jag har ingenting att säga. Men när Anna har räknat opp alla, som hon har dansat med, så frågar pappa: »Nå, men Selma då?»

»Ja, Selma fick inte dansa något,» säger mamma, »hon var nog för liten.»

Då sitter pappa tyst en stund, men så säger han:

»Vad tycker du, Louise? Om vi skulle ta och skriva till Stockholm och fråga Afzelius' om Selma kunde få bo hos dem en vinter till och gå på gymnastiken? Hon blev så mycket bättre, sist hon var där. Jag skulle allt vilja se henne riktigt frisk, innan jag dör.»

Jag sitter där och gör stora ögon. Kanske pappa hade haft samvetskval i går kväll, för att han tvingade mig att fara på bal. Kanske det var därför, som han hade suttit och tänkt ut, att jag skulle få fara till Stockholm.

Det finns ändå ingen, som är så snäll som min pappa.

ELIN LAURELL.

Och vi tycker, att det är så roligt, att Aline Laurell har kommit hit till Mårbacka för att hälsa på. Vi har inte sett henne, alltsedan hon flyttade till Västra Ämtervik förra hösten.

Aline är sig alldeles lik, utom det, att hon kanske har blivit litet magrare. Hon är kry och glad, och när hon står på trappan och ser ner på flygelbyggningen och kontoret, så tycks det inte bekomma henne det minsta grand.

Aline har kommit hit alldeles ensam, och hon får stanna i hela tre dar, därför att pastor Unger och moster Maria och Jonas och Anders och Johanna har rest in till Karlstad för att vara med om ett bröllop.

Och när Aline kom, stod vi allesammans, både pappa och mamma och Elin Laurell och Anna och Gerda och jag, ute på trappan och tog emot. Och Aline tog oss i famn och kysste oss allihop, utom pappa förstås.

Det såg alldeles ut, som om Anna och Gerda skulle vara lika glada över att Aline kom, som jag var, och Aline kysste dem på samma sätt, som hon kysste mig. Det är väl för dem, att Aline inte vet, att de båda två

tycker mer om Elin, än de tycker om henne.

De säger, att Elin är så trevlig och så snäll att läsa för. Hon är inte så sträng som Aline. Hon ger oss inte så långa läxor, och så blir hon inte så ond, då en inte kan svara på alla frågor.

Men jag bryr mig inte det minsta om, att jag får kortare läxor. Jag tycker mer om Aline i alla fall. Det ska ingen kunna förmå mig att tycka mer om Elin. Jag vill hålla fast vid Aline.

Jag ska säga, att det är inte så lätt att låta bli att tycka om Elin, för det är sant, att hon är trevlig, och hon har så mycket att tala om. Ibland kan det hända, att hon blir sittande och pratar under en lektionstimme, så att vi knappast hinner att läsa opp läxan. Och det tycker Anna och Gerda om. Och jag kan också tycka, att det är roligt, men jag kan inte finna, att det är rätt. Inte bar sig Aline åt på det sättet.

Ibland, när Elin ser igenom en skrivning, så händer det, att hon går förbi ett fel utan att sätta någon bock. Men om jag säger detta till Anna, så tycker hon, att det ingenting gör. »Jag lär mig i alla fall mer för Elin än för Aline,» säger Anna. »För Elin vet mer än det, som står i böckerna.»

Och det har nog Anna rätt i, men jag vill inte tycka om Elin. Jag vill inte vara Aline otrogen.

Jag tycker, att det är bra, att Elin är ful. Hon har en näsa, som är för kort, det är, som om yttersta tippen vore bortskuren. Hon har en gråaktig hy, och hon har en vårta på ena kinden. Och så har hon dubbelhaka som fältmarskalk Klingspor i Fänrik Ståls sägner. Men hon har ett vackert, ljust hår, och hon är alltid väl kammad. Och vad en inte kan förneka, det är, att hon är lång och ser ståtlig ut. Och så har hon vacker röst, och så är det något visst med henne, som jag inte kan förstå. Men det är så, att om mamma kommer in i ett rum, då kommer också litet Filipstad — för där är mamma född — och litet gruvfält och hyttor, och om Aline Laurell kommer in i ett rum, då följer det med litet av Karlstad och av skolor och av fina kalas, men om Elin Laurell kommer in i ett rum, då kommer på samma gång hela världen. För Elin kan tala om allting, och hon är hemma i Grekland och Egypten och på Grönland och i Australien. Hon vet allt, vad människor tänker på överallt, där det finns människor. Hon vet mycket om det gamla, och framför allt har hon reda på allt nytt.

Elin har inte något karltycke som Aline. Det kommer aldrig mer några ungherrar resande hit, som det jämt gjorde i Alines tid.

Men jag tror, att gamla herrar, såsom pappa och ingenjör Noreen, tycker om att språka med Elin, därför att hon har hela världen med sig och aldrig är rädd att säga sin mening. Hon törs till och med disputera med pappa om kolportörer och läsarpräster. Men hon gör det så muntert och kommer med så lustiga inkast, så att han inte kan bli ond.

Och särskilt mycket tycker hon om att retas med pojkar.

Elin Laurell stannade hos oss under julen, för hon hade ju farit hemifrån i november, och hon ville inte kosta på sig någon hemresa så snart igen. Och jag tror, att Daniel och Johan tyckte, att hon var bra trevlig. De stannade mycket mer inne i rummen än annars. Hon retades med dem om allt möjligt, och framför allt blev de onda, när hon påstod, att flickor kunde ha lika gott huvud som pojkar, och att de kunde lära sig samma saker. Och Daniel var snällare, men Johan försökte jämt att sätta henne på prov. När hon inte kunde reda sig mot honom, så sprang hon opp och ville rufsa till honom i håret. Han kilade undan, och det blev en jakt, först runtom matbordet och sedan genom hela huset.

Men om en liten stund var de lika goda vänner igen, och jag tror, att pojkarna aldrig har haft en så rolig jul.

Efter middagen brukar Elin gå in till faster Lovisa i kökskammarn för att muntra opp henne med ett

djupsinnigt samtal. Och då disputerar de alltid om ödet. För faster Lovisa säger, att ingen människa kan förhindra, att det går henne så, som det är bestämt ifrån första början. Den som ska bli gift, den blir gift, och den som inte ska bli gift, den kan inte bli det, hur mycket den än försöker. Och då frågar Elin Laurell om faster tror, att det är förutbestämt om både stort och smått eller bara om sådana viktiga saker som giftermål och dödsfall. »Jo, visst är det bestämt om allting,» säger faster Lovisa. »Då behöver jag aldrig mer be till Gud,» säger Elin, »för om allting är bestämt och inte kan ändras, så tjänar det ju inte något till att be om något.» Och då blir faster Lovisa svarslös. »Ja, ser Elin, det där är för svårt för mig,» säger hon. »Det kan inte jag reda ut. Jag har inte sådant huvud som Elin, jag.»

Men i alla fall blir hon upplivad av att Elin kommer in och disputerar med henne.

Så att det är inte så lätt att inte tycka om Elin, såsom jag har satt mig i sinnet. Men jag tar mig i akt så mycket jag kan. Jag är förstås inte ovänlig mot henne, men jag inlåter mig inte i några dispyter med henne, för det är visst genom att disputera med henne, som en lär sig att tycka om henne.

Jag tänker för mig själv, att om Elin vore sådan, som hon nu är, lika trevlig och kvick och därtill ung och vacker som Aline, så skulle hon vara just sådan, som jag själv skulle vilja vara, när som jag blir stor. Så att det är ju klart, att det är ganska svårt för mig att inte bli otrogen mot Aline.

Men när nu Aline har kommit hit, så är jag glad, att jag har varit henne trogen. Jag har aldrig talat med Elin om sådant, som jag inte talar om för någon annan. Hon har aldrig fått veta något om Oceola eller att jag läste igenom hela bibeln, för att pappa skulle bli frisk.

Elin har varit snäll emot mig hela tiden, och i början var det, som om hon skulle ha försökt att få mig till att tala med henne om allt möjligt såsom med Aline, men det har hon slutat opp med numera.

Och när jag grät så förfärligt, för att jag skulle fara på Sunnebalen, så lyfte inte Elin ett finger för att hjälpa mig.

Det kan hända, att vi sitter långa stunder ensamma inne i barnkammarn, Elin och jag, utan att någon av oss säger ett ord. Elin har nog märkt, att jag inte vill tycka om henne.

Men nu, när Aline har varit här ett par dar, så tycker jag, att hon ser så besynnerligt på mig. Och flera gånger har hon frågat varför jag är så tyst eller om jag är sjuk.

Och på tredje dagen efter middagen så säger Aline, att hon vill gå ut och gå, och frågar om jag inte har lust att följa med henne. Hon ber ingen av de andra, utan det blir så, att jag får gå ut ensam med Aline. Och det tycker jag är bra roligt. Jag tänker, att vi ska få en likaså trevlig stund, som vi hade förr i världen, då vi var ute på tu man hand och då Aline brukade säga, att jag var hennes jämnåring.

Men Aline är visst inte fallen för att prata. Under hela tiden, som vi går oppför allén, säger hon inte ett ord.

När vi kommer in på landsvägen, stryker hon av mig vanten och sticker in min hand i muffen mellan sina två varma.

»Kära barn, så kall du är!» säger hon.

Så där brukade Aline göra förr i världen, för jag har alltid så svårt att hålla mig varm om händerna. Och jag blir så glad, att hon sticker min hand in i muffen än en gång.

»Nå,» säger Aline, »nu får du lov att tala om för mig hur det går med din romanskrivning.»

»Nej, men, Aline! Det minns väl Aline, att jag inte vill skriva romaner, förrän jag blir stor.»

»Jag ska säja dig något,» börjar Aline litet tveksamt och håller stadigt om min hand inne i muffen. »Ja, nu ska du inte bli ond på mig ... Men jag har tänkt, ser du, att det kanske inte var så rätt av mig, att jag lät dig prata så mycket om den där romanskrivningen.»

»Varför det, Aline?»

»Ja, du förstår ... Du har kanske gått och gjort dig inbillningar, och det tör till en del vara min skull. Men jag tyckte inte, att det var alldeles omöjligt, att du hade en liten fallenhet för skrivning. Din faster, Nana Hammargren, är ju vådligt styv att berätta, och din morbror Kristofer är en stor begåvning, inte annat än jag kan förstå. Och så är ni ju släkt med Tegnér.»

»Är vi släkt med Tegnér?»

»Men vet du inte det?» säger Aline. »Ja, din pappa, han är då märkvärdig. Det finns ingen, som han själv beundrar så som Tegnér, men han är för anspråkslös för att ens låta sina egna barn veta, att han är släkt med honom. Nå, i alla fall så var din farfars mor syster till Tegnérs mor, så att Tegnér och din farfar var kusiner. Det var just fördenskull, som jag trodde, att du hade författaranlag.»

Aline avbryter, liksom hade hon väntat, att jag skulle svara, men jag säger ingenting. Jag försöker att dra min hand ut ur muffen, men hon håller kvar den.

»Ser du,» säger Aline, »det är det farligaste, som kan hända en människa, att hon går och inbillar sig, att hon ska bli något stort och märkvärdigt, utan att ha krafter till det. När det sedan visar sig, att förmågan inte finns eller inte räcker till, så blir det vanligen bara en missnöjd och misslyckad stackare av en sådan människa. Det är bäst att rycka opp sådana där inbillningar genast från början, medan man ännu är ett barn. Då är det inte så svårt, sedan kan det bli omöjligt.»

Aline talar så allvarsamt. Det är riktigt, som om det vore svårt för henne att säga det hon säger. Och jag vet nog, att jag har talat med henne om att jag ville skriva romaner, men inte har jag haft någon så djup mening med den saken. Det var inte mer allvar med det än med att jag också brukade säga, att jag ville bli så förfärligt rik och bygga mig ett slott. Det gör mig nästan ingenting alls, att Aline säger, att jag inte ska inbilla mig, att jag kan bli något stort.

I alla fall frågar jag henne hur hon har fått veta just nu, att förmågan inte finns hos mig.

»När jag flyttade härifrån i höstas,» säger Aline, »så var det ju till en del för din skull, för att du skulle få en ledarinna, som var mer kunnig och erfaren än jag. Jag trodde, att Elin just skulle vara den, som du behövde. Men nu säger Elin ... Ja, du förstår ... Elin tror inte, att du är något ovanligt. ’Det finns ingenting, som tyder på det,’ säger hon. Hon kan inte finna, att du är mer begåvad än de andra barnen. Du blir väl ond på mig, men det är mycket bättre, att du får veta detta nu. Du kan bli en präktig och bra människa i alla fall.»

Och litet grand ond är jag kanske, men rakt ingenting att tala om. För, som sagt, det där med författarskapet, det hade aldrig varit något, som jag själv hade trott på. Och i synnerhet sedan jag har fått veta, att det är Elin, som inte tror, att jag har någon begåvning, så tar jag saken med ro. Det beror ju bara på det, att jag inte har disputerat med henne.

»Du gråter väl inte?» säger Aline, och hon låter så snäll och orolig.

»Nej, kära Aline,» säger jag. »Det gör jag visst inte. Det var bara snällt av Aline att tala om det för mig.»

Efter detta går Aline tyst en stund, men så börjar hon på att tala igen. Och nu säger hon, att eftersom hon och jag är jämnåriga, så vill hon tala om för mig, att hon är förlovad.

Och jag blir så häpen, så att jag glömmer bort allt det där, som vi förut har talat om.

Jag får veta, att hon ska gifta sig med en barndomsvän, som heter Adolf Arnell. Det är honom, som hon har älskat i hela sitt liv. Ibland har det sett ut, som om han inte skulle bry sig om henne längre, men det har bara varit därför, att han inte hade det så, att han kunde gifta sig. Förra hösten, just som hon flyttade från Mårbacka, hade det varit nästan slut mellan dem, men nu var alltihop bra igen. Och nu var hon så genomlycklig.

Och jag är så glad över att hon är lycklig och över att jag har fått veta det. Jag tror nog, att Aline har talat om detta för Elin och mamma, men inte för någon av de andra mer än för mig. Aline förstår nog, att jag tycker mer om henne än Anna eller Gerda. Så att när vi kommer tillbaka från promenaden, så är Aline och jag likaså goda vänner, som vi var förr i världen, innan hon flyttade.

När vi har lagt av oss ytterkläderna, så går Aline in i sängkammarn för att språka med mamma, men jag går rakt in i kökskammarn, där Elin Laurell sitter, som hon brukar, och disputerar med faster om ödet.

»Elin tror visst, att allting bara beror av en slump,» säger faster. »Nej,» säger Elin, »nej, det tror jag inte. Men vet Lovisa vad jag tror? Jo, att om man riktigt gärna vill bli något, så blir man det också.»

Jag är ju inte alls något ledsen över det där, som Aline hade sagt till mig, men ändå blir jag så glad över det, som Elin säger. För kanske att jag kan bli författarinna i alla fall, om det bara beror på viljan och inte på begåvningen. För vilja, det tror jag nog att jag har.

Jag känner mig så dragen till Elin, när hon säger det där om viljan. Jag ställer mig bredvid henne och lyssnar så ivrigt till vad hon säger. Och utan att jag tänker på vad jag gör, så lägger jag min hand på hennes axel.

Hon vänder litet på huvudet och småler mot mig. Och då kommer jag ihåg, att jag vill vara trogen mot Aline och inte tycka om Elin, åtminstone inte låta henne märka, att jag gör det. Men så tänker jag på att Aline inte mer bryr sig om, att en liten flicka på Mårbacka tycker om henne. Aline har en fästman och ska gifta sig. Nu är jag alldeles fri. Jag kan få tycka om Elin så mycket jag vill.

Och nu är jag lika god vän med Elin, som jag förut var med Aline, om inte mer.

PASTOR UNGER.

När vi sitter vid kvällsbordet, berättar Aline en så vacker historia om pastor Unger. Och jag blir glad, när som pappa och de andra säger, att han har skött sig som en hel karl, för pastor Unger tycker jag om. Om jag skulle välja bland alla de herrar, som kommer hit för att hälsa på pappa, så tror jag, att jag skulle säga, att han är den, som är snällast och trevligast.

Pastor Unger brukar förstås komma hit den sjuttonde augusti och annars också, när vi har kalas, men det är det märkvärdiga med honom, att han kommer inte bara då. Han kommer också på sådana dagar, när ingen annan vågar sig hit.

Vi brukar säga, att vi inte vet hur han bär sig åt för att räkna ut vilken dag under julstöket som vi har det mest otrevligt och ostädat. Men när två pigor ligger och skurar golvet i sängkammarn och sängkammarmöblerna är utflyttade i förstugan och två lejda skurgummor ligger och skurar i förmaket och har flyttat in förmaksmöblerna i matsalen, och när mamma står i köket vid ena ändan av bakskivan och bakar julkusar och hushållerskan står vid andra ändan och bakar vörtebrödslimpor, och när faster Lovisa har rymt ut kökskammarn, för att hon och Anna och Gerda och jag ska kunna hålla till där med småbrödsbaket, när vi allesammans är klädda i urtvättade och avlagda bomullsklänningar och stora bakförkläden, och när pappa sitter i matsalen, liksom inmurad mellan förmaksmöblerna på ena sidan och kökskammarmöblerna på

den andra, då vet vi, att pastor Unger inte är långt borta.

När han då kör in på gården i sin lilla karriol, så jämrar vi oss över att det ska komma främmande en sådan här dag, och vi säger till pappa, att han får lov att gå ut och ta emot honom, för vi andra är ju inte så klädda, att vi kan visa oss. Men vi jämrar oss ändå inte på långt när så mycket, som vi skulle ha gjort, om det hade varit någon annan än pastor Unger.

Så snart som pappa har kommit ut på trappan, så ropar han åt pastor Unger, att det är bäst, att han far sin väg utan att stiga ur, för här i huset finns ingenting annat än bakkäringar och skurgummor. Men pastor Unger blir inte det minsta förskräckt, utan han hoppar ur karriolen och kommer oppför trappan till pappa. »Jaså, ni har storstädning, ni med,» säger han. »Ja, det kunde jag nästan tro, för Maria har stökat till så gruvligt där hemma, så att jag var tvungen att fara min väg.»

Sedan följer han med pappa in i matsalen. Pappa sätter sig i sin gungstol som vanligt, men pastor Unger söker ut åt sig den sämsta stol han ser och flyttar fram den till gungstolen. Och innan han har hunnit att slå sig ner där, så är han redan i färd med att tala om en rolig historia.

Om en stund kommer pastor Unger ut i kökskammarn och köket. »Jag hör, att Louise och Lovisa inte törs gå in och hälsa på mig,» säger han, »så att det är väl ingen annan råd, än att jag får komma hit till er.» Och om de då är degiga om händerna, så ger han dem i stället för handslag ett par trofasta klappar på skuldran, så att mjöldammet ryker. Och så säger han till hushållerskan, att han kan se, att det blir en misslyckad jul, eftersom vörtelimporna är platta som tunnbröd, och hushållerskan svarar, att han måtte visst ha fått fel på ögonen, då han inte kan se, att de är runda som en prostmage.

Så hälsar han mamma och faster Lovisa ifrån Maria, och när han sedan har sett sig omkring en stund, så säger han, att i det här köket är de ju riktigt kalasklädda emot vad de ser ut hemma hos honom. Därefter ber han att få smaka på pepparkakorna, för det är det bästa han vet, ser efter om det jäser i degtrågen och går också fram till köksspisen och lyfter på locken till alla grytor, som står där, för att se efter om han kan få någon skaplig mat till middag eller om han ska bli tvungen resa sin väg. Allra sist doppar han en visp i ett mjölkar och stänker mjöl på oss barn. Vi är inte sena att svara. Vi tar träskedarna, som vi begagnar, när vi blandar ihop småbrödsdegarna, och slänger mjöl på honom. Det blir ett vilt krig i kökskammarn. Vi skrattar och skriker, bakelseplåtarna far i golvet, och det fina köpta vetemjölet ryker opp i luften som ett moln. Faster ropar åt oss, att vi åtminstone ska ta av det hemmalda mjölet, men mamma kör ut pastor Unger ur kökskammarn.

»Jag kan allt förstå, att Maria är tvungen att skicka bort Alfred en sådan här dag,» säger mamma. »En sådan vildbasare är inte god att ha med i julstöket.»

»Ja, å tänk, att en tocken en ska vare präst!» mumlar hushållerskan, men så lågt, att pastor Unger inte kan höra henne.

När vi ska äta middag, får vi lov att göra oss litet fina, och vi säger alla, att det är bra hindersamt, men jag undrar allt om inte både mamma och faster tycker, att det är skönt med ett litet avbrott i arbetet.

Jag vet ingen, som har så lätt för att tala som pastor Unger, och det tycker jag om honom för, men pappa, som nu har hört på honom i två timmar, har visst blivit trött, för pappa är ju aldrig riktigt frisk så här på vintern. Pappa sitter och tiger hela middagen och lämnar åt mamma och faster att samtala med pastor Unger.

Så snart som vi har satt oss till bords, så talar pastor Unger om, att han är tvungen att flytta ifrån Västra Ämtervik. Han har så dålig lön, att han rakt inte kan leva på den. Detsamma har han sagt alla jular, så länge som jag kan minnas tillbaka, så att vi barn har litet svårt för att inte brista i skratt, när han börjar på det

vanliga sättet.

Men mamma svarar så allvarsamt som helst, att det var bra tråkigt, att vi ska förlora ett så gott grannskap, och undrar vilket pastorat han ska söka.

Då gör pastor Unger reda för alla de pastorat, som är lediga att söka det året, och likaså för dem, som blir lediga att söka nästa år, och för dem, som han inte sökte till i fjol. Och utan att mamma behöver fråga, talar han om vad det är för fördelar och nackdelar med de olika platserna, hur det står till med lönen och med bostället. Han vet var det är dåliga ägor och var skogen är uthuggen och var stallet har ruttet golv och var det regnar in genom taket i manbyggnaden. Och han är så lustig, så att det är roligt att höra honom, vad han än talar om. Men det är inte bara det, att han är rolig, utan jag tycker också, att jag får veta så mycket, medan jag hör på honom.

När han en stund har talat om pastorat och löner och prästgårdar, så övergår han till de prästerna, som kan vilja söka till samma platser som han, och talar om vad de har för betyg i prästexamen och pastoralexamen och hur många tjänsteår de kan räkna och hur de predikar och hur de sköter sig på stämmorna.

Och jag tycker, att det är lika roligt att höra om prästerna som om prästgårdarna. Jag kan aldrig bli trött på honom.

Jag vet inte vad mamma tycker, men hon låter honom hålla på, ända tills att efterrätten kommer in. Men när det lider till slutet med middagen, säger mamma:

»Vet Alfred, jag tror ändå inte, att Alfred kommer att flytta från Västra Ämtervik.»

»Men jag är rent tvungen,» säger han och slår ut med händerna. »Jag har ju rakt ingen lön. Jag försäkrar Louise, att ibland har vi inte mat för dagen.»

»Ja, det kan ju så vara,» säger mamma, »men jag tror, att Alfred är alldeles för mycket fästad vid Västra Ämtervik för att flytta därifrån. Och tänk, så avhållna, som Alfred och Maria är där borta! Det märks minsann på den nya prästgården, som sockenborna har satt opp åt er. Det är inte många prostar, som har vackrare boställen.»

När mamma talar så där allvarsamt och långt, så brukar alla bli tysta och höra på, för det är ju alls inte vanligt, att mamma håller långa tal. Och pastor Unger tiger, han också.

»Alfred säjer, att lönen är liten,» fortfar mamma, »men tänk på alla de kalvstekar och gäddor och ostkakor och smörbyttor, som sticks in i köket! Det är allt också något att räkna med.»

»Jaja, jaja,» säger pastor Unger. »Louise har nog rätt.»

»Alfred och Maria har ju en sådan märkvärdig förmåga att få de små inkomsterna att räcka till,» säger mamma. »Vi brukar säja, att vi inte begriper hur ni bär er åt. Pastor Lindegrens här på Halla har väl ungefär lika stor lön som ni, men inte har de hästar och vagn som ni, och inte kan de umgås med alla herrskapsfamiljer både i Sunne och Ämtervik och göra stora kalas, som det brukas i Västra Ämtervik.»

När mamma har predikat en stund på det där sättet, så skjuter pastor Unger ifrån sig tallriken, lutar sig tillbaka mot stolsryggen och ser ut över bordet med litet grumliga ögon.

»Ja, visst har Louise rätt,» säger han. »Det blir nog ingen flyttning av för mig heller, förrän Gunnarskog blir ledigt. Men se, dit är jag tvungen att söka, för där har Ungrarna varit präster i allan tid, och där känner mig varenda människa.»

»Jaså,» säger mamma och reser sig från bordet. »Ja, då ska vi hoppas, att kyrkoherden i Gunnarskog får leva i många år ännu.»

Den här sista julen, när som Aline hade flyttat till Västra Ämtervik, kom pastor Unger inte hit på det vanliga julbesöket, och när vi nu sitter vid kvällsbordet, så frågar pappa Aline hur det står till med hennes morbror. »Han är väl inte sjuk?» säger pappa. »Han kom inte hit i julas på den allra värsta stökdagen.»

»Å nej, det är han visst inte,» säger Aline, »men han hade det så bekymmersamt just vid jultiden. Farbror vet väl, att den gamla kyrkoherden i Gunnarskog dog förra hösten?»

»Å nej, är Gunnarskog ledigt?» utropar mamma. »Då blir väl inte din morbrors gamla i Västra Ämtervik.»

»Jo,» säger Aline, »han kommer nog att stanna.»

»Men det var ju det enda ställe han ville flytta till,» säger mamma, »och han var ju säker om att få alla rösterna.»

Då säger Aline, att det var alldeles riktigt, att hennes morbror hade önskat flytta till Gunnarskog. Där hade han vistats som barn, där kände han varenda människa, och där tycker han att det är vackert som i paradiset. Han brukade ju prata så mycket om boställen och löner, så att man kunde tro, att han inte tänkte på något annat än att få ett gott pastorat, men Aline trodde, att även om han hade suttit i något av de allra bästa gällen, såsom Sunne eller Karlskoga, så skulle han ha sökt till Gunnarskog.

»Nå ja,» säger pappa, »men varför söker han då inte? Är det för Väst-Ämtingarnas skull? Han tycker kanske, att när de har satt opp en så stor prästgård åt honom ...»

Men det trodde inte Aline. Hennes morbror hade för länge sedan talat om för sina församlingsbor, att så snart som Gunnarskog bleve ledigt, så ämnade han söka dit, så att de hade vetat vad de hade att rätta sig efter, när de byggde prästgården. Men folket hade ändå velat sätta opp den stor och präktig, till tack för att han hade hjälpt dem under nödåret.

»Ja, det är sant, det kommer jag ihåg,» säger pappa. »Han tog opp ett lån för att kunna skaffa dem arbetsförtjänst och utsäde. Ja, han har nog gjort lika mycket för dem som de för honom. Han är dem ingenting skyldig.»

»Men nu är det så, ser farbror,» fortfar Aline, »att kyrkoherden i Gunnarskog hade varit sjuk i flera år och inte kunnat tjänstgöra. De sista fyra åren har han haft till adjunkt en gammal gift präst, som har varit konsistorii skjutshäst, som det heter, i många år utan att någonsin få en fast plats. Han är fattig, som farbror kan förstå, och har hustru och fyra barn. Nu tror morbror Alfred, att den hjälpprästen har hoppats på att få Gunnarskog, han också, eftersom han har tjänstgjort där i fyra år. Och han behöver det så väl. Han har ju inte en gång ett hem, utan han har måst hyra in hustrun och barnen i en bondgård.»

»Ja, det var en hård knut att lösa,» säger pappa.

»Morbror gick och talade om det där var dag,» säger Aline. »Han var förfärligt tvehågsen. Varken moster Maria eller jag visste hur han skulle göra. Gunnarskog drog honom som en magnet, men han ville inte heller gå i vägen för en annan präst, som var gammal och fattig. 'Det har kommit senap i honungen,' brukade han säja. 'Den smakar inte så söt längre.' Men i alla fall reste han in till Karlstad dagen före den, då ansökningstiden gick ut, så att vi trodde ändå, att han skulle söka.»

»Kära du, det här är riktigt intressant,» säger Elin. »Nå, hur gick det?»

»Ansökningstiden gick ut klockan tolv,» fortfar Aline, »och klockan elva kom morbror in på

konsistorierummet. Där inne lär de ha suttit och väntat på honom hela förmiddagen, och så snart som han visade sig, så ropade konsistorienotarien till honom, att han skulle lämna fram sina papper. Det var ju bara en timme kvar. Men morbror Alfred tog visst inte fram några papper. Han slog sig ner och språkade och lät tiden gå. När klockan blev halv tolv, gav konsistorienotarien honom en ny påminnelse. ’Men du tänker väl aldrig låta det här brödstycket gå dig ur händerna, Alfred?’ sa han. ’Du är ju gamla karln, du kan väl inte sitta längre som komminister.’ — ’Å, jag är så belåten med Västra Ämtervik,’ sa morbror Alfred och rörde sig inte ur stället, utan lät tiden gå.»

»Det var mig en baddare,» säger pappa. »Jaså, han satt där med papperen i fickan och tog inte fram dem?»

»Nej,» säger Aline, »han tog inte fram dem. När klockan slog tre kvart, så blev konsistorienotarien otålig igen. Han sträckte ut handen och kände på morbror Alfreds bröstficka. ’Du har handlingarna med dig,’ sa han, ’fram med dem bara!’ Morbror svarade, att han kunde väl inte fara in till Karlstad med tom plånbok, och satt kvar och talade om hur väl Maria trivdes i den nya prästgården i Västra Ämtervik. ’Hon kommer nog att trivas i Gunnarskog också,’ sa konsistorienotarien. ’De gör inte annat i hela socknen än längtar efter att få er till prästfolk.’ Och han försökte att tala med morbror om Gunnarskog, men det lyckades inte. På det sättet gick tiden, tills klockan började slå tolv. Då reste sig morbror Alfred, stack handen i fickan och tog fram en packe handlingar och visade konsistorienotarien, att de innehöll hans ansökan till Gunnarskog. Medan klockan höll på att slå, sänkte han handen, så att packen nästan låg på bordet, men han släppte den inte, och just som sista slaget ljöd, lyfte han opp den och stack den tillbaka i bröstfickan. Sedan satte han utan ett ord vidare på sig hatt och ytterrock och gick sin väg.»

»Det var mig en baddare,» säger pappa än en gång.

»Ja, men, ser farbror, det där var kanske ändå inte så svårt. Det blev värre sedan. Folket i Gunnarskog hade ju varit så säkra på att morbror Alfred skulle söka, att de förut inte hade gjort något åt saken. Men då de nu fick veta, att han inte hade sökt, kom det genast brev med förfrågningar och beklaganden. Och i förra veckan kom en hel deputation ifrån Gunnarskog. Det var alla de förnämsta bönderna, ståtliga och präktiga karlar, morbror kände dem allihop och visste vad de gick för. Nu sa dessa honom, att socknen ville kalla honom som fjärde provpredikant. De gick i god för att han skulle få varenda röst, om han bara tog emot kallelsen. Jag hörde hur de bad och övertalade. Jag försäkrar farbror, att det var rörande. De låg visst inte på knä för honom, men de bad som för sitt liv. De behövde så väl en duktig präst. Den, som de senast hade haft, hade legat sjuk så länge, att församlingen liksom hade gått vilse. Och farbror kan ju förstå hur detta skulle ta honom. Bara att se de kända ansiktena var att påminnas om allt gammalt, som han älskade, och att nu därtill höra, att de kände sig i behov av någon, som kunde hjälpa dem att vandra på rätta vägar! Jag förstår inte, att han kunde säja nej.»

»Och det var alltsammans bara för den där hjälpprästens skull?» skjuter Elin in.

»Ja, han hade ju sökt, han stod på förslaget, och morbror Alfred tänkte sig, att om bara inte han tog emot kallelsen, så kanske att den andre kunde bli vald. Gunnarskogsbönderna försökte övertyga morbror om att hjälpprästen ville de inte ha, men morbror sa till dem, att han hoppades, att de skulle ändra sig därvidlag. Nej, det komme de aldrig att göra. De hade haft en sjuklig kyrkoherde länge nog. Hjälpprästen var gammal och sjuklig, han med. Om det var för hans skull, som morbror sa nej, så var det alldeles onödigt.»

»Men han höll i sig?» frågar pappa, och nu ser jag hur det rycker och sliter i de små rynkorna under pappas ögon, såsom det brukar göra, när han har svårt att hålla tårarna tillbaka.

»Ja, farbror, det gjorde han. Men natten efter sedan Gunnarskogsbönderna hade talat med honom, sov han inte en blund. Jag hörde honom gå inne i ämbetsrummet fram och tillbaka, tillbaka och fram.»

»Det var mig en baddare,» säger pappa för tredje gången.

»Jag tycker, att de borde ta honom till biskop,» säger faster Lovisa, och då börjar vi alla skratta och ropa, att det har hon så rätt i.

Vi är så lyckliga över att någon, som vi känner, har gjort något så ståtligt, så vi vill aldrig gå och lägga oss.

Och jag är inte det minsta ledsen för det där, som Aline sa till mig, när vi var ute och gick efter middagen. Jag hade aldrig tagit mig det så värst nära, men nu är det alldeles glömt. Om jag kunde göra något i samma väg som pastor Unger, det tycker jag skulle vara förmer än att skriva den vackraste av alla böcker i världen.

Men tänk, att när jag till sist har kommit i säng, så drömmer jag, att jag sitter och försöker att skriva något vackert om pastor Unger! Och mittunder det jag skriver som ivrigast, kommer moster Maria Unger och säger, att det är bäst, att jag låter bli, för jag duger ju rakt inte till att skriva. Det har hon hört från alla håll.

Och när hon säger detta, så blir jag så förfärligt ledsen. Det känns, som om jag skulle dö, och jag vaknar vid att tårarna sköljer över mitt ansikte. Snart förstår jag, att det bara var en dröm, men jag har ont i hjärtat, det dunkar och värker i flera timmar, fast det kan jag ju inte riktigt veta, för jag ligger i mörkret och kan inte se på klockan.

Jag kan inte förstå varför det skulle göra så ont i mitt hjärta, därför att moster Maria Unger sa så där till mig i drömmen. Jag var ju inte alls ledsen förut, när Aline talade vid mig om detsamma mittpå dagen.

Jag vänder mig på höger och vänster sida, jag trycker händerna hårt, hårt mot hjärtat, men det dunkar och värker i alla fall. Till sist hittar jag på att säga till hjärtat, att det inte ska vara så bedrövat, för jag ska nog skriva böcker, när jag blir stor, jag ska inte låta skrämma mig.

Och när jag har sagt så där några gånger till hjärtat, så börjar det att lugna sig. Det slutar opp att värka, och jag somnar in omigen.

Nästa morgon säger jag till mig själv, medan jag ännu ligger och inte är riktigt vaken:

»Jag är ändå tvungen att skriva romaner, när jag blir stor. Det är det, som jag är född till.»

Och jag känner mig lycklig och glad över att det där är avgjort. Förut, innan Aline sökte avråda mig, var det bara något obestämt och svävande, men nu är det riktigt säkert.

PÅSKKÄRINGEN.

Och vi tycker, att det är så roligt, att det är påskafton.

Mittpå eftermiddagen på påskafton brukar alltid ett par av pigorna smyga sig ut ur köket med ett bylte kläder under armen och gå ner på lagårdsrännet. De gör det så hemligt som möjligt, för att vi barn inte ska märka något, men vi vet i alla fall, att de går ut för att göra i ordning en påskkäring.

Vi har så väl reda på alltsammans, därför att Barn-Maja har talat om det för oss. Där nere på lagårdsrännet brukar pigorna leta reda på en lång och smal säck, som de stoppar full med hö och halm. När det är gjort, kläder de på säcken en gammal trasig och smutsig kjol, den sämsta de kan finna, och en tröja, som är blanksliten framtill och har hål för armbågen. Tröjärmarna fyller de också med hö och halm, för att de ska se runda och naturliga ut, men att det sticker fram halmstrån ur ärmen i stället för händer och fingrar, det bryr de sig inte ett dugg om.

Därefter gör pigorna ett huvud åt påskkäringen av en kökshandduk, som är både grov och grå. De knyter

ihop den i alla fyra hörnen, stoppar den full med hö, ritar med ett kol ut ögon, näsa, mun och ett par hårstripor, binder fast den på halmsäcken och sätter ovanpå alltsammans den där gamla hattskrollan, som hushållerskan brukar begagna om sommaren, när hon ska ta in en bisvärm.

När påskkäringen är så pass i ordning, bärs hon från lagårdsrännet opp till stora byggningen. In i huset törs inte pigorna bära henne, utan de stannar med henne mittför stora trappan och hämtar ut en köksstol, där de sätter ner henne. Ifrån brygghuset hämtar de sedan opp den långa ugnsrakan och sopan och ställer dem på sned bakom köksstolen, för om inte påskkäringen hade sopa och raka med sig, skulle ingen människa förstå vad hon är för en. De brukar också binda fast vid förklädsbandet ett smutsigt kohorn, som är fullt med sådan där trollsmörja, som trollkäringar använder, när de vill fara till Blåkulla. I hornet sätter de en lång fjäder, och allra sist hänger de en gammal postväska om halsen på henne.

Därpå går pigorna in i köket, och hushållerskan kommer in i barnkammarn och berättar, att en av de där otäcka trollkäringarna, som är ute och flyger var påskafton, har ramlat ner på gården på Mårbacka. »Ho setter å viler sej utanför trappa,» säger hushållerskan, »å ho ä allt så stygg å se på, så att dä ä int värt, att barna går ut nu på e stunn, inna ho har fått ge sej i väg.»

Men vi förstår vad meningen är, så att vi rusar förbi hushållerskan och utför trappan för att få se på påskkäringen. Pappa brukar komma med ut, men mamma och faster stannar inne, för de har sett så många påskkäringar förut i sin dar, säger de.

När som vi kommer ut på trappan och ser, att påskkäringen sitter där och glor på oss med sina sotögon, så låtsar vi, att vi blir ängsliga och tror, att det är en riktig trollpacka, som är på väg till Blåkulla, fastän hon nu sitter och vilar sig på en köksstol utanför ingången till Mårbacka. Vi är inte det minsta rädda för henne, för vi vet, att hon inte är annat än en halmdocka, men det hör till, att vi ska vara ängsliga, annars hade de två pigorna, som har gjort i ordning påskkäringen åt oss, ingenting för allt sitt arbete.

När vi en stund har stått och betraktat påskkäringen på avstånd, så brukar vi smyga utför trappstegen och närma oss henne så sakta och försiktigt. Påskkäringen håller sig dyr stilla, hur nära vi än kommer, och till sist tar en av oss mod till sig och stoppar ner handen i postväskan. Den gamla avdankade postväskan brukar se pösande full ut, vi har allt haft ett gott öga till den hela tiden. Men den, som har stoppat ner handen i väskan, kan inte låta bli att skrika till, inte av förskräckelse, men av förtjusning, för hela väskan är full av brev. Vi får opp hela händer fulla av stora, lackade brev. Fjädrar sitter det i dem allihop, likasom hade de kommit flygande, och de är allesammans adresserade till Johan eller Anna eller Selma eller Gerda. Vi barn får dem allesammans, de stora får ingenting.

Så snart som vi har håvat in breven, brukar vi överge påskkäringen. Vi går in och sätter oss kring bordet i matsalen och bryter påskbreven. Och det är ett så roligt göra, för påskbrev, de är inte skrivna med svart bläck som andra brev, utan de är målade. Mittpå papperet står en färglagd påskgubbe eller påskkäring, en i vart brev, med fullt av sopor och räkor och horn och annan påskdoning i händerna.

Det är många olika slags brev, som vi får. Somliga är ihopkluddade av riktiga småbarn, på andra märks det, att de stora har varit framme och hjälpt till. Det är inte alla, som är så värst vackra, men det frågar vi inte så mycket efter. Det viktigaste är att få många, för det kan en skryta med sedan, när en kommer till kyrkan och träffar kusinerna ifrån Gårdsjö.

Det är för resten inte sant heller, att det inte brukar vara något skrivet i påskbreven. Ibland är de alldeles fullskrivna, men då är det alltid med vers. Men det är inte så mycken glädje med verserna, för det är bara gamla påskrim, som kommer igen år efter år och som vi allaredan kan utantill.

Och vi låtsar alltid, att vi är så förvånade över att vi kan få så många påskbrev med den flygande

påskkäringen, men egentligen så har vi allt väntat på att de skulle komma. För vi har ju själva under hela mars månad använt varenda ledig stund till att rita och måla, och vi har skickat ut påskbrev till varenda herrgård i trakten. Och vi vet allt, att de har arbetat på samma sätt på de andra herrgårdarna och att breven, som påskkäringen kommer med, är gjorda på Gårdsjö eller Herrestad eller Visteberg eller någon annan herrgård.

När vi nu en stund har tittat på påskbreven och jämfört dem och funderat ut vem som har skickat dem, så brukar vi komma ihåg påskkäringen och gå ut på förstubron för att titta på henne än ett tag. Men när vi då kommer ut, så är stolen tom, påskkäringen försvunnen och ugnsrakan och sopan likaså. Och då låtsar vi, att påskkäringen har haft bråttom att komma till Blåkulla och flugit åstad, så snart som hon har fått lämna fram sina påskbrev.

Och vi skrattar och säger, att det är väl, att hon har gett sig av, för nu kommer Per i Berlin, som är finne och har jägarblod i kroppen, ut ur kontoret, där han har varit och laddat pappas två bössor. Han ställer sig på stenhällen framför kontorsdörrn och skjuter av bössorna rätt opp i luften. Vi förstår ju, att han skjuter efter påskkäringarna, fastän vi aldrig kan få syn på dem, men Per i Berlin, som är finne, kan se mer än andra, så att han vet väl vad han gör.

Och nu i år har vi målat ännu fler påskbrev än vanligt, för Elin Laurell är inte så sträng med läxorna, som Aline var, så att vi har mer gott om tid. Barnkammarn på Mårbacka har varit som en riktig målarverkstad med färger och färgkoppar över högt och lågt. Allra mest brått har det naturligtvis varit i påskveckan, sedan Elin hade rest till Karlstad för att hälsa på släktingar. Pappa har varit rent förtvivlad, därför att vi tiggde av honom allt, vad han ägde av fint, vitt papper, och till sist sa han ifrån, att vi fick nöja oss med gult halmpapper. De vackra röda och blå färgerna, som vi alla ville måla med, tog slut i våra färglådor, så att vi oupphörligen måste springa ner till faster Lovisa och låna den fina färglådan, som hon hade kvar sedan den tiden, då hon gick i pension i Åmål. Dricksglasen inne i barnkammarn användes till att skölja ur penslar, alla lackstänger tog slut, mamma satt och skrev adresser på breven dagen i ända, och vi sprang runt på alla backar för att leta efter vackra fjädrar, som vi skulle ha att fästa under sigillen. Penslar är det alltid ont om, och när det sista påskbrevet är förseglat, så finns det inte mer kvar av dem än några borstiga strån.

Nu är vi allt så glada, att det är påskafton, så att det är slut med målningen, och vi säger, att om vi får lika många brev tillbaka, som vi har sänt ut, så blir det mycket mer, än en påskkäring kan bära med sig.

När klockan går på fyra, så kommer hushållerskan som vanligt och talar om, att det sitter en så stygg trollkäring framför förstubron och att vi ska akta oss för att gå ut, så länge som hon är kvar. Och vi springer strax ner ifrån barnkammarn för att titta på henne. Pappa går med oss ut på bron, som han brukar, och det gör mamma och faster Lovisa också för ovanlighetens skull, ja, till och med farbror Wachenfeldt, som firar påsk här på Mårbacka, stapplar ut på förstubron.

Det är inte något vackert väder, utan kallt och blåsigt, och vi säger, att påskkäringen har inte haft det för roligt under hitresan. Och vi låtsar som vanligt, att vi är rädda för henne, och går så sakta och försiktigt utför trappstegen.

Påskkäringen är så precis lik sig, som hon brukar vara, så att vi kan rakt inte vara rädda på allvar. Halmen sticker fram ur tröjärmarna som vanligt. Ögon, näsa och mun och ett par hårstripor är målade med kol på en grå kökshandduk. Lagårdspigans schal ligger utbredd över skuldrorna, postväskan hänger om halsen, och det gamla smutsiga kohornet är fastbundet vid förklädsbandet.

Den här gången är det jag, som före alla de andra sticker ner handen i postväskan. Men nätt och jämnt känner jag breven mellan fingrarna, förrän trollkäringen rusar opp, tar fjädern, som är nerstucken i kohornet, och smörjer trollsalvan över mitt ansikte.

Men hur kan detta hänga ihop? Hur är det möjligt? Jag skriker till, för jag blir så rysligt rädd, och springer undan, men halmkäringen kan också springa, och hon kommer efter mig med fjädern i högsta hugg för att smörja in mig med trollsalva. Hon plaskar fram mellan vattenpussarna, så att vattnet yr om henne.

Men det är inte bara det, att jag är rädd, utan det är också så förfärligt märkvärdigt, att en halmkäring kan röra sig. Med detsamma som hon for opp från stolen, så kändes det, som om världens grundvalar skulle ha bävat. Och medan jag springer, så går tankarna genom huvudet på mig, ängsliga och förvirrade. För om en gammal uppstoppad säck kan få liv, då kan väl också de döda stiga opp ur sina gravar, då kan det finnas troll i skogen, då finns det inte något så hemskt och vidunderligt, att det inte är möjligt.

Jag springer skrikande oppför trappstegen till förstubron, för om jag bara kan komma opp till de stora, så tar de mig väl i försvar. Anna och Gerda och Johan rusar förbi mig åt samma håll. De är likaså rädda som jag.

Men oppe på bron står de stora och skrattar. »Kära barn,» säger de, »inte ska ni bli rädda. Det är ju bara Barn-Maja.»

Och då förstår vi ju hur dumma vi har varit. Det är ju bara Barn-Maja, som har klätt ut sig till påskkäring. Ack, ack, att vi inte förstod det genast! Det är allt bra förargligt att ha låtit skrämma sig.

Och framför allt är det då förargligt för den, som i flera år har hållit på att öva sig i att inte bli rädd.

Men det är ingen tid till att stå och harmas varken på sig själv eller på andra, för nu kommer påskkäringen oppför trappan och rusar rakt på farbror Wachenfeldt för att omfamna och kyssa honom. Och farbror Wachenfeldt, som är rädd för alla fula fruntimmer, spottar och svär och slår med käppen. Men jag är inte säker på att han slapp undan. För efteråt syntes det allt ett par sotstänk på de vita mustascherna.

Men påskkäringen är inte nöjd med så litet. Hon sätter ugnsrakan mellan benen och rider åstad bort till köksingången. Duvorna, som går där och plockar opp ärter och är så tama, att de inte blir rädda för någonting, flaxar ända opp på taket, då de får se henne. Katten löper oppåt takrännan, och Nero, som är så stor som en björn, smyger undan med svansen mellan benen. Men se, gamla hushållerskan, hon springer inte undan, hon, och inte förlorar hon besinningen som vi andra. Hon skyndar sig bort till spisen, rycker till sig den kokande kaffekitteln, och med den i handen går hon emot otyget, när det visar sig på tröskeln, för att skålla det med kokhett kaffe.

Och inför den höjda kaffekokarn måste trollkäringen vända, men i vildaste galopp rider hon i stället bortåt bakgården. Den första, som får se henne, är den gamla Bruningen. Den har just blivit avselad, och den kommer i allt lugn promenerande bort mot stalldörrn, då den får se skråpuksansiktet dyka opp framom knuten. Bruningen besinnar sig inte ett ögonblick, utan den trycker benen opp mot buken och sätter av. Manen fladdrar, svansen står rätt ut, hovarna dundrar mot marken, och så långt som vägar och led står öppna, skenar den åstad.

Vid vedskjulet står Lars i London och Magnus i Wien och hugger ved. De slutar opp att hugga, men för så duktiga karlar, som de är, passar det sig inte att fly för något troll i världen. De rör sig heller inte ur fläck, bara lyfter opp yxhamrarna emot henne, för se, de vet ju, att trollen är rädda för stål. Påskkäringen törs inte heller komma dem nära, men i stället får hon syn på en karl, som kommer gående utför allén. Och vi tycker allt, att det är besynnerligt, när vi ser, att det råkar vara den där Olle i Maggebysäter, som en gång i ungdomen har stött ihop med en skock påskkäringar. Han hade en påsknatt vandrat hem från ett kalas, och på en av de släta ängarna nedanför Mårbacka hade han sett dem komma strykande tätt över marken i ett långt tåg. De hade snott sig runtomkring honom som ett band, de hade dansat med honom på en upplöjd åker, de hade inte låtit honom vila eller hämta andan på hela natten. Han hade trott, att häxorna skulle dansa livet ur honom. Och nu, då han har kommit mittför drängstugan på Mårbacka, får Olle i Maggebysäter se,

att en sådan där trollpacka, som han hade sett i sin ungdom, kommer hoppande emot honom.

Han väntar inte för att låta henne hinna ända fram till honom. Så gammal och värkbruten, som han är, vänder han tvärt, och vi ser hur han springer oppför allén så raskt som en pojke. Han stannar inte, förrän han kommer in i skogen på andra sidan vägen.

Och vi barn, vi är nu själva fria från vår förskräckelse och kan skratta åt de andras. Vi har följt påskkäringen i spåren hela tiden, vi har sett hushållerskan hota henne med kaffekokarn, vi har sett Bruningen skena och Olle i Maggebysäter springa till skogs. Vi har sett Lars i London och Magnus i Wien höja yxhamrarna mot henne, och vi har skrattat så, som vi visst aldrig har skrattat förr i hela vårt liv.

Men det bästa av alltsammans är ändå, när som Per i Berlin kommer skyndande förbi stora trappan ner mot kontoret. Pappa frågar honom vart han ämnar sig så brått, och gubben ger sig knappt tid att svara. Men till sist kommer det ju fram, att han vill ladda bössan för att skjuta ihjäl den där otäckheten, som far omkring på bakgården.

Och vem som helst kunde se, att det lyste riktig jägarfröjd ur gubbens ögon. För se, Per i Berlin har hållit på att skjuta efter påskkäringar i åtminstone femti påskaftnar och aldrig träffat någon. Nu äntligen är här en, som han kan få på kornet.

ANNA LAGERLÖF.

Jag begriper inte varför Anna jämt ska säga, att hon vet, att hon kommer att bli olycklig.

Tänk, hon, som är så vacker och så förståndig och som alla människor tycker så mycket om!

Det skulle passa bättre, om det vore jag, som är både halt och ful, som sa på det sättet, men det kan då visst inte falla mig in, för så länge som det finns roliga böcker att läsa i, så tycker jag inte, att varken jag eller någon annan människa behöver vara olycklig.

Nu i vår har vi fått låna Fältskärns berättelser av Topelius, och vi läser den högt om kvällarna, medan vi sitter omkring lampan och arbetar. Och jag förstår inte hur Anna kan tänka på sorger och olyckor, när vi har en så förtjusande bok att läsa i.

Ibland brukar Anna ställa sig att se på den där tavlan i kökskammarn, som föreställer en kyrka och en kyrkogårdsmur och som är klippt av faster Anna Wachenfeldt. Och när Anna har stått en stund och sett på tavlan, säger hon alltid, att hon vet, att hon kommer att bli lika olycklig som faster Anna.

Jag tycker inte om, att hon säger så, utan jag frågar henne hur hon kan vara så säker på den saken.

»Jo,» säger Anna, »alla, som heter Anna Lagerlöf, blir olyckliga.»

Jag tycker, att detta är så märkvärdigt, därför att Anna brukar alltid vara så förståndig. Och om än faster Anna var så olycklig, att hon sörjde ihjäl sig, så behöver väl inte alla andra, som heter Anna Lagerlöf, få det på samma sätt.

Anna går och läser i år för pastor Lindegren, och hon är inte riktigt sig lik, som hon brukar vara. Hon har blivit så mild och så stilla, och det är, som om hennes tankar vore så långt borta.

Och hon har inte alls så många anmärkningar på Gerda och mig, som hon annars brukar ha. Hon hjälper oss, när vi ska fara bort, så att vi ska vara ordentligt kammade och klädda, och det har hon alltid fått göra, men nu är det inte, som om det vore ett stort besvär för henne, nu tycker vi, att det är, som om hon gjorde det, därför att hon håller av oss.

Jag tycker, att det har blivit så fridfullt i hela huset, nu sedan Anna går och läser. Gerda och jag skriker inte och sjunger, som vi annars brukar. Det har ingen förbjudit oss, men vi tycker inte, att det passar sig under den här tiden.

Och det har varit så mycket oväsen i köket under det här året. Se, hushållerskan börjar på att bli gammal och skröplig, och pigorna har inte så stor respekt för henne, som de hade förr i världen, utan säger emot, eller också gör de inte, som hon säger. Och då grälar hon på dem, och de svarar henne, och det blir så otrevligt. Men bara Anna går igenom köket, så blir det alldeles tyst. För pigorna kan inte hålla på och gräla med hushållerskan, när de ser Anna.

Så snart som Anna kommer in i ett rum, så ser alla människor, att det är en liten läsflicka, som stiger över tröskeln. Jag kan inte tala om vad det beror på, men det är så.

Och Barn-Maja har berättat för mig, att den gamla gubben Per i Berlin har sagt till henne, att om han vore en hund, så skulle han inte kunna skälla, när den flickan gick förbi.

Vi vet ju, att mamma alltid har tyckt bäst om Anna av alla sina barn, och det kan vi inte undra på, för mamma har aldrig haft så mycken nytta av oss andra som av Anna. Gerda vill bara leka, och jag vill bara läsa, men Anna, hon tycker om att sy linnesöm och laga trasiga kläder liksom mamma. Och nu, när som Anna går och läser, så är det, som om mamma också skulle konfirmeras. Hon sitter och läser bibeln och katekesen, hon liksom Anna. Och det kan hon göra mittpå en vanlig vardag, hon, som annars brukar ha så brått med att sy, att hon inte rör vid en bok annat än på söndagarna.

Och häromdagen kom jag på pappa med att han satt och läste Tegnérs Nattvardsbarnen alldeles på egen hand.

Nu har också mamma sagt ifrån, att hon inte tycker, att det passar sig, att vi håller på längre med att läsa Fältskärns berättelser, för det är en sådan bok, som drar Annas tankar från hennes nattvardsläsning. Mamma menar visst inte, att det är något ont med boken, men den fyller ändå flickans fantasi med så mycket världsliga ting. Och inte för att jag tror, att ens de stiliga grevarna Bertelsköld kan locka Annas tankar från läsningen, men naturligtvis gör vi, som mamma vill.

Hilda Wallroth och Emilie Nilsson går också och läser i år för pastor Lindegren, och de också är så där borttagna, eller hur jag ska kalla det. Och när de är tillsammans alla tre, så är det så högtidligt, att en knappt vet vad en ska våga tala med dem om.

Och nattvardsbarnen i Östra Ämtervik brukar alltid vara svartklädda, men när det nu är tre herrgårdsflickor, som ska gå fram, så har fru Lindegren på Halla föreslagit, att åtminstone de tre ska få vara vitklädda. Hon tycker, att det är riktigt synd om de små söta barnen, säger hon, att de ska gå fram till altarringen i tunga, svarta, missklädande ylleklänningar. Och tänk, att fru Lindegren lyckas att övertala både pappa och mamma och morbror Kalle och moster Augusta och herr och fru Nilsson, så att de beslutar sig för att gå ifrån det gamla och låta Anna och Hilda och Emilie bli vitklädda!

När vi åker till kyrkan, sitter mamma på framsätet i droskan, och Anna sitter bredvid henne, därför att hon är läsflicka. Och Gerda och jag sitter på baklängessätet, som vi brukar. Men i dag är jag inte alls ledsen att åka baklänges, för på det sättet får jag sitta och se på Anna hela vägen.

Men det är inte den vita klänningen, som jag sitter och ser på, och inte heller är det den lilla filigramsbroschen, som hon har fått i konfirmationsgåva av mamma, utan jag sitter och ser på hennes ögon.

De är stora och djupa och gråbruna till färgen och kanske också litet gröna, det är nästan omöjligt att säga vad det är för färg på dem. Men det är inte heller på färgen, som jag ser, utan därpå, att de är så stilla och

stora och förväntansfulla. Jag skulle allt bra gärna vilja veta vad det är, som Anna sitter och väntar på. Jag tycker, att det ser ut, som om hon stod utanför gallergrinden till ett stort, härligt slott och längtade att få komma in och se på alla de granna rummen och de breda trappuppgångarna och de välvda taken.

Och jag känner mig säker om att hon skulle få sin önskan uppfylld. Det skulle inte dröja länge, förrän grinden skulle öppnas och en skön ung kavaljer, klädd i sammet och siden, skulle komma ut och buga sig för Anna och säga, att han var greve Bernhard Bertelsköld, och be henne vara välkommen till Majniemi slott.

Men tänk, att Anna skulle inte se åt honom eller ta emot hans utsträckta hand! Hon skulle inte gå in genom grinden, utan hon skulle vända sig bort. För Anna står inte utanför Majniemi slott. Hon står vid himmelrikets port och väntar att få se Gud och hans änglar.

När vi kommer fram till kyrkan, står Adolf Noreen på kyrkbacken, och han skyndar sig fram och öppnar dörrn till droskan för att hjälpa oss att stiga ur. Och nog syns det på honom, att han tycker, att Anna är bra vacker i den vita klänningen och filigramsbroschen. Men Anna, hon ser honom knappast. Hon ser bara något långt, långt bort.

När Anna och Hilda och Emilie stiger in i koret i sina vita klänningar, så går det som ett sus genom hela kyrkan. Folk sträcker på sig och vrider på sig för att få se dem, och det är till och med en ung karl, som reser sig opp i bänken för att se bättre, men han blir då förstås genast tillsagd av grannarna att sätta sig ner.

Och den dagen får jag höra pastor Lindegren predika, för mamma och faster och Gerda och jag sitter nere i kyrkan, tätt bakom nattvardsbarnen, så att vi kan höra vartenda ord. Och jag förstår, att han talar så, att alla läsbarnen längtar att få se himmelrikets portar öppna sig för dem.

Och nu, några dar efteråt, har jag fått veta av Barn-Maja — fast jag borde kanske inte säga Barn-Maja mer, för hon har blivit uppflyttad till innepiga —, jo, hon har talat om för mig, att när Anna kom in i kyrkan i den vita klänningen och konfirmationsbroschen, var hon så vacker, att en av läspojkarna, som satt på andra sidan gången, blev alldeles kär i henne. Men han vet ju, att han aldrig kan få henne, säger Barn-Maja, och därför vill han inte stanna längre i Östra Ämtervik, utan ska resa till Amerika till hösten.

Och Barn-Maja talar om, att han har diktat en vers, där han talar om, att han måste resa härifrån för Annas skull. Den versen är så vacker, säger hon, att alla läsbarnen har skrivit av den för att ha den som ett minne. Barn-Maja har den också, och jag kunde nog få se den, om jag bara lovade, att jag inte skulle visa den för herrskapet eller för Anna själv, för då skulle den där pojken bli så ond på Barn-Maja, att han kunde slå ihjäl henne.

Och jag tycker, att det där, som Barn-Maja talar om, är så stiligt, så att jag ber för all del, att jag ska få se kärleksdikten, som den stackars läskamraten till Anna har satt ihop. Men när jag har fått läsa den, så känner jag mig allt litet besviken, för den är bara fem rader lång, och det står ingenting annat i den än detta:

Jag heter Erik Persson, min bostad är i Karl-
stads län,
Men när som blomman vissnar, då skall jag draga
hän.
Farväl, min fader och min mor,
Farväl, min syster och min bror
Och du, vitklädda flicka!

»Ja, men, Barn-Maja,» säger jag, »här står ju ingenting alls om att han tycker om Anna.»

»Han säjer ju: ’farväl, vitklädda flicka,’» säger Barn-Maja. »Det kan väl inte behövas mer.»

Och det kan ju hända, att det är tillräckligt. I alla fall kan då Barn-Maja vara viss om att jag inte visar den där versen för Anna, för den dagen, då hon gick till skrift, den står så helig för henne, att det inte går an att tala om någon jordisk kärlek i det sammanhanget.

MORBROR SCHENSON.

Morbror Schenson har varit gift med moster Johanna Wallroth, som var syster till mamma och moster Georgina och moster Julia, men hon är död för så länge sedan, att vi barn knappast kan komma ihåg henne.

Men fastän moster Johanna, som var mammas syster, är död, så kommer morbror Schenson hit var sommar, på samma sätt som farbror Wachenfeldt, som var gift med faster Anna, kommer hit var jul och var påsk.

Morbror Schenson är skolmagister i Karlstad, och dagen efter att skolan har slutat på våren, kommer han till Mårbacka, och dagen innan skolan ska börja på hösten, reser han härifrån, så att han stannar här hela sommaren.

När morbror Schenson kommer hitresande, har han alltid med sig en stor påse nötter, och det tycker vi barn bra om, men faster Lovisa blir så ond, då hon får höra nötterna skramla i påsen, för hon har så dåliga tänder, att hon inte kan tugga dem.

»Den Schenson är då för märkvärdig,» säger hon. »Där har han Yhnells konditori, som är det bästa i världen, och så ska han komma hit med sådant där skräp, som ingen människa kan äta.»

Men det är också det enda, som faster Lovisa ogillar hos morbror Schenson.

Morbror Schenson är ingen bråkig gäst, och själv är han övertygad om att han inte gör något besvär alls. Och det är sant, att han nöjer sig med samma slags mat, som vi annars brukar äta, men naturligtvis ska det vara smörgåsmat till alla mål, sedan han har kommit, och efterrätt flera gånger i veckan. Och inte går det an att bjuda endast rågskorpor till eftermiddagskaffet, utan det får allt lov att vara kakor och bakelser. Och om vi inte var afton satte fram konjak och kallt vatten, så att han fick blanda sig en grogg, så skulle han tro, att vi vore trötta vid honom och ville ge honom ett tecken att fara sin väg.

Morbror Schenson sätter så stort värde på att få vara på Mårbacka om somrarna, så att han vill göra nytta för sig ifrån första dagen till den sista. Så snart som han har ätit frukost, så följer han med pappa och »går ronden», som han säger, genom stallet och lagården och ut till folket, som arbetar på ägorna. Och när han på det sättet har hjälpt pappa att sköta om lantbruket, händer det, att han får syn på faster Lovisa, som sitter på trappan och rensar bär eller skalar ur ärtbockar. Då kommer han genast och ber att få hjälpa till, och inte är det hans fel, om faster svarar, att arbetet, det sköter hon nog helst själv, men det skulle gå så mycket fortare, om han ville sitta ner en stund och berätta något roligt från de stora kalasen hos biskopen och landshövdingen, som han har varit med om under vintern. Sedan morbror Schenson på det sättet har fortat på fasters göromål en god stund, så går han och söker reda på Daniel och Johan och tar dem med sig till Gårdsjön för att bada. Och det är en halvtimmes promenad över Åsberget för att komma till Gårdsjön. Backigt och sumpigt och stenigt är det hela vägen, det är alls inte sagt, att pojkarna gjorde sig besvär att gå dit, om inte morbror Schenson tog dem med sig. När han kommer tillbaka från badet så där vid ett-tiden, så vet han då, att han har gjort sig väl förtjänt av middagsmålet.

Efter middagen följer morbror Schenson pappa ner på kontoret och sover middag, efter middagssömnen dricker han kaffe, och sedan läser han högt för mamma och faster och vem annars, som vill höra på. Och morbror Schenson är stor och fet och däst, han läser långsamt och harskar sig ofta, och jag tror, att läsningen är riktigt ansträngande för honom, men han vill ju inte bara ligga oss till last, utan också göra nytta för sig.

Efter läsningen dricker morbror sin grogg, och sedan brukar han gå ut och gå med Anna och Gerda och mig och andra unga flickor, som är hos oss på besök. Men morbror Schenson går inte ut och går med oss, bara därför att han tycker, att det är roligt, utan därför att han vill göra sig nyttig och se till, att vi inte råkar några folkilskna tjurar eller kor, som är ute på bete. Vi vet, att morbror Schenson är ganska rädd för allt, vad tjurar och kor heter, så att vi förstår hur snällt det är av honom, att han går med oss.

Och på söndagarna, då vi inte är resta till kyrkan och då både morbror Schenson och vi andra kunde tycka, att det vore roligt att ligga i gröngräset och läsa en rolig bok, då läser han alltid predikan högt för oss. Jag tror visst, att detta är en uppoffring för honom, men han tycker nog, att han bör hålla oss till litet gudaktighet.

Om inte morbror Schenson visste med sig, att han inte är oss till besvär, utan i stället gör nytta för sig ifrån första dagen till den sista, skulle han aldrig komma till Mårbacka, för morbror Schenson är så förfärligt samvetsgrann och ömhjärtad.

Vi får alltid lov att vara så noga med vad vi talar om, när som morbror Schenson är här. Vi törs knappast säga så mycket om en människa, som att hon är ful eller snål eller lögnaktig, för då blir morbror Schenson upprörd å den människans vägnar. »Så får man inte säja om sin nästa,» säger han och höjer på pekfingret.

Vi säger alltid, att morbror borde ha blivit präst och lärt människor att vara snälla. Vi kan inte förstå varför han undervisar bara i algebra och Euklides.

Om morbror Schenson är ute och åker och kommer till en uppförsbacke, hoppar han alltid ur för att skona hästarna. Det händer, att både pappa och stalldrängen och alla andra sitter kvar i åkdonet, men det gör aldrig morbror Schenson.

Och om morbror kommer bort på en bjudning, så ser han alltid efter om det finns någon gammal fattig mamsell eller änkefru, som ingen bryr sig om, och bredvid henne tar han sin plats. Och till sådana gamla och fattiga vet han alltid vad han ska säga.

Och morbror Schenson är stor och tung och bryr sig bestämt inte alls om att dansa, men om han är på en danstillställning och ser någon, som ingen annan bjuder opp, så är han genast framme. Och han valsar i varlig och långsam takt ett varv eller par, och folk skrattar litet, men de tycker ändå, att det är vackert.

I Karlstad har morbror Schenson ett eget litet hus, där det inte bor någon annan än han och hans familj och som ligger så trevligt på älvstranden. Vi brukar alltid få ta in där, när vi måste in till Karlstad i något ärende, och var gång, som vi kommer dit, är morbror nere vid stationen och möter, och var gång, som vi reser därifrån, följer morbror med oss och köper våra biljetter. Och då ger han oss också ett halvt skålpund konfekt med i avskedsgåva. Det glömmer han aldrig.

Och jag minns en gång, då jag hade fått följa med mamma in till Karlstad på en skolexamen. Och vi hade bott hos morbror Schenson som vanligt, och vi hade haft det så bra på alla sätt, för morbror har ett så nätt och trevligt hem där i Karlstad. Och då såg jag riktigt hur snäll morbror Schenson var, för han hade sin gamla mamma boende hos sig, och hon var så gammal, att hon inte kunde stiga opp, utan alltid låg till sängs. Morbror hade också hos sig sin syster, faster Matilda Schenson, som skötte hushållet, och två fattiga kusiner, som var som jungfrur hos honom. Och faster Matilda och jungfrurna, de gjorde nog nytta för sig, så det var kanske inte bara av snällhet, som han hade dem hos sig, men han hade också en annan släkting ...

Morbror Schenson har tre barn, Ernst och Claës och Alma, och de bodde på övre botten i det lilla huset. Och en gång, när jag kom gående i trappan för att bege mig opp till Almas rum, så fick jag se ett ansikte sticka fram över trappräcket och se ner på mig. Och det var ingen jag kände, ingen, som jag visste skulle finnas där

i huset, utan jag blev så häpen. Och så såg jag hur en knytnäve höjdes av den, som stod där oppe och hotade mig, och ögonen i det där främmande ansiktet blev så vilda, de liksom sprutade eld, tyckte jag. Och i ögonblicket därefter såg jag hur en smal gestalt liksom en skugga försvann borta i vindsmörkret.

Jag var inte så riktigt säker, att jag inte hade sett ett spöke, och om spöken ska man inte tala i samma ögonblick, som man ser dem, utan jag sa ingenting om saken, förrän jag och mamma var på hemväg. Och då sa mamma, att den, som jag hade sett, var en syster till morbror Schenson och att hon inte var riktigt klok. Hon var inte farlig, sa mamma, men hon var folkskygg. Och jag tyckte, att morbror Schenson var bra snäll, som ville ha en stackars syster, som inte var riktigt klok, boende i sitt hem.

Och ibland händer det, att mamma berättar litet om moster Johanna, som var gift med morbror Schenson. Mamma säger, att hon var vacker, men hon var inte som andra flickor. Mormor hade så mycket bekymmer för hennes skull, säger mamma. Mest av allt tyckte hon om att köra och sköta hästar, och när hon var barn, hade hon en bock, som hon brukade åka med genom hela Filipstad.

Och moster Johanna var aldrig rädd eller blyg, när som hon var liten, utan hon brukade språka an forbönderna, som stod på torget och sålde, och ibland fick hon åka med dem långt utom staden, så att morfar sedan måste skicka ut folk på vägarna och leta efter henne. Och alla de där vilda järnmalmskörarna, som brukade ha sitt kvarter på morfars gård i Filipstad, gjorde hon sig god vän med. Och inte kunde mormor vara nöjd med att se sin dotter sitta på en farsläde i sällskap med en hop halvfulla karlar och låta dem traktera sig med grovbröd och fläsk ur deras matsäcksskrin.

Det var nästan omöjligt att vänja moster Johanna vid vanligt fruntimmersarbete, men så mycket raskare var hon, när hon fick hjälpa till i morfars handelsbod. »Om hon bara hade varit en pojke,» säger mamma, »så att hon hade kunnat stå i handel och sälja sirap och sill, så hade hon säkert blivit både rik och lycklig. Men som det nu var, så gjorde hon oss bara bekymmer.»

Morfar och mormor hade gjort ett försök att skicka henne till en helpension i Södertälje, men det hade gått alldeles på tok. Hon hade i den där helpensionen förfärdigat en tavla, som föreställde ett schweizerlandskap och inte var gjord av annat än stenar och mossa och spegelglas, och den var visserligen mycket vacker, suckade mamma, och den hänger där inne hos Schensons än i dag, men något annat hade hon inte heller fått lära sig. När tavlan var färdig, hade moster Johanna rymt sin väg. Och ingen möjlighet hade det varit att förmå henne att återvända, därför att hon hade funnit, att en helpension var ett ställe, där en inte lärde sig annat än att smussla och ljuga, och det ville hon inte vara med om.

Och när vi får höra, att moster Johanna var så där morsk och kavat, så kan vi inte låta bli att undra på att hon kom att gifta sig med morbror Schenson, som är så försiktig och högtidlig och rädd för att åka och ängslig för vad han säger om människor. Vi har frågat mamma många gånger hur de två kom att gifta sig, men det talar inte mamma om för oss.

Vi vet ingenting säkert, men vi brukar säga, att vi rakt inte kan tro, att morbror Schenson och moster Johanna var lyckliga, medan de var gifta. För de var nog så olika. Och vad vi alldeles säkert vet, det är, att moster Johanna tyckte om att köra och sköta hästar, också sedan hon hade blivit gift.

Morbror Kalle på Gårdsjö har en häst, som heter Flyga, och den brukar han åka efter, när han ska ut ensam, för den springer så förfärligt fort och är så vild, att det är ingen, som törs följa med. Moster Johanna var visst den enda, som tordes åka efter Flyga, utom morbror Kalle själv.

Och en gång hade morbror Kalle åkt in till Karlstad efter Flyga, och då hade moster Johanna bett, att hon skulle få låna den och fara ut och åka. Och faster Nana Hammargren, som också bodde i Karlstad på den tiden, hade hon bjudit med på turen. Men den åkningen glömmer inte faster Nana, så länge hon lever. Flyga

satte av, så att en inte såg, att hovarna rörde vid vägen, ögonen sprutade eld, och ispiggarna, som hästen sparkade opp ur marken, flög som skarpa nålar in i ansiktet. Faster Nana trodde hela tiden, att Flyga skenade, och hade inte en tanke på att hon skulle komma hem med livet, men moster Johanna satt och körde med slaka tömmar — för det gick inte alls an att hålla in Flyga, då hoppade den ur skaklorna — och bara stornjöt. »Är det inte präktigt, Nana?» sa hon. »Flyga är mitt liv. Har du nånsin sett make till häst?»

Men om morbror Schenson och moster Johanna tyckte om varandra och var lyckliga, också sedan de hade blivit gifta, det får vi aldrig veta.

Men däremot går vi barn just nu i år och funderar på om inte morbror Schenson skulle kunna gifta sig med faster Lovisa. Vi tycker nog, att det i flera år har sett ut, som om han skulle ha sina tankar på henne, och nu vet vi, att hans gamla mamma är död och att den ena av hans kusiner ska resa till Amerika, så att han kanske tycker, att han har litet mer utrymme i huset och litet bättre råd att gifta sig.

Vi är inte så säkra på att inte faster Lovisa också själv har sina funderingar åt det hållet. Åtminstone gör hon sig då mer besvär med att laga god mat åt honom än nånsin förut. Och faster Lovisa och morbror Schenson, de borde då passa ihop så förfärligt bra. De är bägge två sådana, att de vill ha det livligt och muntert omkring sig, men själva sitta tysta. Och tänk, så många stora kalas som faster Lovisa skulle få ställa till! Hon skulle få bjuda både biskopen och landshövdingen. Och tänk, så många stora kalas som hon skulle få gå på! Då skulle hon aldrig mer få tid att sitta och tänka på sådant, som är ledsamt.

Och tänk, så roligt det skulle vara för henne att få heta fru och att få ta sig mat på kalas på samma gång som de äldre fruarna i stället för att som nu få lov att vänta, tills också de unga fruarna har fått ta för sig!

Och tänk, så uppmärksam och snäll som morbror Schenson skulle bli emot henne, och så långsamt de skulle åka, när de någon gång gav sig av ut på en tur, och så stadiga och gamla och förståndiga hästar som de skulle välja ut åt sig på gästgivargårdarna!

Faster Lovisa hade nog helst velat ha en präst, men morbror Schenson är ju nästan, som om han vore prästvigd. Han är slätrakad, och han går i kyrkan varenda söndag, och alla präster i stiftet brukar ha sitt tillhåll hos honom, när de är inne i Karlstad.

Vi kan rakt inte tänka oss några, som skulle passa bättre att bli gifta med varandra än morbror Schenson och faster Lovisa, och vi tror, att pappa och mamma tycker detsamma, och vi är så rysligt nyfikna på hur det ska gå.

Det är så, att Alma Schenson har varit på Gårdsjö hela sommaren, men nu har hon kommit hit på ett par dar, därför att hon längtade efter att få vara tillsammans med sin pappa. Alma är bara en liten tös, hon är inte mer än elva år, men hon är så trevlig och så van att kivas med pojkar, för hon har två bröder själv, och så brukar morbror ha en hel massa skolpojkar inackorderade hos sig. Och det är alldeles märkvärdigt hur mycket alla pojkar tycker om henne, så liten som hon är. Hon får aldrig vara i fred för dem. Ibland är de så elaka mot henne, så att hon får gråta, men jag tror, att de tycker mycket bra om henne i alla fall.

Men Alma bryr sig inte alls om pojkarna, hon tycker bara om sin pappa. Det är väl därför, att hennes mamma är död, som hon har blivit så förfärligt förtjust i honom. Hon vet ingenting, som är bättre än att få sitta i hans knä och stryka över hans hand. Morbror Schenson behöver alls inte säga något till henne. Hon är nöjd, bara hon får vara nära honom.

Och vi tycker ju också om vår pappa och säger, att han är den snällaste på jorden, men det är ändå inte på samma sätt.

Det är, som om Alma skulle dö, om inte hennes pappa tyckte om henne.

Och om Alma tror, att det är någon, som hennes pappa tycker mer om än henne, så blir hon alldeles förtvivlad, och då hatar hon den människan, så att hon skulle vilja mörda henne.

Och jag tror nog inte, att Alma skulle vilja ha en styvmor, men inte därför, att hon vore rädd för att den styvmodern skulle bli elak mot henne, utan därför, att hon skulle vara rädd för att morbror Schenson skulle tycka mer om styvmodern än om henne.

Vi brukar tala med Alma om allting, men om det där, att morbror Schenson skulle gifta sig med faster Lovisa, har vi inte sagt något. Vi tycker, att det är bäst, att morbror själv talar med henne om den saken.

Men en gång står Barn-Maja inne i barnkammarn och hjälper Alma med att kamma sig, för vi väntar främmande, och då frågar Barn-Maja Alma vad hon tycker om, att hon ska få styvmor.

Och Alma far opp ur stolen och sliter till sig håret ur händerna på Barn-Maja och ställer sig rätt framför henne.

»Vad är det Barn-Maja pratar?» frågar hon, och hon talar med en så hård och grov röst. Den är inte alls lik hennes vanliga.

Och det är, som om Barn-Maja skulle bli rädd. »Ja, dä kanske ingenting ä. Dä ä väl bare sånt, som folk inbiller sej,» säger hon.

Men Alma tar henne i strängt förhör. »Är det faster Lovisa, som Barn-Maja menar?» säger hon.

»E snällare styvmor kunne då allri Alma få,» säger Barn-Maja och söker få henne god igen.

Men det är ingen möjlighet att få Alma god, när det blir fråga om en styvmor.

Hon tar en raderkniv, som ligger på bordet, den är bara liten och oskadlig, men Alma svänger den framför ansiktet på Barn-Maja, som om den vore en vedyxa.

»Pappa kan gifta sig med faster Lovisa eller vem han vill,» säger hon, »men han vet hur det går, om han gör det.»

Alma har så vackra, blå ögon med långa, svarta ögonfransar, de är riktigt förtjusande, det säger alla människor. Men i det ögonblicket, när Alma står så där och svänger kniven framför Barn-Maja, ser jag något så märkvärdigt. Det är samma blick i Almas ögon som i den där tokiga fasterns, som jag hade sett i trappan i Karlstad.

»Alma ska väl inte sticke ihjäl nån heller,» säger Barn-Maja.

»Neej, det ska jag inte,» säger Alma, »men jag går i Klarälven. Och det vet pappa.»

Och fastän Alma bara är en så liten tös, så vet vi, att hon menar allvar. Och vi förstår, att morbror Schenson måste låta bli att gifta sig. Annars skulle hans lilla söta flicka bli tokig liksom hans syster.

Och det gör han inte heller. Sedan Alma har rest tillbaka till Gårdsjö igen, så blir han litet mindre påfallande artig mot faster Lovisa, och hon lagar inte mer så många goda efterrätter.

Annars är allt som förr, åtminstone så vitt som vi barn kan förstå.

DAMMEN.

1.

Och fastän jag nu är tretton år, kommer jag allt ihåg den gamla ankdammen, som fanns på Mårbacka, när som vi var små.

Den var liten och rund, och om somrarna var den så full av grodyngel, att den var alldeles svart. Fram på hösten blev den överväxt med någonting grönt, som täckte den som en skiva, och det var vi nästan glada åt, för på det sättet slapp vi att se grodungarna.

Vattnet i den gamla ankdammen var så smutsigt och grumligt, att det inte gick an att skölja tvättkläder i det, och inte heller kunde en bada där, därför att där fanns så mycket hästiglar, och om en får en hästigel på sig, så lossnar den aldrig, utan den suger i sig allt blod, som en har i sin kropp. Hushållerskan säger, att de är ännu farligare än de stora blodiglarna, som hon har stående i en vattenkaraff i köksfönstret, för att de ska suga ut blodet på dem, som får tandvärk och blir uppsvällda i ansiktet.

Jag kan rakt inte minnas, att vi hade någon glädje av dammen, så länge som den stod öppen, men då den frös till på hösten, var det en annan sak. Vi var så glada den morgonen, när vi fick höra av Barn-Maja, att isen bar, att vi knappt visste hur vi skulle hinna att få på oss kläderna.

Pappa kom själv och stötte med käppen i istaket för att känna efter, att det höll, så att det inte skulle gå med oss såsom med kung Ring och Ingeborg, när de for på gästabud, och vi letade fram alla våra gamla skridskor från vindskontoret och sprang ut med dem till stalldrängen, för att han skulle slipa dem och sätta i nya remmar, där sådana behövdes.

Och vi var så förfärligt förtjusta i att gå på skridskor, när som vi var små. Vi brydde oss rakt inte om, att vi bara hade en liten damm att gå på. Och när det kom snö fram emot jul, så hade vi ett så gruvligt besvär med att hålla vår skridskobana klar. Vi sopade och vi skottade, ända tills att det stora trettondagsyrvädret kom. Då blev vi tvungna att ge tappt och fick i stället ta till med att åka kälkbacke.

Och ibland hörde vi hur folk sa till pappa, att det var besynnerligt, att han, som var en sådan skönhetsälskare, kunde låta ankdammen ligga kvar, där den låg, och inte dikade ut den. Den var ju inte till någon nytta, sa de, ja, det kunde till och med vara skadligt med den otäcka stanken, som steg opp ur den, då det var som varmast om somrarna. Och så tätt invid vägen låg den, att ingen, som kom åkande till Mårbacka, kunde undgå att se den. Självaste faster Lovisa, som annars troget höll fast vid allt gammalt, brukade säga till pappa, att den där dammen var en vanprydnad för hela gården.

Vi barn blev så ängsliga, var gång som någon talade med pappa om att han skulle ta bort ankdammen. För inte brydde vi oss om, att den var full av grodyngel eller att det inte luktade riktigt friskt ur den om sommaren. Vi tänkte bara på skridskoåkningen. Jag ska säga, att det är inte så mycket roligt, som en kan ta sig för så där i november och december, så vi behövde innerligen väl ha dammen kvar att åka på.

Och jag kan inte riktigt minnas hur det var, men det gick visst bra länge, innan pappa gjorde någonting åt ankdammen. Han byggde färdig lagården, och han la om trädgården, men dammen lät han vara, som den var. Och vi barn trodde förstås, att det var för vår skull, som han inte dikade ut den, för det var ju ingen annan än vi, som hade någon glädje av den.

Men så kom det en sommar, när som Sven i Paris och Magnus Engström började på att arbeta borta vid ankdammen. Vi blev förstås så förfärligt ledsna, för vi kunde ju förstå, att pappa hade blivit tvungen att ge efter för faster Lovisa och alla de andra, som ville bli av med den.

Inte heller kunde vi riktigt begripa vad Sven i Paris och Magnus Engström hade för sig. De körde fram sten och grus och la opp som till en vall, men inte tätt intill ankdammen, utan på ett litet avstånd. Vad i all världen skulle den där vallen tjäna till?

Det var i alla fall klart, att det skulle bli slut med skridskoåkningen, och jag minns, att vi brukade säga, att det var riktigt styggt av faster Lovisa, att hon hade övertalat pappa att ta bort dammen, och att pappa ändå inte måtte tycka så mycket om oss, som vi hade trott hittills, när han kunde ha hjärta att beröva oss vårt största nöje.

Och vi frågade Sven i Paris och Magnus Engström vad det var för mening med den där stenvallen, som de byggde opp, och de svarade, att meningen var den, att hädanefter skulle det bli slut med den gamla dyhålan, där det inte fanns annat än grodor och hästiglar.

Och vi ville knappast se åt vallen, men den växte och växte vår bön förutan, och till sist tycktes den vara färdig. Sedan började Sven i Paris och Magnus Engström på att skumma av jordtorven på marken runtom dammen, och när det var gjort, så skulle väl själva utdikningen ta sin början.

En morgon, just som vi hade stigit opp, såg vi, att alla de stora gick bort till ankdammen. Det var inte bara pappa, utan det var mamma och faster Lovisa och morbror Schenson och hushållerskan. Vi begrep genast, att nu skulle dammen bli urtappad, och vi var så missnöjda med hela tillställningen, så att vi sa, att vi inte ville gå med dit bort och se på eländet. Men så måtte väl nyfikenheten ha tagit överhand, kan jag tro, för det dröjde inte så länge, förrän vi stod borta vid ankdammen och såg på, vi som de andra.

Och vi hade kommit just i rätta ögonblicket, för på södra sidan dammen stod Magnus Engström och Sven i Paris barfota och med byxorna uppdragna långt över knäna och höll spadarna lyftade för att skära igenom dammbrädden. Pappa stod och kommenderade: »ett, två, tre,» och härmed började utgrävningen. Spadarna blänkte till, jorden kastades undan, och vattnet i dammen strömmade ut i en liten smal fåra.

Det rann fram porlande och bubblande. Vi tyckte, att det såg så muntert ut, och vi sa, att om vattnet visste, att det nu skulle bli slut med den gamla ankdammen, så skulle det nog inte ha gett sig i väg med så stor glädje.

Det flöt hastigt och lustigt ut över marken söder om dammen, där grästorven var borttagen, det fyllde varje liten fördjupning, gjorde en omväg för varje liten sten, men letade sig allt längre och längre fram. Ibland stannade det, alldeles som om det var utmattat, men snart kom det förstärkning från dammen, och då gick det framåt igen. Äntligen kom dammvattnet fram till grusvallen, men där blev det hejdat. Det kunde inte fortsätta längre rakt fram, det måste breda ut sig nedanför vallen.

Sven i Paris och Magnus Engström grävde och grävde. Dammvattnet strömmade ut allt häftigare. Snart behövde de inte gräva mer, utan vattnet banade sig självt väg. Alldeles som ur ett fat, som har fått ett hål på ena sidan, flöt det ut längs hela södra brädden. Och i många små bäckar letade det sig fram till vallen för att sedan breda ut sig.

Men snart gick det inte så fort mer. Vattnet blev stående i gölar och pussar. Vi barn tyckte, att det såg ut, som om det inte längre hade så brått att lämna sitt gamla tillhåll. Men då tog Sven i Paris och Magnus Engström ett hål också på östra sidan, och sedan gick det raskare. Vi kunde rakt inte förstå, att det fanns så mycket vatten i ankdammen. Det bredde ut sig både åt söder och åt öster över ett område, som var tre gånger så stort som den gamla dammen, och täckte över det.

Och vi barn var så förfärligt dumma. Vi stod hela tiden och var ledsna och onda över att det skulle bli slut med vår gamla damm och begrep ingenting.

Men till sist så såg vi ändå, att ankdammen alls inte blev tömd. I dess ställe bredde den ut sig och blev många gånger större, än den förut hade varit. Om den fick vara så där stor, så skulle vi ju få en gruvligt stor skridskobana. Vi riktigt hissnade, när vi tänkte på det.

Vi såg på, och vi förundrade oss. Vi ville då inte bli glada, förrän vi var riktigt säkra, men snart kunde vi inte tvivla mer. Det var inte alls meningen, att dammen skulle tömmas.

Tänk, så lyckliga som vi kände oss! Förut hade vi stått för oss själva, men nu sprang vi fram till de stora. Och vi hörde hur pappa stod där och förklarade, att han hade tyckt, att det var klokare att vidga ut dammen än att ta bort den. Det skulle nog bli renare och bättre vatten i den, sedan den hade blivit större. Det skulle kunna användas till tvätt, och om det skulle råka till att bli eldsvåda, så skulle det vara gott att ha en så pass stor damm att hämta vatten ur.

Och alla de stora, både mamma och faster Lovisa och morbror Schenson, berömde pappa och sa, att det här hade han verkligen lyckats bra med.

Inte pappa och ingen annan heller nämnde ett ord om skridskoåkningen. Men vi barn, vi lät inte lura oss. Vi visste alldeles säkert, att det var, för att vi skulle få litet bättre svängrum på isen, som pappa hade satt i gång med hela företaget.

Och längre fram på sommaren, när de främmande: Hammargrens och Afzelius' och fru Hedberg och morbror Kristofer och moster Julia, kom till Mårbacka, blev de så förvånade, när som de fick se den nya Mårbacka-sjön, som hade kommit i stället för den gamla ankdammen. Och om förmiddagarna tog pappa farbror Hammargren och morbror Oriel och morbror Schenson och morbror Kristofer med sig bort till dammen och visade dem, att han hade grävt ett avloppsdike tvärsigenom vallen och försett det med en dammlucka, som han kunde stänga, så att det inte skulle flyta bort alltför mycket vatten. Han tog dem också med sig opp till skogen och visade dem hur han hade dikat och grävt, för att skogsvattnet skulle rinna ner i dammen.

Och de tyckte förstås, att det var så utmärkt alltsammans, och framför allt berömde de den stora stentrumman, som pappa hade lagt under landsvägen, för att skogsvattnet skulle komma fram. Och pappa var så lycklig. Jag tror, att han inte hade fått så mycket beröm för något, som han hade gjort, som för denna utgrävningen.

Och en kväll hade morbror Schenson och fru Hedberg varit ute och gått i skymningen, och när de kom tillbaka, så påstod de, att de hade sett ett så besynnerligt sken sväva över dammen. Det var visst inte månsken, för månen hade ännu inte stigit opp på himlavalvet, och det var inte heller något återsken från solnedgången, för den kvällen hade det stått ett stort moln för solen. Och fastän kvällsmaten stod på bordet, så hade alla de främmande, och pappa med förstås, rusat bort till dammen för att se på skenet.

När de kom tillbaka, så sa somliga, att det troligtvis var en ansjovisburk, som låg och blänkte på dammbottnen, andra menade, att det måtte vara lysved, som på ett eller annat sätt hade kastats ut i dammen, men fru Hedberg ville inte gå med på varken den ena eller den andra förklaringen. Hon sa, att det, som hon såg, var ett blåaktigt fosforskimmer, som steg opp ur vattnet, och att det helt enkelt var något övernaturligt och mystiskt.

Och vi barn var också med borta vid dammen, men vi kunde aldrig se det minsta grand märkvärdigt. Vi var nästan fallna för att tro, att fru Hedda Hedberg hade hittat på alltsammans.

Men de stora hade så förfärligt roligt av detta hemlighetsfulla skenet. Var kväll gick de i högtidlig procession bort till dammen för att se på den där fosforglansen, som lyste opp ur vattnet. Och somliga såg den, och andra såg den inte, och det var ett evinnerligt disputerande. Till sist föreslog morbror Oriel, att den nya Mårbackasjön skulle heta Fosforesken, och det var de alla med om.

Men detta märkvärdiga skenet, som steg opp ur Mårbacka-dammen, blev omtalat i hela socknen, och när det

blev pappas födelsedag och klockar Melanoz skulle skriva vers till pappas ära, som han brukade, så kom också dammen in i födelsedagsverserna.

Det var ett långt poem, och det gick på samma melodi som »Jag minns den ljuva tiden» av fru Lenngren. Det var herrarna Schullström och Gustav Asker och fru Jakobsson, som var syster till herrarna Schullström, som sjöng fram det, och det var så utmärkt både vackert och roligt, men jag kan omöjligt komma ihåg något mer än de raderna, som handlade om dammen.

»Och detta skönhetssinne,
som skapat av ett träsk
en insjö, som till minne
fått namnet Fosforesk!»

2.

Sedan kan jag inte minnas, att det hände något märkvärdigt med dammen förrän nästa år på våren.

Men då kom Barn-Maja en morgon in i barnkammarn och talade om, att nu var det slut med Mårbacka-sjön, nu hade den gamla ankdammen kommit tillbaka. Mer ville hon inte säga, utan vi skulle få se själva, när vi blev klädda och kom ut.

Och vi hade förstås varit så högfärdiga över att vi hade en sjö på Mårbacka, liksom de har på Gårdsjö och på Herrestad, så att vi riktigt kastade på oss kläderna och sprang ut. Och då såg vi med våra egna ögon, att Barn-Maja hade talat sanning.

Se, det var mitt i värsta vårrusket, och dagen förut hade det varit islossning på Mårbacka-sjön. Vi hade aldrig sett den så grann som då, efter det att den hade kastat av sig sitt istäcke. Den hade varit full av vatten ända till brädden, och det hade gått riktiga vågor på den. Och det hade strömmat vatten från skogen till den i väldig mängd, och dammluckan hade släppt fram så mycket vatten, att vi nästan hade funderat på att sätta dit det där hammarverket, som Johan hade snickrat ihop åt oss och som vi annars brukade placera borta i Tvättbäcken.

Men nu i natt måtte det ha regnat alldeles förfärligt, och dammen hade blivit så full, att den hade sprängt bort hela vallen, som Sven i Paris och Magnus Engström hade lagat i ordning förra sommaren. Vi blev rent häpna, när vi såg, att vattnet hade haft en sådan styrka, att det hade tagit med sig stora stenar och kastat ut dem på åkern. Gruset hade det fört med sig än längre bort, och några pilkvistar, som pappa hade planterat på vallen, de var visst nu på väg ner mot Fryken.

Det var riktigt en förödelsens styggelse. All den marken, där vattnet dagen förut hade svallat så stolt, den låg nu bar. Den var endast lersörja med en och annan vattenpuss. Det enda, som fanns kvar oskadat, var den gamla ankdammen.

Den låg där liten och rund som förr inom sina gamla, trygga väggar. Den var varken större eller mindre än vanligt, men vi tyckte nog, att vi kunde se på den, att den var litet skadeglad och trodde, att nu skulle den återigen få komma till heders.

Men det var förstås omöjligt för pappa att låta alltihop gå tillbaka till det gamla. Han hade ju fått mer beröm för detta försköningsverket än för något annat av sina företag. Klockarn hade skrivit vers om det, alla släktingarna hade varit intresserade, och fru Hedberg hade sett det där märkvärdiga blåaktiga skenet sväva över dammvattnet. Han var så gott som tvungen att bygga opp dammvallen än en gång. Det var hela gårdens ära, som stod på spel.

Och fastän det var bråttom med vårarbetet, så kunde inte pappa ge sig ro att ta itu med det, förrän han hade gjort i ordning dammvallen. Det blev att köra sten och ler och grus till dammen och bända och mura och fylla i stället för att harva och så. Och Lars i London och Magnus i Wien, de skakade på huvudet åt dessa nya ordningarna, men gubben Per i Berlin, som var finne och förstod sig på hemligheterna i naturen, han sa rent ut, att allt det här skulle bli ett onödigt besvär, för det märktes ju, att det bodde några i den gamla dammen, som helst ville ha det på det sättet, som de var vana vid ifrån hedenhös.

Men vallen blev rest, och den blev klädd med torv och inte bara med grus som den förra. Och den blev planterad med två rader pilkvistar, som skulle sända sina långa rötter ner mellan stenarna och hjälpa till att hålla dem samman.

Och det var ett duktigt arbete, och efter bara ett par regnskurar blev dammen på nytt fylld med vatten, och när som de främmande kom i augusti, så låg Mårbacka-sjön där och sken och glittrade alldeles som förra året. Den enda skillnaden var, att fru Hedberg inte kunde märka något blåaktigt fosforskimmer över vattenytan. Det måtte visst ha blivit bortsköljt i den stora förödelsen på vårsidan.

Nästa år var pappa förfärligt aktsam under hela islossningstiden. Han gick var dag längsmed hela vallen och såg efter om det skulle finnas några sprickor i den, där vattnet kunde slippa ut. Och så snart som en enda droppe vatten visade sig på utsidan av vallen, så bådade han opp folk, för att de skulle förstärka vallen med sten och ler och grus.

Och om det regnade en natt, så steg pappa opp och gick bort till dammen och stod vakt där, ifall det skulle hända något.

Och vi var i en sådan oro i hela huset för dammens skull. Det var ingen, som kunde känna sig lugn, förrän sommaren kom och alla vårstormar och oväder var undanstökade.

Jag tror nog, att det blev småsprickor i dammvallen varenda vår, så att den jämt måste stöttas och lagas, men den blev inte alldeles bortsköljd förrän det året, då pappa hade legat på de våta lakanen och fått lunginflammation.

Då hade mamma inte alls haft tid att tänka på dammen eller att låta stoppa igen småsprickorna. Och det blev så tidig islossning det året, och det var påsk, och det var så förfärligt motigt alltsammans.

Stalldrängen kom och talade om sent på påskafton, att vattnet hade börjat tränga ut under vallen, och mamma sa, att det var för illa, och hon bad honom, att han skulle försöka att få tag i någon, som kunde hjälpa oss.

Men det var förstås omöjligt, för det var ju påsk, och de hade skaffat hem brännvin i stugorna, och ingen brydde sig något vidare om den där dammen, som bara var konstgjord och inte hade funnits på gården mer än ett par år.

Och på det sättet fick vattnet hålla på att arbeta, som det bäst ville, hela påskdagen, och på annandagsmorgon låg hela vallen nere på åkern som förra gången. Och hela dammbottnen låg naken så när som på den gamla ankdammen. Den låg inom sina bräddar lika rund och trygg som vanligt, och den blinkade och glittrade, som om den var lycklig över att åter vara ensam herre på täppan.

Men när pappa kom opp och fick veta, att vallen hade förolyckats än en gång, så blev han så ledsen, att vi nästan trodde, att han skulle bli sjuk på nytt. Det första han gjorde, så snart som han själv kunde styra och ställa på gården, det var att resa opp dammvallen för tredje gången.

Han var nog inte så glad att igen få lov att ta itu med vallen. Det var brått med vårarbetet, och folket var

uttröttat på det eviga arbetet med dammen, som inte var till ett grand nytta. Men det var ingenting annat att göra, för pappa sa, att gårdens ära krävde, att Mårbacka-sjön skulle hållas vid makt. Det var alldeles omöjligt för pappa efter allt beröm, som han hade fått, att gå tillbaka till den gamla ankdammen.

Men tänk, att det föll sig så, att just medan alla dagsverkarna höll på att knoga med sten och grus borta vid dammen, kom farbror Wachenfeldt resande! Han hade på något sätt fått reda på pappas sjukdom, och han kom för att höra hur det stod till med honom.

Farbror Wachenfeldt höll in hästen, då han såg hur det arbetades på den nya vallen, och skakade på huvudet. Och när han sedan körde fram till trappan, så sa han till pappa, innan han ännu hade kommit ur karriolen: »Om du håller på och fyller din vall på det sättet, Erik Gustav, så får du allt bygga om den vartenda år.»

»Jaså, Wachenfeldt, säjer du det?» svarade pappa. »Ja, du är alltid så klok, du.»

»Du får den aldrig att hålla, så länge som du kör på löst grus,» sa farbror Wachenfeldt. »Du ska stoppa in det i säckar, som en gör, då en bygger vallar i krig.»

Men det rådet följde pappa i alla fall, och allt sedan dess har dammvallen hållit. Och det är vi så glada för allihop, för det var en sådan förfärlig ängslan om vårarna, då en gick och väntade på att den skulle brista.

3.

Strax efter det att pappa hade fått dammen att hålla, reste han till Strömstad, och han tänkte säkert på sin damm här hemma hela tiden där nere vid havet. Han tyckte väl, att det var mycket, som fattades den, då han jämförde den med Kattegatt. Åtminstone var han inte väl hemkommen, förrän han tog itu med att förbättra den.

Han satte på nytt ut två rader pilkvistar på ömse sidor om vallen och la ut en liten grusväg mellan dem, så att det skulle bli en strandpromenad alldeles som på Laholmen i Strömstad. Och han talade om för oss barn, att när de här pilarna blev stora, så skulle han bygga en paviljong i sydöstra hörnet av dammen, för det är där, som det är vackrast. Och när han blir gammal, skulle han vilja sitta i den paviljongen i augusti, då det är månsken, och se på hur de träden, som han hade planterat, speglade sig i dammvattnet.

Och jag tycker, att det är riktigt synd om pappa, för de där pilarna, de växte nog, men allt annat, som han försökte göra, för att dammen skulle bli vacker och märkvärdig, det hade han bara otur med.

Och när Daniel och Johan är hemma om somrarna, så brukar Daniel mest hjälpa faster Lovisa att ställa med blommorna. Han tycker om att vattna och rensa som en riktig trädgårdsmästare, och faster är så glad åt all den hjälp, som hon har av honom. Men Johan har mer lust för att snickra och svarva, och när pappa kom hem ifrån Strömstad, så föreslog Johan, att han skulle få laga i ordning något slags farkost, som skulle användas på dammen. Och pappa hade ju varit ute och seglat var dag i Strömstad, och han tyckte, att Mårbacka-sjön låg alldeles för mycket efter Kattegatt, så länge som det inte fanns varken båt eller ekstock där, så att han lovade genast, att Johan skulle få försöka.

Och Johan gjorde först i ordning en liten flotte, som var två alnar i fyrkant, och fäste under den fyra stycken tomma ölankare, för att den inte skulle sjunka, utan kunna bära en riktig, tung last. Sedan lagade Johan till en ångbåtsmaskin av ett gammalt spinnrockshjul och ett kakelugnsspjäll.

Och spjället skulle sitta under flotten och vara propeller, och spinnrockshjulet skulle fästas ovanpå den, och bredvid hjulet skulle Johan stå och vrida det runt. Men i samma stund, som Johan vred på hjulet, skulle propellern börja arbeta nere i vattnet, och hela flotten skulle rusa i väg genom vattnet, så att Johan skulle kunna färdas från den ena stranden av dammen till den andra, alldeles som han behagade.

Och vi var allesammans så glada över Johans uppfinning, och vi tyckte, att han var så lycklig, som skulle få fara omkring ute på dammen, och vi undrade om han inte skulle bli en ny John Ericsson. Men det måtte nog ha varit något fel med beräkningarna, för hur Johan än vred på spinnrockshjulet, så fick han inte flotten till att röra sig. Och så var det slut med den glädjen.

Men där nere i Strömstad fanns det ju mycket annat än båtar och fartyg, som rörde sig på vattnet. Där fanns också änder och ejdrar, och därvidlag tyckte pappa, att han skulle kunna ta opp tävlan. Och så skrev han till något ställe i Västergötland efter gäss, och en vacker dag kom det till Herrestads brygga sju stycken unggäss, som stalldrängen fick hämta.

Och alla sa, att det var riktigt präktiga gäss. De var inte alls små, utan närapå fullväxta, och faster Lovisa tyckte, att det var roligt, att det hade kommit gäss till gården såsom i hennes föräldrars tid, och hushållerskan berättade om den där gåskarlen, som hade flugit bort med vildgässen en vår, då fru Raklitz regerade på Mårbacka, och hade kommit tillbaka på hösten med hustru och nio fullvuxna ungar. Vi barn var inte riktigt nöjda med gässen, därför att de inte var vita, utan grå eller gråfläckiga, men de stora sa, att de var lika goda gäss fördenskull.

En vecka skulle gässen hållas instängda i sin kätte i lagården, för att de skulle bli hemvana och inte löpa vilse, när de blev utsläppta, men på den åttonde dagen skulle de få gå ut och röra på sig. Och de var snälla och fromma, de sprang inte alls efter en och bet i kjolarna, som gäss brukar, utan så snart som de kom ut, så gick de till närmsta åker och betade gräs, som om de hade varit kor eller får.

Vi barn längtade så förfärligt efter att få se dem simma i dammen, men det var så långt mellan lagården och dammen, så att pappa tyckte, att första dagen skulle gässen helst stanna kvar nere på lagårdsbacken, så att de fick vänja sig vid omgivningarna. I morgon, sa pappa, skulle vi få släppa ut dem på en simtur i Mårbacka-sjön.

Men det finns ju en liten damm också på lagårdsbacken på Mårbacka, som korna brukar dricka ur, när de kommer hem ifrån betet, och vi var så otåliga att få se Västgöta-gässen simma, att vi vågade oss på att driva dem bort till den lilla dammen. Och vi hade alltid trott, att gäss skulle bli så glada åt minsta vattenpöl och genast plumsa ner i den, men de här gässen ville rakt inte gå ner i lagårdsdammen. Då sa vi, att de var väl så fina och förvanda, att de inte kunde hålla till godo med en smutsig lagårdsdamm. Det skulle nog bli bättre i morgon, då de fick simma i fint och rent vatten.

Och nästa dag körde vi gässen opp till gården fram till den riktiga dammen. Men de fina Västgöta-gässen tycktes inte förstå hur mycket bättre den var än lagårdsdammen. De gick på dammbrädden och snattrade och plockade gräs, de gick runt hela Mårbacka-sjön, men de såg inte åt vattnet. De inte så mycket som satte ner näbbet i vattnet för att sörpla det i sig.

Och morbror Schenson sa, att Västgöta-gässen säkerligen hade vuxit opp på en gård, där det inte fanns något öppet vatten. De hade inte fått lära sig att simma, när som de var små. De visste inte alls om, att de var vattenfåglar.

Vi försökte vänja dem vid vattnet, vi kastade ut säd och brödsmulor i dammen, för att de skulle simma ut och hämta dem, men de bara strävade att komma därifrån. De var mer rädda för vatten än våra kalkonhönor.

Och jag minns, att en gång ställde vi opp oss runtomkring gässen, alla pojkar och flickor, som fanns på Mårbacka, och drev dem framför oss ner emot dammen. Och när de var framkomna till vattnet och såg, att det inte fanns någon undflykt, då spände de ut sina små vingar och flög i dödsångest tvärsöver vattnet till andra stranden. Och de var nog så lyckliga, att de hade kunnat bärga sig från att drunkna, för se, simma, det kunde de rakt inte.

Så att nog kan en säga, att pappa hade otur med sina försköningsplaner och att det riktigt var synd om honom.

Men pappa är inte heller den, som ger sig så lätt.

Han måtte ha tänkt, att när han inte kunde skaffa sig båtar och sjöfåglar, som sam på vattenytan, så skulle han få bättre lycka med att skapa liv och rörelse nere i vattendjupet.

Därför gjorde han opp med några småpojkar, som bodde borta vid Gårdsjön, att de skulle fånga in levande småfisk åt honom. Och var söndag, då pojkarna hade ledigt från skolan, kom de hit till Mårbacka med stora krukor, fulla med små mörtar och abborrar. Pappa släppte alltsammans ut i dammen, och sedan stod pappa och vi barn hela veckan och kastade brödsmulor åt fiskarna.

Men det var så besynnerligt, att fastän pappa släppte ut en sådan massa småfiskar i dammen var söndag, så såg en sedan ingenting till dem. Aldrig visade de sig i vattenbrynet, och aldrig gjorde de små hopp opp ur vattnet för att fånga mygg, som fiskar brukar göra i skymningen. De försvann på en gång. Och döda kunde de ju inte heller vara, för då skulle de ju ha flutit opp till vattenytan.

Så funderade pappa ut, att de måtte simma sin väg genom avloppsdiket, och så satte han där ut ett slags galler, så att vattnet skulle kunna strömma ut, men fisken bli tvungen att stanna.

Nästa söndag, när pojkarna ifrån Högbergssäter kom med sina abborrar och mörtar, var gallret uppsatt, och nu visste pappa, att han skulle få behålla fisken. Men det blev ingen lång glädje, för nästa morgon flöt det fullt med döda små fiskar över hela dammen. Det såg allt så bedrövligt ut, när som de låg där bleka och uppsvällda med buken i vädret. Och när en tänkte på hur de förra kvällen hade klippt med sina små fenor och summit i väg, muntra och krya, så kunde en nästan vilja gråta.

Och vi barn sa till varandra, att nu fick nog pappa lov att ge sig. Nu syntes det ju, att vi inte kunde få fisk i dammen.

Men ett par dar efteråt hörde vi, att pappa frågade Sven i Paris om inte han, som hade sprungit omkring här i skogarna i hela sitt liv, kände till någon tjärn, där det fanns rudor.

Sven i Paris rev sig i huvudet och funderade, och till sist sa han, att när han var liten pojke, hade far hans och han en gång fiskat rudor i en tjärn, långt borta i Gårdsjöbergen. »Vi tog dom int mä krok,» sa han, »utan vi satte ut ett baktråg, där vi hade klenat deg på botten, å så snart som vi feck ner dä i vattne, ble dä fullt mä fesk. Di va store å granne å blänkte som gull, men int va dä nånting å äte. När vi kom hem mä dom, så velle mor knafft lage te dom. Ho sa, att di bare smakte ler, å dä feck ho rätt i.»

Men nästa söndag skickade pappa Sven i Paris till den där tjärnen borta i Gårdsjöbergen, för att han skulle fiska rudor åt honom. Och han tog mycket riktigt med sig ett gammalt baktråg, en degklimp och en mässingskruka för att bära fisken i.

Och allt det där gick liksom för sig så hemligt. Jag tror varken mamma eller faster Lovisa visste vad Sven var ute i för ärende. Det var bara vi barn, som hade reda på det.

Vi gick och väntade hela söndagen, men Sven i Paris syntes inte till. Vi trodde, att han inte hade kunnat hitta reda på rudtjärnen, utan hade gett opp alltsammans och gått hem till sig.

På måndagen kom Sven i Paris som vanligt fram till gården klockan fem på morgonen, och då gick han ner i lagården och hjälpte lagårdspigan att rykta korna och släppa ut dem på bete. Om några rudor sa han inte ett ord till någon människa.

När pappa hade ätit frukost, gick han ner i lagården, och där träffade han genast Sven i Paris, som kom dragande med en skottkärra.

»Nå, Sven,» sa pappa, »fick du reda på rudtjärnen?»

»Vesst tusan feck ja reda på'n,» sa Sven i Paris, »fast ja feck springe runt i skogen hele söndan.»

»Nå, men fick du inga rudor då?»

»Ja feck inga, som dä va nåt mä. Dä va bare smått gli, som kom i baktråge å åt deg. Di store låg fäll å sov på sjöbotten.»

»Så du tyckte inte, att det lönade sig att ta dem med dig?» sa pappa.

»Nej, dä va fäll intnå å ta mä sej,» sa Sven i Paris.

»Nå, men mässingskrukan och baktråget?»

»Di satte ja in i drängstuga, när ja kom i moras.»

Och jag tror nog, att pappa tyckte, att det var en märkvärdig otur, som följde honom, men han var likaså lugn som vanligt. Han gav Sven i Paris en riksdaler för besväret, och han bad oss barn, att vi skulle gå till drängstugan och bära mässingskrukan och baktråget in i köket.

Men då vi kom till drängstugan och fann reda på mässingskrukan, så befanns det, att den var full med vatten, och i vattnet sam det omkring en hel mängd små, gula fiskar, de sötaste en kunde se.

Vi i väg till pappa det fortaste vi kunde och visade honom fiskarna, och han blev så glad och sa, att det var riktiga rudor. Varför inte Sven i Paris hade talat om, att han hade dem med sig, det förstod ingen, men han hade alltid sitt sätt för sig, han, som pappa brukade säga.

Så släppte vi ut rudorna i dammen, och det var bara pappa och vi barn, som visste om, att de hade kommit dit, för pappa sa till oss, att vi inte skulle tala om det för någon. »Vi ska först se hur det går,» sa han.

Gallret var satt för utloppet, så att rudungarna kunde inte simma sin väg, men vi var allt ängsliga för att det skulle gå med dem som med abborrarna och mörtarna ifrån Gårdsjön. Men ingen enda av rudorna flöt död på dammen nästa morgon.

Ett par gånger i veckan tog pappa oss med opp på magasinet och fyllde våra förkläden med råg, som vi skulle kasta ut i dammen till mat åt rudorna. Vi såg aldrig till någon av dem, vi var nästan säkra om att de hade smitit ut på ett eller annat sätt, men vi gjorde förstås ändå så, som pappa bad oss.

Ibland när vi satt och åt middag, kunde det hända, att pappa blev missnöjd, därför att han inte fick annat än kött och fläsk dag efter dag.

»Du ska tänka på att Schenson är Karlstadsbo,» sa han då till faster Lovisa. »Han, som bor bara ett stenkast ifrån Klarälven, är van att äta fisk var dag.»

Pappa sa bara så där, för att fisk var det bästa, som han själv visste, men morbror Schenson blev ängslig, att faster skulle tro, att han var missnöjd med kosten på Mårbacka, och gjorde ett försök att slå bort saken med skämt.

»Vi får väl vänta med att äta fisk, tills vi får meta opp den ur Mårbacka-sjön,» sa han.

Då teg pappa, för han ville inte, att varken faster eller morbror Schenson skulle veta något om rudorna.

Men vi fick hålla på att kasta ut råg i dammen, ända tills att den frös. Och sedan den hade frusit, kom pappa var dag ut på isen och såg efter, att det fanns ett lufthål upphugget, så att rudorna skulle kunna andas.

När det var slut med vintern och sommaren kom tillbaka, fick vi igen gå med pappa opp på magasinet för att få våra förkläden fyllda med råg, som vi skulle kasta i dammen. Och på det sättet har vi nu hållit på i flera år. Vi ser inte till så mycket som en fiskstjärt, och vi tycker, att det är riktigt syndigt att kasta bort så mycken god råg till inte den minsta nytta, men vi gör det i alla fall.

4.

Tänk, att det är pappas födelsedag och vi rakt inte vet vad vi ska ta oss till! Jansson, som har varit nere vid bryggan för att hämta laxen, som var beställd i Karlstad, har kommit tillbaka och talat om, att det inte fanns någon fisk med ångbåten.

Hushållerskan och faster Lovisa, och mamma med, blir alldeles ifrån sig. De är så rådlösa, att de är tvungna att gå ut till pappa, som sitter på trappan med morbror Schenson, och tala om hur illa det står till.

»Här ska vi ha kalas för kanske hundra människor,» säger faster Lovisa, »och vi har ingen lax.» .

»Tycker du inte, att det vore bäst att skicka bud till Gårdsjö och be dem, att de tar med sig några gäddor ur sumpen?» föreslår mamma.

»Ja, det blir kanske ingen annan råd,» säger faster Lovisa, »men nog är det försmädligt att inte ha något annat att sätta fram än ett par utsvultna sumpgäddor.»

»Ja, nu skulle det vara passande med lite fisk från Mårbacka-sjön,» säger morbror Schenson.

Men då pappa hör detta, kan han inte tåla sig längre. Nu tycker han, att det rätta tillfället är kommet att röja sin hemlighet.

»Var du lugn, Lovisa!» säger han. Här ska bli fisk till kvällsmat, och vi ska ha den här inom en timme.»

Därmed sätter pappa på sig hatten och går och tar reda på Daniel och Johan och skickar dem över till Halla med ett bud till pastor Lindegren.

Och vi vet ju, att pastor Lindegren är så förfärligt road av fiske och att pojkarna flera gånger har varit ute med honom på långa fisketurer, men inte förstår vi hur han ska kunna hjälpa härvidlag. Inte har han någon rev utlagd i dag inte. Han kan omöjligt få någon fisk förrän i morgon bittida, och då är kalaset över.

Men om en liten stund ser vi pastor Lindegren och pojkarna komma gående oppe på vägen. Pojkarna knogar på en tung, ihoprynkad fisknot, och pastor Lindegren själv bär över axeln en ganska stor håv.

Och de kommer hit ner, och de stannar borta vid dammen.

Då skyndar vi oss dit allihop, både hemfolket och de främmande: Hammargrens och Afzelius' och fru Hedberg och alla kusinerna, som har kommit hit för att fira pappas födelsedag.

Pastor Lindegren står ute på den lilla klappbryggan, som alltid ligger i nordöstra hörnet, och sänker ner håven. Han för den försiktigt fram och tillbaka i vattnet, men då han drar opp den, är den alldeles tom.

Och då säger förstås alla de främmande, att det var detta, som de väntade sig. Vad skulle det finnas för fisk i en damm? »Här lever ingenting annat än grodor,» säger morbror Schenson.

Men pastor Lindegren ger sig inte. Han vecklar opp den hoprynkade noten, och Johan och Daniel tar av sig skorna och vadar i dammbrädden över till andra stranden med den. Och så sänker de noten och släpar den ett stycke fram över dammbottnen.

Och med detsamma blir det liv i vattnet. Det bubblar, som om det skulle ha kokat, och det hörs skvalp, som om stora djur skulle ha rusat fram och tillbaka nere i djupet, och rätt som det är, hörs en smäll, och en stor, gul, guldskimrande fisk kastar sig opp i luften.

Då blir pastor Lindegren så ivrig, att han inte kan styra sig. Han ropar åt Daniel och Johan, och så höjer de noten opp över vattenytan. Och utmed hela noten sitter den ena guldskimrande fisken bredvid den andra. De blänker och gnistrar i solskenet. Det är, som om de skulle ha fiskat opp guldklimpar.

»Vad säjer du nu, Schenson?» frågar pappa. »Jag tänker, att de där grodorna duger att äta.»

Och pastor Lindegren står där och är så vacker och så stolt, men den, som ser ändå mycket mer strålande ut, det är min pappa. Nu får han gottgörelse för mycken smälek och många elakheter. Nu får han igen höra lyckönskningar och beröm, alldeles som på den tiden, då dammen var nygrävd och kallades för Fosforesken.

Men faster Nana Hammargren och moster Georgina Afzelius står litet avsides från de andra och talas vid, medan rudorna plockas ur noten. De måtte visst inte se, att jag står tätt bredvid dem, eller också tänker de, att en sådan liten flicka som jag ingenting förstår, för så tänker de stora jämt.

»Vet du, Georgina,» säger faster Nana, »jag tycker inte om det här. Förr i världen, när vi kom hit till Mårbacka, hade Gustav så brått med att visa oss alla sina förbättringar och arbeten. Då hade han gjort inköp för att vidga ut egendomen eller byggt nya hus eller anlagt trädgård eller planterat ekar och pyramidpopplar. Då var det alltid något nyttigt eller vackert att se på, men nu är det aldrig fråga om något annat än den här tråkiga dammen.»

»Jag ska säja dig, Nana,» svarar moster Georgina, »att Louise är så orolig för Gustav. 'Han är inte frisk,' säger hon. 'Han har inte varit frisk, alltsedan han hade den där svåra lunginflammationen för tre år sedan.'»

»Ja, han har ju blivit ovanligt fort gråhårig,» säger faster Nana eftertänksamt.

»Och magrat har han också.»

»Men på vad sätt har hans sjukdom något att göra med dammen?»

»Jo, ser du, Louise tror, att Gustav inte mer orkar ställa med något riktigt. Men något vill han väl ha att pyssla med, liksom för att kunna inbilla sig, att han uträttar något, och då blir det den här dammen.»

»Stackars min bror!» säger faster Nana.

Det är allt bra olyckligt, att jag får höra detta just den sjuttonde augusti, då vi brukar ha så roligt. Det värker i hjärtat och gör så förskräckligt ont. Det kommer visst att värka, så länge jag lever.

AGRIPPA PRÄSTBERG.

Och nu dansar de inne i matsalen, men jag har så ont i hjärtat efter det, som jag hörde på förmiddagen, att jag inte skulle vilja dansa, om jag också bleve uppbjuden. Jag står i stället ute på trappan, där de gamla herrarna sitter omkring ett stort, runt bord med de ångande toddyglasen framför sig, och hör på, när de berättar sina historier.

Jag vet inte hur de har råkat att tala om den gamla lösdrivarn Agrippa Prästberg, som brukar komma hit var

vår och laga köksklockan. Det är allt mycket roligare, när som de berättar någonting om de märkvärdiga människorna, som levde i deras ungdom, men när nu Prästberg en gång är på tapeten, så kommer de nog att hålla på med honom en lång stund.

Det är besynnerligt, att alla herrar tycker så mycket om Agrippa Prästberg. Jag blir rädd, var gång jag får se honom, för han har en stor näsa med minst tre bukter, och skägget står ut som borst, och så har han ettergula ögon. Aldrig säger han ett vänligt eller hövligt ord till någon människa, utan bara gormar och svär, vart han än kommer. Jag tycker, att han är som en gammal varg.

Prästberg påstår, att han har varit trumslagare vid Värmlands jägare, och pappa anser visst fördenskull, att han är en gammal krigskamrat, och är alltid snäll mot honom. Pappa vet nog likaså bra som vi andra, att Prästberg inte förstår sig ett dugg på klocklagning, men i alla fall låter han honom stanna här flera dar och ställa med köksklockan.

Se, det är så, att faster Lovisa aldrig släpper Prästberg i lag med kökskammarsklockan, och den nya klockan i matsalen har mamma sagt ifrån att han inte får så mycket som titta åt, men köksklockan, den har han redan förstört, den kan aldrig mer gå, utan står en gång för alla. Och när Prästberg kommer på våren och begär arbete, så låter pappa honom ta itu med köksklockan på nytt. Han plockar sönder den, smörjer den med klövfett, filar och hamrar på hjulen och sätter så ihop den igen. Detta arbetet drar han ut i åtminstone tre dar, och under tiden skräpar han ner i köket med verktyg och smörja, så att det är alldeles outhärdligt för hushållerskan och pigorna. När han äntligen är färdig och har satt opp klockan på väggen, så brukar pendeln svänga, ända tills Prästberg har hunnit opp till landsvägen, men sedan stannar den, och det är ingen, som gör något vid den, förrän Prästberg kommer igen på klocklagning nästa vår.

Men det är inte bara pappa, som tycker om Prästberg. Det hörs nog hur ivriga alla herrarna i Östra Ämtervik är att få berätta om honom för morbror Oriel och farbror Hammargren och de andra främmande, som inte förr har hört talas om honom.

Men de berättar bara de gamla vanliga Prästbergshistorierna, som jag har hört tusen gånger.

En gång bodde Prästberg i en liten stuga nere vid Östra Ämterviks kyrka, men då var han så elak mot sin hustru, att folk trodde, att han skulle slå ihjäl henne. Och allra värst hade hon det om julen, då det fanns gott om brännvin i var vrå. Och en gång tyckte herrarna Schullström, som har sin handelsbod alldeles bredvid Prästbergs stuga, att det var synd om gumstackarn, och ville laga så, att hon en gång skulle få en lugn jul. På själva julafton skickade de efter Prästberg och visade honom ett stort brev med ett tjockt sigill och en fjäder instucken under sigillet och sa till honom, att här hade det kommit ett brådskande kurirbrev och att han, som var kronans karl, måste bära det ner till kapten Belfrage i Karlstad. Och Prästberg vandrade åstad till Karlstad genom natt och dag, och ett gement väder blev det, så att han kom inte tillbaka förrän tredjedag jul. Men då hade han fått reda på att det inte fanns annat än halm och spånor i brevet, och han tyckte, att det var så förargligt, att han hade låtit lura sig av herrarna Schullström, så att han ville inte mer bo kvar i Östra Ämtervik. Nu hade han sitt mesta tillhåll i Sunne, där han hängde i butikerna och gick ärenden åt bodherrarna, när det så passade sig.

Östra-Ämterviksherrarna talar också om vilken märkvärdig bostad som Prästberg har skaffat sig. Han tog sig en gång för att tigga ihop gamla halvruttna stockar och plankbitar, som låg till ingen nytta i bondgårdarna, och av detta snickrade han ihop en flotte, som han förde ut på Fryken. På den flotten byggde han sig sedan ett litet hus, där han bor var sommar. Huset har både golv och tak, fönster och dörr, och där saknas varken spis eller säng eller svarvstol eller hyvelbänk. Utanför huset finns det så gott utrymme, att Prästberg kan sitta där och meta opp sin middagsmat ur Fryken. En ekstock har han fästad vid flotten, så att han kan ro i land, när han vill, och dessutom kan han ju flytta sin bostad, så att när han är trött på att ligga vid östra

sidan, så kan han bogsera den över till den västra, och nar han har ledsnat vid västra landet, så släpar han flotten tillbaka till östra kanten. Och en gång, när vi for till Karlstad med ångbåten, såg jag Prästbergs hus ligga i en liten vacker vik, och jag tyckte inte alls, att det var synd om honom att bo så där ute på vattnet. Jag tyckte, att det såg så trevligt ut. Jag skulle bra gärna själv vilja ha en sådan där husbåt att bo i.

Klockar Melanoz har hittat på ett så bra namn åt den. Han har kallat den för Moses.

Och när de främmande herrarna får höra detta, så brister de i skratt och skakar på huvudet åt klockarn.

»Nej, men, klockar Melanoz!» ropar de. »Hur kan en klockare och folkskollärare hitta på något så ogudaktigt? Vad säjer de här närvarande prästerna?»

Men klockarn ser inte det ringaste generad ut.

»Jag ska säja herrarna,» svarar han, »att Prästbergs Moses är riktigt nätt, där den ligger och speglar sig i sjön. Till och med en egyptisk kungadotter skulle kunna fatta behag för den. Och den räknas som en av traktens sevärdheter. Förra sommarn var det en herre från Värmlandstidningen här och ritade av den och skrev en lång artikel om den.»

»Skål, Melanoz!» säger pappa. »Låt inte de där Stockholmsherrarna göra kål på honom! Försvara sig, han! För det kan han.»

Och så lyfter han glaset och skålar med klockarn, för han tycker så förfärligt mycket om honom och brukar alltid säga, att om den karlen hade fått så mycken lärdom i sin ungdom, som pojkar får nuförtiden, så skulle han ha uppfunnit en flygmaskin och rest till månen.

»Men eftersom det nu har blivit tal om Moses,» säger klockarn, »så kanske jag kan få tala om en historia, som hände för en sju, åtta år sedan?»

Jo, det var klart, att klockarn skulle få tala. Och det är bra roligt, därför att han talar om en Prästbergshistoria, som jag inte förr har hört.

»Jag vet inte hur det kom sig,» säger klockarn, »men gamle Agrippa måtte ha blivit högfärdig över allt det beröm, som Moses fick, så att han beslöt, att den skulle rödfärgas. Han gick omkring i bondgårdarna och lånade rödfärg och rödfärgsgryta och borste, och så började han en vacker dag på att koka rödfärg. Moses hade han liggande i närheten av Sunne prostgård alldeles nedanför Sundsbron, så att varenda människa, som for över den, kunde se vad som det var fråga om, och det var kanske också meningen.»

»Jaså, det är den historien,» säger pappa och låter litet missnöjd. »Kan inte Melanoz ta en annan?»

Men klockarn fortsätter utan att låta störa sig av pappas fråga.

»Jag sa nyss, att en egyptisk prinsessa skulle kunna tycka om Moses, och jag får bekänna, att jag själv har känt mig mycket dragen till den. Men de bästa vänner och beundrare, som Moses har, de finns ändå bland barnen. Så snart som de får se den ute på sjön, så samlar de sig vid stranden och kastar längtansfulla blickar på den, för ombord får de ju aldrig komma. Och nu, när Moses skulle bli rödfärgad, så stod de förstås i stora hopar på Sundsbron och såg på.»

»Ja, men skynda på nu, Melanoz!» säger pappa. »Snart är det tid att gå ut och se på de kulörta lyktorna.»

»Men ser löjtnanten,» fortsätter klockarn, »nu ville olyckan, att just som Prästberg målade som bast, så kom ett bud från handelsman Rystedt på Lerbrobacken, att Prästberg skulle gå en tur ut i socknen och sälja fisk åt honom. Det var bråttom, ty herr Rystedt hade fått så mycket fisk på reven den morgonen, att han inte visste

var han skulle göra av den, och som det var en varm dag, så kunde den lätt ligga och bli förstörd. Och hur viktigt det än var, att Moses skulle bli målad, så tordes inte Prästberg säja nej till handlanden Rystedt, ty det var förnämligast i hans butik, som han brukade ha sin tillflykt om vintrarna. Därför la han ifrån sig rödfärgsborsten, rodde i land och gav sig ut som fisksäljare.»

»Aj då!» säger morbror Oriel. »Han måtte väl först ha jagat bort barnskaran?»

»Just det, ja. Nej, det gjorde han inte. Han tänkte väl, att barnen skulle ha så mycken respekt för honom av gammalt, att de inte skulle våga röra vid hans egendom. Men det är ju klart, att när de på det sättet hade blivit lurade på konfekten, så skulle de bli otåliga. De hade hoppats, att de skulle få se Moses färdigmålad före kvällen, och nu blev det ingenting av alltsammans. Och om en stund kom en olycksfågel upp med det förslaget, att de skulle hjälpa Prästberg att måla Moses. Det var alls inte på elakhet, utan det var endast därför, att de tyckte om Moses och ville se den uppfiffad. Och när förslaget väl var väckt, förspillde de inte tiden med funderingar, utan de gav sig genast åstad utåt bygden för att skaffa sig rödfärgsborstar. På somliga håll fick de dem väl till skänks, på andra stal de dem kanske, men det var en hel hop av dem, som var i stånd att förse sig med borstar. Att få en båt och ro ut till Moses, det var väl en smal sak, och därmed började rödfärgningen.»

Och just som klockarn berättar detta, springer Johan och Daniel och Teodor Hammargren och Ernst Schenson förbi oss, för nu ska de börja tända de kulörta lyktorna, och det blir slut på dansen. Och en hel mängd flickor och unga herrar, som inte får dansa mer, kommer ut på trappan och står där och hör på vad klockarn berättar. Och jag tror, att alla tycker, att det är en rolig historia, utom pappa, för han hade bestämt helst önskat, att klockarn hade slutat opp.

»Det var visst ingen ond mening från början,» säger klockarn. »Barnen målade med liv och lust, och Moses, den var ju inte så stor, utan den blev snart färdig. Men just som de hade fått den röd som en ros ifrån takkanten och ända ner, så hade barnen börjat tycka, att målning var ett särdeles roligt arbete, och de ville gärna fortsätta. Det fanns så mycket rödfärg kokad, att den kunde ha räckt till ett tvåvåningshus, och borstar hade de. Den, som själv någon gång i unga år har varit ute på målning, vet nog, att man kan komma så i målartagen, att man vill kleta ut färg över allt, som man ser.»

»Nu tycker jag, att Melanoz har gjort nog ursäkter för de där barna,» säger pappa. »Låt oss nu gå vidare!»

»Ja,» säger klockarn, »det kan ju så vara, att jag gör ursäkter för dem, men det behövs också. Det första, som de målade, var flotten, som huset stod på, och det var ju tämligen oskyldigt. Sedan målade de yttertaket och skorstenen, och det var ju inte så farligt, det heller. Men se, de var alltjämt i målartagen, och nu tog de sig för att gå in i huset och måla väggar och tak och golv, och det var ju otillbörligt, därför att rödfärg passar inte att ha inne i hus, den blir aldrig riktigt säker, utan den vill alltid smeta av sig. Och det allra värsta var, att de var så gruvligt roade av att måla, att de tog sig till att måla hyvelbänken och sängen och svarvstolen och stolen och bordet och alla redskap och husgeråd. Löjtnanten vill alltid påstå, att jag är svag för barn och vill urskulda dem i det längsta, men det gör jag inte i det här fallet, utan jag säjer, att det var styggt gjort och att det var synd om Prästberg och att jag inte hade velat vara i hans kläder, när han kom hem och fick se vad ungarna hade ställt till.»

»Nå, vad tog han sig till?» frågade morbror Oriel, på samma gång som han skrattade. »Fi donc, att komma hem och finna skedar och glas och muggar och sängkläder översmetade med rödfärg! De där barnen fick väl åtminstone en duktig upptuktelse av honom?»

»Nej, vet auditörn, det fick de inte. Gamle Greppa blev så modlös, när han såg hur de hade handskats med hans egendom, så att han bara la sig ner i ekstocken, ty det var det enda han ägde, som inte var rödfärgat, och där förblev han orörlig utan att göra något. Men det var en annan, som blev ond i hans ställe ... Men nu

vet jag inte om jag får tala om mer?»

Därmed tiger klockarn och tittar på pappa, och pappa säger helt förtrytsamt: »Asch ja, när han har talat om så mycke, så är det väl bäst, att han talar om alltsammans.»

»Jo,» säger klockarn, »den, som blev ond, det var löjtnant Lagerlöf på Mårbacka. Så snart som han fick höra historien, så beslöt han sig för att fara till Sunne för att piska upp de där barnrackarna. Fru Lagerlöf försökte på allt sätt förmå honom att låta bli. Hon sa, att det där hade hänt i Sunne, och där hade han ingenting att säja till om. Hon trodde, att det skulle bli han, som skulle komma att bli uppiskad snarare än barnen. Men löjtnanten kände sig som en gammal krigskamrat till Prästberg. Han tyckte, att någon måste det vara, som tog en sådan där stackare i försvar, och han reste.»

Och nu har det blivit alldeles mörkt ute, och jag ser hur de första lyktorna glimmar fram ur mörkret, när som pojkarna springer omkring och sätter ut dem. Och himlen blir på en gång så djupt blå, och de höga rönnarna, som står nedanför rundeln, blir alldeles svarta. Och det är så stilla och inte alls kallt. Och i samma ögonblick, som klockarn talar om att pappa for till Sunne för att piska opp de där barnen, så känner jag, att värken i hjärtat mildras litet. För jag bryr mig ju inte alls om Prästberg, men jag tycker ändå, att det är roligt, att pappa ville hjälpa honom.

»Ja, han reste,» fortsätter klockarn och småler litet med detsamma, »men nu bar det sig inte bättre, än att när han for förbi Sunne prostgård, stod prosten och mamsell Eva där utanför, just hemkomna från morgonpromenaden. Och löjtnanten har alltid tyckt mycket om professor Fryxell, så att han hoppade ur åkdonet och gick fram och hälsade. Och de bad honom genast, att han skulle följa med dem in och språka en stund. Och professor Fryxell har alltid mycket att berätta, och han har känt löjtnanten, alltifrån det att han var pojke, och jag skulle vilja säja, att han har en viss svaghet för honom. Därför så blir han alltid i gott humör, när han råkar honom, och det var mångt och mycket, som kom på tal dem emellan. Men när en timme hade gått, så kom löjtnanten ihåg varför han hade rest till Sunne, och han rusade upp och sa' att nu måste han bort.»

Och jag tycker, att det är synd om pappa, därför att detta pinar honom. Han vrider och vänder sig på stolen. Han kan rakt inte stå ut med att klockarn ska berätta något om honom själv.

»Men mamsell Eva Fryxell hade väl märkt, att gubben Anders hade trevligt med löjtnant Lagerlöf,» säger klockarn, »och hon bad, att han inte skulle ha så brått att fara sin väg. Kunde han inte i stället stanna och äta middag? Och när då löjtnanten säjer nej och skyller på ett angeläget ärende, så vill hon veta vad det kan vara. Och till sist så blir löjtnanten tvungen att tala om vad saken gäller. Och professorn hör det ju också.»

»Aj då!» ropar farbror Hammargren. »Det var just den rätte!»

»Ja, det tror jag att man kan säja att det var,» säger klockarn, »ty, som jag redan har sagt, så tycker professorn om löjtnanten. Så snart som han fick höra historien om Prästberg, tog han löjtnanten vid handen och förde honom in i sitt arbetsrum, där det stora skrivbordet står mittpå golvet och hela rummet för övrigt är fullt av böcker och dokumenter. Och jag för min ringa del kan aldrig komma in i det rummet, utan att jag känner mig som i en helgedom och borta från allt smått och jämmerligt, och löjtnant Lagerlöf kände det nog på samma sätt. Och nu drog professorn ut en låda i skrivbordet och visade löjtnanten en väldig mängd med brev och tidningsartiklar.

»'Nu ska du se, Erik Gustav,' sa han. 'I den här lådan har jag allt det samlat, som blev skrivet om mig på den tiden, då jag gav ut min historias tjuguandra till dess tjugunionde del, de, som handlar om Karl den tolfte. Det var inte litet smörj, som jag då fick. Jag kan nästan säja, att man gick värre åt mig, än barnen har gått åt din Prästberg, ty jag blev både illa utmålad och skamfilad, och det gällde mig själv personligen och

inte bara min båt. Min käre Erik Gustav, goda vänner har vi ju alltid varit, men inte kom du den gången resande med andan i halsen för att piska upp mina angripare.’

»Professorn hade talat vänligt och med en skälmaktig glimt i ögat, men man kan nog förstå, att löjtnanten skulle bli generad. Han sökte visst ursäkta sig med att professor Fryxell var en man, som kunde försvara sig själv.

»Då skrattade professorn. ’Nej, du, Erik Gustav,’ sa han. ’Det är inte så landet ligger, utan det hänger nog i stället ihop på det sättet, att vi svenskar, du alldeles säkert och jag med till en viss grad, tycker om äventyrare och galenpannor, sådana där som Agrippa Prästberg och Karl den tolfte. Och det är detta, som gör, att du kommer hit och vill piska upp Sunne-ungarna, som har varit stygga emot honom. Men tänk nu efter, Erik Gustav! Tycker du, att den karln förtjänar, att löjtnant Lagerlöf gör sig till hans riddare? Vi här uppe i Sunne betraktar honom som en riktig landsplåga. Och du, som nu är en ansedd och dugande ...’»

Nu står pappa inte ut längre. »Akta sig, Melanoz!» säger han och knackar med knogarna mot bordskivan.

»Ja, ja, löjtnanten,» säger klockarn, »det är strax slut. Nu ska jag endast tala om hur det gick.»

Och jag tror, att det var bra, att pappa knackade i bordet, för annars hade väl klockarn aldrig slutat opp att tala om professor Fryxell, för honom älskar han. Och det är ju inte mer än rätt, för det är professor Fryxell, som har hjälpt honom, så att han, som bara var en fattig bondpojke, nu har blivit klockare och folkskollärare.

»Ja, det var ju klart, att löjtnanten skulle få lov att ge med sig,» fortsätter klockarn. »Han blev tvungen lova, att han skulle stanna på middag, och inte bara det, utan också att han skulle fara hem utan att kasta sig i några vidlyftigheter för Prästbergs skull. Jag ska säja, att det är inte så lätt att stå emot en sådan där kämpagubbe som professor Fryxell. Man kan inte låta bli att känna sig liten och ringa inför honom, även om man annars kan tycka sig vara en duktig karl. Så att jag förstår nog, att löjtnanten gav med sig, men jag förstår också, att han var lite missbelåten i djupet av själen och tyckte, att han hade svikit krigskamraten. Och det kunde nog inte professorn undgå att märka.»

Nu knackar pappa i bordet än en gång.

»Ja, ja, löjtnanten,» säger klockarn. »Nu är det ju endast ett par ord kvar. Jo, efter middagen tog professorn löjtnanten med sig ut i trädgården, och de gick utför de breda trapporna mellan de vackra terrasserna, som leder ned till Fryken. Och när de kom på den nedersta terrassen, som alldeles hänger ut över vattnet, så vad såg de rätt framför sig, om inte Moses och den lilla ekstocken, där Prästberg låg på bottnen och sörjde, såsom han hade sörjt alltsedan den dagen, då olyckan hände? ’Ja, där ser farbror, att det är sant, som jag sa,’ skyndar sig löjtnanten att påvisa. ’Han kan inte mer bo i sitt hus.’

»’Ja, jag ser,’ säjer professorn. Men med detsamma gick han allra längst ut till balustraden och tittade ned på Moses. ’Vad säjer du, min käre Erik Gustav, om den här rödfärgen?’ frågar han.

»Ty professor Fryxell har allt ögonen med sig, han, och han hade genast märkt, att Moses inte var röd, utan snarare gårandig. Sjövattnet däremot, det var rött vida omkring.

»Och så lutade sig professorn ned över balustraden och ropade till Prästberg: ’Hör nu, Prästberg!’ sa han, ’blandade han inte något rågmjöl i rödfärgen, som han kokade häromdagen?’

»Prästberg for upp och stod raklång i båten med ett enda språng.

»’Visst tusan!’ ropade han. ’Professorn har rätt. Jag hade glömt blanda i något rågmjöl.’

»Han visste så väl som någon, att det är en nödvändig sak att blanda rågmjöl i rödfärgen — annars fastnar den inte, utan man kan tvätta bort den som krita —, men han hade väl haft så brått att måla Moses, så att han hade glömt det.

»'Ja, det var tur det, Prästberg,' sa professorn. 'Nu kan han nog snart flytta in i huset igen.'

»Sedan vände sig professorn till löjtnanten. 'Nu ska vi för det första gå och tala med de här välgörande döttrarna mina, Louise och Matilda,' sa han. 'De har god reda på alla barn, som finns här i trakten, och de får snart veta vilka som har varit med om ofoget. Och nu ska de ungarna få i uppdrag att skura ren Moses både utan och innan, ty något straff bör de ju ha, och jag tror, att detta blir dem en bättre lärdom än att få stryk. Och på det sättet får Prästberg huset tillbaka, och du kan fara åter till ditt hem efter väl förrättat värv, min käre Erik Gustav.'»

Nu knackar pappa i bordet för tredje gången.

»Ja, jag förstår,» säger klockarn. »Jag får inte tala om hur löjtnanten tackade professor Fryxell, och det kan jag ju låta bli.»

Men i detsamma reser klockarn sig opp med toddyglaset i handen.

»Herr löjtnant Lagerlöf,» säger han, »jag tror, att vi allihop är så glada åt att löjtnanten den gången reste upp till Sunne för att hjälpa den gamla krigskamraten. Jag föreslår, att vi höjer ett trefaldigt leve för löjtnant Lagerlöf.»

Och så ropas det hurra, och när det är gjort, så ser vi, att nu är illuminationen färdig och alla de kulörta lyktorna utsatta. Och blommorna på faster Lovisas rabatter har blivit genomskinliga som glasblommor, och borta i buskagerna skiftar lövverket i blått och gulvitt och skärt och allt möjligt. Och natten är stilla och varm, och det strömmar fram något besynnerligt fint och doftrikt, som fyller ens hjärta med fröjd.

Men på sandgången nedanför trappan står Schullströmmar och Askrar och sjunger:

»Vem är, som ej vår broder minns?»

VID BRYGGAN.

Och vi har kört ner till Herrestads brygga med både täckvagnen och droskan och ett stort packlass, därför att morbror Schenson och Ernst och Claës och Alma ska resa till Karlstad, och morbror Oriel Afzelius och moster Georgina och Elin och Allan ska resa till Stockholm.

Just som vagnarna skulle fara från Mårbacka, så sa pappa, att det fanns rum, så att ett par av oss barn kunde få åka med, om vi hade lust. Och på det sättet har Gerda och jag kommit med till bryggan. Och vi har just inte haft så god plats på bortvägen, men vi vet, att när vi åker hem, får vi sitta på framsätet i droskan, och det är egentligen därför, som vi har följt med.

Pappa är alltid så noga med att de främmande ska komma åstad i god tid, när de ska resa med ångbåten. Därför började vi äta avskedsfrukosten klockan nie, klockan tie körde vagnarna hemifrån, och nu klockan elva är vi nere vid bryggan.

Det är alldeles säkert, att vi ska få vänta här minst en timme, för ångbåten, »Anders Fryxell», brukar aldrig komma till Herrestads brygga förrän klockan tolv. Morbror Schenson och morbror Oriel hade just inte varit så nöjda med att de skulle behöva resa så tidigt, men pappa sa, att det kunde hända så mycket på vägen. Hästarna kunde bli halta, eller också kunde hjulringarna lossna, så att det var allt bäst, att de hade god tid på sig.

Och så snart som vi har kommit ner till bryggan, så går vi förstås ut på yttersta kanten av den och tittar norr ut efter ångbåten. Men ingen ser den minsta skymt av den, och det är ju inte heller att vänta.

Sedan går moster Georgina och sätter sig på en stenhäll i skogsbacken ovanför bryggan, och morbror Oriel slänger sig ner på mossan bredvid henne och ligger där raklång med hatten över ansiktet och säger, att vi får inte glömma att väcka honom, när ångbåten kommer. Morbror Schenson slår sig ner på stenhällen bredvid moster Georgina för att konversera, men det sätter moster inte något värde på.

»Vet Schenson, han kan gärna lägga sig att sova liksom Oriel,» säger hon. »Jag ska hålla mig vaken och tala om när ångbåten kommer.»

Ernst och Claës och Alma och Elin och Allan och Gerda och jag, vi gör en tur inåt Herrestadsparken. Vi går och tittar på ingenjör Noreens vackra paviljong, som nu får ruttna ner, därför att Noreens inte längre bor på Herrestad, utan på ett litet ställe i närheten av kyrkan, som heter Eriksberg. Vi går också till Björngrottan, och vi visar kusinerna de märkvärdiga björnbärsbuskarna, som är de enda, som finns i socknen.

Vi går så långsamt som möjligt, för vi vet ju, att vi har en hel timme på oss, och vi slår oss ner under tallen, som står och lutar över Björngrottan, och vi talar som vanligt om hur det skulle vara, om björnen vore instängd nere i djupet och försökte klättra opp till oss.

Men bäst vi sitter där, kommer en karl springande och ropar åt oss, att ångbåten redan har gått från Sunne. Den lägger just till vid Rottneros brygga och kan vara här om en halvtimme.

Då får vi förstås brått att springa ner till bryggan. Vi ställer oss återigen så långt ut som möjligt och stirrar efter ångbåten, och vi tycker verkligen, att vi ser en rök och något mörkt, som rör sig mot land högt oppe i nordväst. Och nu är alla så nöjda och glada över att pappa hade så bråttom att skicka av dem, för annars kunde de ha kommit för sent.

Morbror Oriel och moster Georgina och morbror Schenson tittar efter, att de har fått med sig alla koffertar och väskor och korgar, och moster Georgina ger anvisning om vad var och en ska bära, när de går ombord. De vet ju, att båten inte kan vara här förrän om en halvtimme, men jag ska säga, att det är alltid litet osäkert med ångbåten. Ibland blåser och stormar det så, att den inte kan lägga till vid Herrestads brygga, och ibland kan den ha ett par stora lastpråmar att släpa på, så att den blir försenad och inte hinner fram till Fryksta station. Därför är alla så glada och ivriga, nu när de vet, att den redan har kommit ända till Rottneros.

»Det är verkligen gott att veta, att man snart ska vara på väg,» säger morbror Schenson. »Det är kanske lite oförsiktigt att fara så här i sista stund, men det är så svårt att slita sig lös från det kära Mårbacka.»

»Är det i morron, som Schenson ska börja sin skola?» frågar moster Georgina.

»I morron klockan tie, svarar morbror Schenson. »Georgina tycker nog, att jag är märkvärdig.»

»Det tycker jag om alla herrar,» säger moster Georgina. »Oriel gör på samma sätt. Han ska börja sin tjänstgöring i Stockholm i övermorron, och vi kommer inte fram förrän i morron kväll. Om det vore jag, skulle jag fara minst en vecka i förväg. Tänk, vad allt som kan hända!»

»Ja, men nu ser vi ju, att båten kommer,» säger morbror Schenson. »Och den är ju det enda osäkra elementet. Sedan har vi järnväg.»

»Ja, vi ska hoppas, att allt går bra,» säger moster.

Men hon är visst orolig i alla fall, för nu går hon fram till faktorn och talar vid honom.

»Tycker inte faktorn, att båten ligger bra länge kvar borta vid Rottneros?» frågar hon.

»Vet frua, jag tänker allt, att den kommer å Ugge kvar där ännu e go stunn,» säger faktorn och skrattar. »I går va dä en hop Karlstadsherrar mä på båten, som skulle hälse på brukspatron på Rottneros. Å dä ä inte alls sagt, att di har blitt färdige mä resfrukosten ve dä här lage.»

»Brukspatron på Rottneros?» säger moster i en frågande ton. »Vem är det, som äger stället nuförtiden?»

»Han heter Wall, Gustav Adolf Wall,» svarar faktorn, »å dä ä en, som ä karl hele da'n.»

»Ja visst,» säger moster Georgina, »nu minns jag, att jag har hört talas om honom. Men ångbåten ska väl passa sina tider, om också brukspatron Wall ger en avskedsfrukost?»

»Hö, hö, hö,» skrattar faktorn. »Da märks allt, att frua int har hatt nåt å göre mä Wall. Om ångbåtskaften skulle våge sej på å gå ifrå Rottneros utan hans gäster, så hade han allt stått för siste gången på kommandobrögga på Anders Fryxell.»

»Jaså,» säger moster Georgina, »ja, då tror jag, att jag går och sätter mig oppe i backen igen.»

Moster går återigen oppför backen och sätter sig på samma stenhäll som nyss. Morbror Schenson och morbror Oriel kommer snart efter. Ernst och Claës och Elin och Allan stannar nere vid bryggan, men Alma och Gerda och jag sätter oss på stenhällarna hos de stora.

»Jag hörde, att Georgina frågade faktorn vem som ägde Rottneros,» säger morbror Schenson. »Det var märkvärdigt att råka en människa, som inte har reda på G. A. Wall.»

»Jaså, Schenson finner honom så framstående?»

»Utan all fråga den förnämsta mannen i Värmland,» säger morbror Schenson. »Han har ryckt opp Rottnerosverken alldeles otroligt. Nya anläggningar vart år. Och han tänker inte bara på nyttan. Själva manbyggnaden lär vara renoverad, så att den är rent furstlig. Och likaså är trädgården och parken utmärkt väl hållna. Jag har flera gånger önskat fara dit, medan jag har varit på Mårbacka, men det går ju inte för sig, eftersom familjerna inte umgås.»

Morbror Oriel har ingenting sagt, alltsedan vi for hemifrån, men nu sticker han in ett par ord.

»Det är mycket rätt av Lagerlöf, att han inte umgås med G. A. Wall.»

»Naturligtvis har de inte samma förmögenhetsomständigheter,» säger morbror Schenson, »men Wall är visst annars inte högfärdig.»

»En sådan där förbaskad drummel!» säger morbror Oriel. »Bankruttör inom fem år!»

»Men, Oriel!» invänder morbror Schenson. »Han var ju förmögen redan före kriget, och under de nuvarande utmärkta konjunkturerna lär han ha blivit fruktansvärt rik. Han köper in alla gamla bruk och egendomar i hela Sunne. Jag har låtit mig berättas, att han redan äger Lövstaholm, Bada, Torsby, Kristinefors, Stöpafors och Öjervik.»

Morbror Oriel ligger på mossan med hatten över ögonen. Han tar inte en gång bort den, då han svarar. »Jaså, egendomsspekulant också. Bankruttör inom fyra år!»

»Hör, Oriel!» säger morbror Schenson, som verkligen tycks bli litet otålig. »Jag försäkrar dig, att mannen inte är någon äventyrare. Han lär till exempel vara ovanligt human mot sina arbetare. Tänk dig, att i varje arbetarhushåll på Rottneros slaktas det en gris och en ko varje höst! Och under nödåret 1868, då man åt

barkbröd på sina håll här i Fryksdalen, fick smederna på Rottneros äta sig mätta av vetebröd och fläsk.»

Nu tar morbror Oriel verkligen hatten av sig och reser sig på armbågen.

»Jaså, slösare även,» säger han. »Bankruttör inom tre år!»

Och vi tre barn, Alma och Gerda och jag, vi kan inte förstå oss på morbror Oriel. Vi vet ju, att patron Wall är lika mäktig, som om han ägde Aladdins lampa. Han behöver bara önska sig en sak, så har han den. Vi tror, att morbror Oriel bara vill retas med morbror Schenson, för det är nog inte så utan, att morbror Oriel, som är så förfärligt kvick, tycker om att retas med folk.

Morbror Schenson ger sig inte, utan han försöker alltjämt försvara G. A. Wall.

»Du tänker inte på vilket anseende den mannen har,» säger han. »Han har ju blivit utsedd till riksdagsman.»

»Mångsyssleri!» utropar morbror Oriel. »Bankruttör om två år!»

»Nej, du är för svår, Oriel,» säger morbror Schenson. »Man har ju de allra största förväntningar på honom och hans duglighet. Han ämnar ta opp det gamla projektet att förena Fryken och Vänern med en kanal.»

»Jaså, kanalbyggare också!» utropar morbror Oriel. »Bankruttör om ett år!»

Morbror Schenson svarar ingenting. I stället tar han fram sin klocka.

»Klockan är snart ett», säger han. »Jag tror, att jag ska gå ner till bryggan och se efter om inte ångbåten snart kommer.»

Morbror Schenson går halva backen utför, men då vänder han om.

»Du tänker inte på, Oriel,» säger han, »att om det går, som du säjer, då stupar inte bara Wall, utan hela Fryksdalen.»

»Kan jag hjälpa det?» frågar morbror Oriel. »Det måste alltid gå så, därför att människor inte kan lära sig att skilja förnuftigt folk från olycksfåglar.»

»Men vad har du för bevis?» envisas morbror Schenson.

»Kära Schenson,» säger morbror Oriel, »vad skulle jag behöva för bevis? Jag är många år äldre än du, och jag har sett mer av världen än du eller någon människa här i Värmland. Och jag vet, ser du, att när en karl ställer till med resfrukostar, så långa, att andra människor måste sitta i timtal och vänta och riskera att inte komma till sina platser i tid, då är den karln nära sitt fall. Tro du mina ord!»

Och jag förstår inte riktigt om morbror Oriel skämtar eller talar allvar, men jag kan inte få hans ord ur mina tankar under hela hemresan.

BRUNNEN.

Vi sitter på trappstegen till verandan på Mårbacka — alla människor tycker, att vi ska börja på att säga verandan och inte förstukvisten eller trappan som hittills, för det låter så gammaldags —, och vi säger till varandra, att det är bra tråkigt, att inte faster Nana Hammargren kan berätta någon rolig historia för oss i kväll, som hon annars brukar. Faster Nana har stannat litet längre på Mårbacka än de andra främmande för att få träffa pappa och mamma och faster Lovisa litet i lugn och ro, och det är så trevligt. Och det har varit ett gudaväder hela tiden, som hon har varit här, så att vi har kunnat sitta ute ända till elva om kvällarna, och hon har brukat slå sig ner hos oss unga på trappstegen och bara talat om och talat om.

Och vi tycker allesammans, att faster Nana har en så märkvärdigt vacker röst. Det är alldeles omöjligt att inte gråta, då hon berättar något vackert. Faster Nana är också vacker själv, och hon är så lycklig, därför att hon och farbror Hammargren passar så bra ihop och tycker så mycket om varandra. Vi brukar säga, att det är synd om faster Nana, därför att hon bara har tre pojkar och ingen flicka, men hon själv är visst alldeles nöjd med som hon har det.

Och vi var så säkra på att faster Nana skulle berätta för oss i kväll också, men hon blev så hastigt sjuk i förmiddags. Hon var alldeles frisk förut, men så kom posten, och hon började läsa Värmlandstidningen. Och hon hade knappast kastat en blick i den, förrän hon sa, att hon hade fått så svår huvudvärk och ville gå opp på sitt rum och vila en stund. Och jag kunde inte fatta hur någon kunde få huvudvärk av att läsa Värmlandstidningen, så att jag gick igenom den från början till slut, men där stod då rakt ingenting annat än det vanliga.

Alltsedan dess har vi inte sett till faster Nana, så att vi kan ju förstå, att i kväll kommer hon inte att berätta något för oss, utan vi får försöka roa oss på egen hand.

Men tänk, så roligt i alla fall! Faster Nana har kommit ut på verandan och säger, att hon är bättre. Hon sätter sig genast på trappstegen hos oss barn, för det är därför, att hon vill hålla sitt löfte till oss och berätta en historia, som hon har kommit ner, säger hon.

Och det är ju nästan mörkt, men nog tycker jag, att faster Nana ser blek ut och att hennes ögon är likaså rödkantade som mina var, när jag for på Sunnebalen. Men rösten är ännu mycket vackrare än vanligt. Och allt, som hon säger, också det, som ska vara lustigt, låter så besynnerligt rörande. Och jag tycker ju inte, att den berättelsen, som hon nu talar om, är så särskilt märkvärdig, men jag måste ändå hela tiden sitta och kämpa emot för att inte gråta.

Faster Nanas berättelse.

Det var i mina föräldrars tid, som det här hände, och det var mitt i sommarn. Hushållerskan, samma Maja Persdotter, som går här och strävar än i dag, satt i köket och stötte salt i en mässingsmortel, när en karl kom in genom dörrn och frågade efter regementsskrivarn. Hushållerskan svarade, som sanning var, att han var bortrest, och då undrade karln om han inte kunde få råka fru Lagerlöf.

»Ho ä sjuk,» sa hushållerskan, och det var också sant, för mamma hade haft tandvärk hela dagen och låg nu på kökskammarsoffan med ett grötomslag för att få värken att ge sig.

När den främmande hade fått detta besked, så borde han egentligen ha gått sin väg, men det tycktes han inte förstå. I stället gick han fram till det långa sätet, som stod under bordbänken då som nu, satte sig ner och sträckte de långa benena utåt golvet.

»Jag undrer om fru Lagerlöf ä så sjuk, att jag inte kan få tale mä'na, om jag vänter e stunn,» sa han.

Då frågade hushållerskan vad han hade för ärende till husbondfolket.

Jo, han var brunnsgrävare. Han hade hört säjas, att det inte fanns gott vatten på Mårbacka, och nu hade han kommit hit för att gräva en bra brunn. Germund Germundsson var hans namn, och han påstod, att det namnet var välbekant över hela Värmland, för på nästan varenda herrgård, som här fanns, hade han grävt brunnar, och överallt hade han skaffat fram gott vatten, så att han visste, att man bevarade honom i tacksamt minne.

Men hushållerskan på Mårbacka hade aldrig hört ett ord om honom och hans stora ryktbarhet, och när hon nu skärskådade honom lite närmare, så tänkte hon för sig själv, att om hon finge råda, så skulle han inte få

något arbete hos hennes herrskap. Karln var förfärligt stor och lång, men huvudet var litet och mycket smalt opptill. Ögonen var djupa och vassa, näsan sprang fram som näbben på en fågel, och hakan var grov och kraftig. Det var en människa, som hon önskade bort ur huset så snart som möjligt.

»Dä har vart en hel hoper brunnsgrävare här både i regementsskrivarns tid å förut mä,» sa hon. »Di har sprunge omkring mä rönnkvister å leta ätter vatten på alle backer, men inte har vi fått nåt bättre dricksvatten fördenskull.»

»Ja, dä va stackare, som inte förstog sej på saka,» sa brunnsgrävarn. »Dä ä annat mä mej. Ni kan väll åtminstone gå in te fru Lagerlöf å låte henne vete, att jag ä kommen te gårds.»

Men det ville inte hushållerskan. Att vattnet på Mårbacka var dåligt, det visste hon bättre än någon. De hade bara en brunn, och den höll vatten hela året om, även i den värsta torka, men vattnet var inte riktigt klart, utan tjockt och rödaktigt. Man kunde inte använda det till dricksvatten, utan detta måste hämtas varje dag i en kallkälla, som låg långt från gården. Men hellre ville hon släpa dricksvatten långa vägar än ha något att göra med en sådan landstrykare som Germund Germundsson.

»Ni ska inte inbilla er, att ni får mej te å gå in ätter frua,» sa hon. »Ho har ont i tännera, å jag har just vart inne å lagt på’na varm gröt, å nu tänker jag att ho sover.»

»Nå ja, då blir dä väll int’nå anne för mej å göre än å vänte, tess ho vakner,» sa brunnsgrävarn.

Därmed kastade han det ena benet över det andra och lutade ryggen mot bordbänken liksom för att göra det riktigt bekvämt för sig. Hushållerskan började på nytt stöta i sin mortel, och det dröjde en god stund, innan någondera sa ett ord.

»Va ä dä ni stöter?» frågade brunnsgrävarn efter några minuter.

»Salt,» sa hushållerskan.

»Jaså, dä ä därför, som ni ä så bitter å skarp,» sa den främmande.

Hushållerskan teg. Hon ville inte inlåta sig i ordbyte med en främmande spefågel, och det blev tyst i köket på nytt.

Men om en stund öppnades köksdörrn, och två pigor kom in, som bar en vattenså. De hade hämtat vatten i brunnen, och nu kom de som vanligt med den fyllda sån på en stång, som vilade på axlarna. Det var en tung börda, och det kändes allt i ryggen, när de satte ner sån på golvet och sedan lyfte opp den på träkorset, som skulle tjäna den till underlag.

Så snart som pigorna hade fått opp sån på sin plats, reste sig brunnsgrävarn och gick bort och såg på vattnet, som var mörkare och grumligare än vanligt, därför att det just hade blivit taget opp ur brunnen.

»Fy tusan, e sån mölja!» sa han och spottade rätt ner i vattnet.

Det var det värsta, som han hade kunnat göra. Det var illa nog, att han hade fördärvat vattnet, så att pigorna skulle bli tvungna att bära in en ny så, men att på det där sättet spotta i vattnet, det förstår ni väl, barn, var lika illa gjort som att trampa på en skiva bröd.

Pigorna var alldeles rasande, och de gick emot honom, den ena med såstången, den andra med den stora kopparskopan, som alltid hängde på såkanten, för att köra ut honom ur köket.

»Ut mä er!» skrek de åt honom. »Va har ni här å göre? Ni har ju inte vanligt folkvett.»

Men mannen satte sig till motvärn, och det blev ett fasligt rumor och buller i köket. Det dröjde heller inte länge, förrän dörrn till kökskammarn gick opp och mamma syntes på tröskeln.

»Vad i all världen har ni för er här ute?» sa hon.

Nu blev det tyst på en gång. Den främmande karln vände sig hastigt från pigorna och hälsade ganska hövligt på mamma.

»Dä ä inte så farligt, som dä ser ut,» sa han.

»Dä här odjure har spottat i vass-sån,» skrek pigorna.

»Jag feck lov å ställe te mä lite rabalder, för att frua skulle vakne,» sa brunnsgrävarn, »men dä ska snart bli gjort gott igen.»

Därmed satte han in händerna i handtagena på vattensån, lyfte den och bar den på utsträckta armar genom hela köket och ut i det fria. Där slog han ut det fördärvade vattnet på stenhällen framför dörrtröskeln.

Mamma och hushållerskan och de två pigorna, de såg på utan att säja ett ord. De blev alldeles förstummade, när de märkte hur stark han var.

Men de skulle få se på bättre än. Germund Germundsson grep vattensån vid ena handtaget, han svängde den så lätt som en annan ett ölglas, och så bar han den ner till brunnen och började fylla den med vatten. Då mamma såg detta, så skickade hon köksan dit ner med såstången, men han ville ingen hjälp ha. Han fattade återigen handtagena och bar sån på sträckta armar över stallbacken och in i köket, och där satte han ner den på träkorset.

Ja, sedan han hade gjort en sådan gärning, så var han ju i allas ögon återupprättad, och det var klart, att han skulle få gräva så många brunnar på Mårbacka, som han hade lust. Man säjer ju inte så gärna nej till en karl, som skulle ha kunnat lyfta taket av huset, om detta hade fallit honom in.

Så snart som mamma hade lovat Germund, att han skulle få gräva brunnen, så frågade han henne var hon ville att den skulle ligga.

»Den måste väl ligga på ett ställe, där det finns vatten i jorden,» sa då mamma, »men visst vore det bra, om den låg så nära som möjligt till tvättstugan, för det är där, som mesta vattnet behövs.»

»Om frua vell ha brunnen breve tvättstuga, så ska den också ligge där,» sa Germund.

Nästa dag började han också mycket riktigt att gräva alldeles utanför tvättstugan. Ingen hade sett, att han hade gått omkring med någon slagruta eller gjort några andra undersökningar. Det var, som om han kände sig som herre över alla vattenådror nere i jorden och kunde tvinga dem att flyta i den riktning, som han önskade.

Vid själva grävningen ville han inte ha någon hjälp, men han bad att få till hantlangare, som skulle frakta bort jord och grus, ett par pojkar med skottkärror. Och han bedrev arbetet med sådan fart, att de pojkarna aldrig i hela sitt liv hade haft värre göra. Knappt var den ena skottkärran tömd, förrän den andra var fylld och måste tömmas i sin ordning. Han hade mätt opp ett område, som var åtminstone sexton alnar i fyrkant, och det var inget litet stycke att gräva ut. Men före aftonen hade han arbetat sig så djupt ner i jorden, att inte en gång hans huvud syntes över kanten på gropen.

Mamma brukade säja, att under den här tiden, som Germund grävde brunnen, hade hon svårt att sitta inne och sy, för hon var så gruvligt intresserad av att se om han skulle finna något vatten. Och inte bara det, utan

hon var också road av att se honom arbeta, för hon hade aldrig kunnat tänka sig, att en människa kunde vara så stark och så uthållig.

Brunnsgrävarn var mycke nöjd med marken, där han grävde. Han påstod, att alla tecken tydde på att han snart skulle finna en vattenåder. Han hade inte stött på några stenar eller någon hård jordart, utan så snart som han hade skaffat undan det översta lagret, hade han träffat på torrt grus. Och när han kom till botten av gruset, skulle vattnet visa sig. Det var han alldeles säker på.

Men gruslagret var djupt, och Germund måste hallå i med grävningen också nästa dag. Nu kunde det inte heller gå så fort som första dagen. Han måste få hjälp av folk, som reste opp en ställning, där ett par karlar kunde stå och ta emot allt det grus, som Germund slängde opp till dem, och sedan kasta undan det över brunnskanten. Snart förslog det inte heller med detta. Schaktet blev så djupt, att man måste anordna ett slags uppfordringsverk med långa linor och ett par tunnor, som gick opp och ner ungefär på samma sätt, som då man fraktar opp malm ur gruvor.

När det led mot kvällen den tredje dagen, började mamma på att bli ganska bekymrad. Germund grävde sig allt djupare ner i jorden, men något vatten visade sig inte. Om hon hade vetat, att detta skulle bli ett så långvarigt arbete, så hade hon nog inte vågat att gripa sig an med det så där på egen hand. Hon hade ju hoppats att kunna bereda pappa en så glad överraskning med detta vattnet, då han kom hem, men nu blev hon rädd för att hon i stället skulle få skämmas, därför att hon hade inlåtit sig på något, som hon inte kunde gå i land med.

En dag blev det regn, och då strömmade regnvatten från alla sidor ner i djupet. Men det var bara så kallat dagvatten och rakt ingen källåder. Detta måste skaffas bort, och det tog en ganska rundlig tid att få brunnen torr igen.

Brunnsgrävarn arbetade och arbetade. Man måste ta den höga brandstegen, som annars stod lutad mot manbyggnaden, och sticka ner den i brunnshålet, för att han skulle kunna komma opp och ner. Snart räckte inte heller den, utan man fick skarva till den med ett par andra stegar.

Och det värsta av alltsammans var, att man stod mitt i skördetiden. Höet var torrt och skulle köras in, och rågen var mogen och skulle skäras. Mamma visste inte hur hon skulle bära sig åt, för alla hennes dagsverkare hade fullt arbete med brunnsgrävningen, och allt det andra blev eftersatt.

Hon föreslog brunnsgrävarn, att han skulle sluta, men det ville han inte höra talas om. Hon undrade om han inte borde försöka på en annan plats, men det upptogs lika illa. Hon visste sig ingen råd med honom. Hon hade en känsla av att han skulle vara i stånd till vilken elakhet som helst, om han blev tvungen att lämna ett arbete, som han hade fästat sig vid.

En dag såg mamma, att rågen höll på att gå över i brunt. Det var ett tecken, att den var så mogen, att kornena var nära att falla ur sina ax, och nu gick det inte an att dröja längre med att få den skuren.

Pappa var visst inte långt borta. Han var oppe på Kymsbergs bruk i Gräsmark, där han var disponent, och mamma kunde mycket lätt ha skickat efter honom. Men hon ville inte göra detta, förrän det var högst nödvändigt. Det hade väl gått hennes ära för när, kan jag tro, om hon hade varit tvungen att erkänna, att hon inte kunde reda sig själv.

Mitt i värsta nöden fick hon i alla fall en god idé. Hon gick ner till brunnsgrävarn och bad, att han skulle komma opp ur sitt hål, så att hon fick tala med honom.

Han kom oppför stegen, så nersmord med ler och grus, att hon knappt kunde se vad han var gjord av från början.

Så förklarade mamma för honom, att rågen måste skäras nästa dag, och frågade om han inte ville hjälpa till med arbetet.

Germund kastade huvudet tillbaka, sköt fram hakan och grinade lite föraktligt.

»Ja, jag har nog skuri råg i min dar,» sa han. »Men jag töcker just inte, att dä ä nåt arbete, som anstår mej.»

»Råg är i alla fall det, som vi alla ska leva av,» sa mamma. »Hur mycke vatten vi än får ur er brunn, Germund, så har vi ingen nytta av det, om vi blir utan bröd.»

Då gav brunnsgrävarn henne en vass blick ur sina mörka ögon, men han smålog ganska nådigt. Han tyckte visst, att det var lustigt, att ett fruntimmer vågade sig på att säja honom sanningen.

»Ja, dä ska bli, som frua vell då,» sa han. »Men jag vell ha den längste lien, som finns på gårn, å teräcklitt mä bindersker, så jag inte behöver stå å vänte.»

Ja, det lovade mamma att han skulle få.

På kvällen besiktigade brunnsgrävarn alla liar, som fanns på gården. Han var så missnöjd med dem, att han rentav tog tillbaka löftet att hjälpa till med rågskärningen. Man kunde väl inte bjuda en vuxen karl sådana liar. Det var ju rena barnleksaker. Mamma fick lov att skicka Lill-Bengt mitt i natten att hämta en smed, som skapade till en lie, som var två alnar lång.

Nästa morgon var mamma oppe klockan fyra, när folket gick till arbetet, för hon var nog rädd, att Germund skulle komma med nya invändningar. Och det var väl, att hon fanns till hands, annars hade han nog krånglat sig ifrån arbetet.

Germund kom på samma gång som det andra skördefolket och bar sin lie över axeln. Han gick förstås främst i skaran och var den förste, som började. Men när han hade svängt sin lie ett par gånger, vände han sig om och såg på sina binderskor. Och nu ville den besvärliga karln återigen gå ifrån arbetet.

»Va vell dä här säja?» sa han. »Ska jag inte få mer än två bindersker? Då kan jag lika gärna gå hem å lägge mej å sove.»

»De där två är de bästa binderskor, som vi har här på Mårbacka,» sa mamma, men brunnsgrävarn stod stilla och ryckte på axlarna.

»Ja, om det inte är något annat, som brister,» sa då mamma, »så ska jag skaffa Germund en binderska, som brukar kunna ta opp efter två karlar. Det blir kanske tillräckligt åt er.»

»Nå ja, dä ä kanske e utå rätta sorten,» sa då Germund.

Mamma gick hem och in i köket och sa till hushållerskan, att nu skulle hon visa vad hon dugde till, så att den där övermodiga karln kunde få lite respekt för Mårbackafolket.

Ja, Maja Persdotter, som kunde binda ihop kärvarna efter två skärare, gav sig genast i väg till rågfältet, men det visade sig, att Germund var karl till att ge både henne och de två andra binderskorna fullt arbete.

På den dagen gjordes det en rågskörd på Mårbacka, som ingen hade sett maken till. För när det övriga arbetsfolket såg hur Germund svängde sin lie, så blev de först stående stilla och stirrade på honom, men sedan gick de lös på rågen liksom i raseri, och stråna föll till marken lika fort som under ett störtregn. På en enda dag blev hela fältet avmejat.

Det var ju en stor lättnad för mamma. När nu rågen var skuren, så tyckte hon, att Germund kunde få hålla på

med brunnen att par dar till. Men hon fick snart märka, att så länge som Germund var kvar på Mårbacka, skulle det inte bli något slut med oro och bekymmer.

Just samma dag, som rågen skars, kom en främmande ung flicka fram till gården. Hon vandrade oppför stora trappan och in i förstun, men sedan tog hon av åt köket.

Där råkade hon på mamma, för hushållerskan och alla pigorna höll ju på med rågen, så att mamma fick lov att ställa med kvällsmaten.

Mamma kastade en blick på henne, när hon öppnade dörrn, och undrade vad hon kunde vara för en. Hon bar allt herrskapskläder, men de var nästan utslitna och satt så illa, att det syntes, att de inte från början var sydda åt henne. Hon var kanske tjuge år gammal, men späd och mager, på samma gång som hon hade stora, grova arbetshänder. Vacker var hon just inte, men riktigt ful kunde man inte heller säja att hon var, för hon hade klar, rosig hy och runda kinder. När mamma ville beskriva henne, sa hon alltid, att hon var en sådan, som man inte lägger vidare märke till och har svårt att känna igen, förrän man har sett den många gånger.

»Jag ville gärna tala med fru Lagerlöf,» sa nykomlingen.

»Fru Lagerlöf,» sa mamma, »det är jag, det.»

Då kom den unga flickan närmare. »Jag är Johanna Octopius, dotter till prosten Octopius i Brunskog,» sa hon och räckte fram en hand för att hälsa.

Under det att mamma skakade hand med henne, sökte hon påminna sig vad hon visste om prosten Octopius och hans familj. Mamma var ju själv prästdotter och släkt med alla prästfamiljer i Värmland, så att hon tyckte, att hon borde känna till de där Octopierna liksom alla andra.

»Är inte prosten Octopius i Brunskog död?» frågade mamma.

»Jo, det är han visst, det,» svarade den andra. »Till min stora sorg och skada dog både far och mor för många år sen.»

Nu stod alltsammans klart för mamma. Hon påminde sig, att prosten Octopius och hans fru hade dött nästan samtidigt och hade lämnat efter sig ett enda barn, en liten flicka, som inte skulle ha varit riktigt som alla andra barn. Några släktingar, som kunde åtaga sig barnet, hade det inte funnits, utan den stackars tösen hade måst stanna kvar hos faderns efterträdare som ett slags askunge. Hon fick kost och avlagda kläder och hjälpte till med vad hon kunde, och det var inte mycke. Hon skulle inte vara en idiot, visst inte, men man kunde inte heller säja, att hon hade vanligt förstånd.

Denna Johanna Octopius var det alltså, som nu hade kommit till Mårbacka, det förstod mamma strax, men vad i all världen hade hon där att göra?

Johanna Octopius dröjde inte att tala om sitt ärende. Hon ville fråga mamma om hon inte kunde få stanna på Mårbacka ett par dar.

»Det vore väl inte omöjligt, att ni det kunde få,» sa mamma, »men först ville jag bra gärna veta varför ni vill bo här hos mig.»

Den stackars flickan var inte alls påträngande. Hon talade så lågt, att hon nästan viskade fram ordena. Hon var skygg och hemlighetsfull, och en sådan fråga som denna hade hon väl aldrig väntat sig. Hon blev stående utan att veta vad hon skulle svara. Hon rodnade djupt, och hon stod och drog i ett finger, så att det knakade i lederna.

»Det är inte så lätt att svara,» sa hon. »Jag har fått tillsägelse att gå hit.»

»Finns det kanske någon här, som ni vill råka?»

Flickan såg än olyckligare ut.

»Jag har aldrig kunnat ljuga,» sa hon. »Jag vill inte svara på frågan om det finns någon här, som jag gärna vill träffa. Men det är i alla fall inte därför, som jag har kommit hit, utan det var så, att jag i går fick en tillsägelse, att jag skulle gå hit för att vara till hands, när jag behövdes.»

Mamma hörde ju av svaret, att det inte stod rätt till i övervåningen, och det gjorde henne ont om stackarn. Hon tyckte, att det var bäst, att flickan fick stanna på Mårbacka, tills det blev någon möjlighet att skicka hem henne. »Ja, ni ska få stanna då, mamsell Octopius,» sa mamma. »Och gå nu för det första in i kammarn här och vila er, medan jag lagar till kvällsmaten! Jag har varken hushållerska eller pigor hemma i dag. De är allihop ute och binder rågen.»

Då Johanna Octopius hörde detta, sa hon, att hon rakt inte var trött, utan hon erbjöd sig att hjälpa till med matlagningen.

Mamma märkte strax, att hon bar sig bakvänt åt, men villig var hon. Hon bar in ved, och hon gjorde opp eld. Hon var förfärligt villig. Hon saltade gröten, så att den blev så bitter, att hela koket måste slås bort. Och den nya gröten, den lät hon brännas vid.

Då klockan blev åtta och drängarna kom in i köket för att äta, stod Johanna Octopius just vid spisen och la opp den vidbrända gröten i ett stort fat. Brunnsgrävarn kom först, och han svor till, när han såg henne. Johanna Octopius svor inte, men hon tappade en hel sked gröt ner i elden, så att det blev ett än värre os i köket än förut. Men ingen av dem hälsade på den andre, och inte utbytte de ett ord.

Dagen därpå berättade hushållerskan för mamma, att Lill-Bengt hade fått höra av brunnsgrävarn, att den galna prästdottern hade förälskat sig i honom samma vår, då han hade arbetat i Brunskogs prästgård med brunnsgrävning. I början hade han varit lite smickrad av att en, som var av bättre folk kommen, hade kunnat fästa sig vid honom, men snart hade hon blivit honom så förhatlig, att han inte ville se henne. Men hon följde i alla fall efter honom, vart han tog vägen. Han trodde, att han till sist skulle bli tvungen att slå ihjäl henne för att bli av med henne.

Ja, mamma hade ju genast misstänkt, att det var en kärlekshistoria, som låg bakom det hemlighetsfulla besöket, och nu, då hon hade fått visshet, befallde hon genast Lill-Bengt, att han skulle göra sig i ordning att fara hem till Brunskog med mamsell Octopius.

Sedan talade hon också med flickan och försökte göra klart för henne hur opassande hon uppförde sig. Insåg hon inte, att det var en stor skam att så där löpa efter en karl, som inte ville veta av henne? Till sist förklarade mamma, att hon måste vända om hem och att det inte var lönt för henne att komma tillbaka.

Johanna Octopius svarade just ingenting. Hon böjde sig som det svaga rö hon var. Hon satte sig i kärran och for bort från Mårbacka utan att göra det minsta motstånd.

Men då Lill-Bengt hade farit så där en fjärdingsväg, hände det, att en selpinne lossnade, så att han måste stiga ur för att sätta fast den igen. Det var gjort i en handvändning, men i det ögonblicket passade Johanna Octopius på att hoppa ur kärran och löpa till skogs. Det gick så tyst och lätt, att drängen ingenting märkte, förrän hon redan var långt inne bland trädena. Han försökte nog att fånga henne, men för hästens skull kunde han ju inte springa så långt, utan hon kom undan.

Att så där smyga bort och försvinna, att rinna bort som ett vatten mellan händerna på en, det var det enda, som hon riktigt förstod sig på. Hon hade säkert fått öva sig i den konsten under hela sitt liv.

Lill-Bengt måste vända tillbaka hem, och Johanna Octopius visade sig inte på hela dagen. Mamma undrade om hon hade gjort sig själv något ont, därför att mamma hade talat så strängt till henne, och kände sig ganska olycklig.

Men nästa morgon hade flyktingen kommit in i lagårn och bett om mjölk, som man då också hade gett henne. Lagårdspigan skickade i all tysthet mamma ett bud, men när mamma kom för att tala med flickan, var hon redan borta.

Brunnsgrävarn var rasande. Ena sidan av brunnsschaktet hade störtat, så att hela öppningen var fylld med grus. Nå ja, när den där Stoll-Hanna visade sig, då gick det alltid på tok för honom. Han hade inte i hela sitt liv slagit ihjäl någon, men om den där människan höll i med att förfölja honom, så måste han väl på ett eller annat sätt göra sig av med henne.

Mamma var alldeles säker om att det skulle komma att hända en olycka. Den känslan hade hon haft, alltsedan Germund första gången hade kommit i hennes hus. Hon skrev till prosten i Brunskog för att be honom låta hämta hem flickan, men det ledde till ingenting. Så försökte hon att fånga in henne för att hålla henne instängd, men flickan var på sin vakt och flydde, så snart hon såg en människa. Och för resten hade väl mamma knappast kunnat förmå henne att avstå från att gå sina egna vägar.

En dag såg mamma, att Johanna Octopius kom smygande över gården ända fram till brunnshålet och att hon blev stående där och tittade ner i djupet. Germund höll på att gräva nere på brunnsbotten, men på något sätt måtte han ha känt på sig, att hon stod där, för han visade sig snart överst på stegen och skrek och svor åt henne. Hon flydde genast, men han kastade sten och grus efter henne. Han jagade bort henne som en smutsig hund. Men Johanna Octopius lät inte avskräcka sig, utan hon smög omkring på gården som förut.

Och så kom en morgon. Nu hade de gått igenom alla de olycksfall, som kan inträffa vid brunnsgrävning, och brunnshålet var så djupt, att den, som stod där nere, såg stjärnorna vandra på himmelen, fastän det oppe vid jordytan var klar dag.

Ja, som sagt, det kom en morgon, då en karl störtade helt andlös in i köket.

»Vatten,» skrek han, »vatten!» Och så sprang han sin väg.

Mamma och hushållerskan och alla pigorna rusade efter, och snart stod de alla böjda över brunnshålet och kikade ner i djupet. Och verkligen såg de inte längst där nere en blank vattenyta!

Det är något högtidligt, när man på det där sättet får vatten på en gård. Mamma hade ju haft en svår tid, och säkert hade hon många gånger önskat, att hon inte hade börjat med grävningen, men nu, då vattnet var kommet, tackade hon Gud av hela sitt hjärta för denna stora gåva.

Sedan frågade hon efter Germund.

»Han ä kvar där nere,» svarade en av karlarna. »Han vell väll se om han har funni en reckti källåder.»

De ropade på honom, men det kom inget svar. En av karlarna ville just stiga ner för att se efter om det hade hänt honom något, då brunnsgrävarn kom till synes på den nedersta stegen.

Det gick långsamt med uppstigandet, alls inte med den vanliga farten. Han famlade med ena handen efter stegpinnarna, den andra höll han tryckt mot ögonen.

»Han måtte visst ha fått ett sandkorn i ögat,» tänkte de.

Då han hade kommit oppför hela stegen, sträckte han ut handen. Ett par karlar sprang fram för att hjälpa honom, men det var nästan omöjligt att få honom in på fasta marken. Han behövde bara sträcka ut foten och ta ett steg, men han vågade inte.

»Kära Germund, vi är så glada, att ni ändå till sist fann vatten,» sa mamma.

»Ja, dä vattne ä dyrköpt, dä, frua,» sa Germund. »Dä va nånting, som kom över mej där nere, just som vattne bröt fram. Dä flög in i ögona som rök. Å nu ser jag ingenting.»

Till sist fick de in honom på fast mark, och då kastade han sig genast omkull på gräset och höll händerna för ögona. De andra stod tysta och väntade. Ingen av dem tyckte om honom, men det var ju förskräckligt, om han skulle ha förlorat synen.

Efter en stund satte han sig opp. »Dä ä samme mörker,» sa han. »Jag ä blind. Dä ä slut mä mej.»

Mamma försökte lugna honom med att det snart skulle gå över. Hon trodde, att han hade varit för länge nere i mörkret och var ovan vid dagsljuset.

»Nää,» sa han. »Dä bränner som eld. Synen ä bortbränd på mej. Jag ä blind. Va ska dä bli å mej ?»

Med dessa ord sprang han opp, höjde armarna i luften och ville störta sig i brunnen. Karlarna rusade fram för att stänga vägen för honom, men han slängde undan dem.

»Låt mej vara!» röt han. »Jag vell dö där nere.»

Det var förskräckligt. Karlarna kunde inte hålla honom, men under striden hade han förlorat känslan av var brunnshålet fanns, så att han sprang åt orätt håll.

Han sprang runt och skrek och svor. Han grep med händerna ut i luften liksom för att infånga någon.

»Visa mej var håle ä!» ropade han. »Annars kramer jag sönder den, som jag först får tag i.»

Han väsnades som en vansinnig. Men någon olycka skedde inte, därför att människorna flydde undan och han själv, besynnerligt nog, inte kom i närheten av det vida schaktet.

Han kastade sig ner på gräset än en gång. Hela kroppen ryckte och for. Händerna knöt sig, och gång på gång bröt han ut i vilda hotelser.

Under det att han låg där så farlig och rasande, att ingen vuxen man hade vågat närma sig honom, kom den halvgalna Johanna Octopius framsmygande. Hon kom på sitt vanliga tysta sätt. Ingen hade lagt märke till henne, förrän hon var tätt bredvid honom.

Mamma ville skynda fram och varna henne, men det var för sent. Hon hade redan lagt sin hand på hans.

»Svär inte så!» sa flickan med samma låga och milda röst som vanligt. »Jag är här för att hjälpa dig.»

Ingen väntade annat, än att Germund skulle lägga sina händer om hennes hals och strypa henne. Han brast också ut i ett styggt, vilt skratt, men han gjorde henne ingen skada.

»Jag är här,» sa hon än en gång. »Det var de, som visste, att detta skulle hända, och de har skickat hit mig. Jag har ju inte kommit till världen för annat än för att hjälpa dig.»

Det måtte ha varit något hos henne, som gjorde honom gott. Han tog hennes händer och la dem över de

brännande ögonen.

»Du Stoll-Hanna!» sa han. »Du Stoll-Hanna!»

Men det hördes på tonfallet, att det skulle vara en vänlighet.

»Det gör ingenting, att du är blind,» sa hon. »Jag har ögon i ditt ställe.»

Han var väl så hjälplös och olycklig, att det kändes som en tröst, att det fanns någon, som höll av honom, antingen han var blind eller seende, svag eller stark, ond eller god, fattig eller rik.

Mamma höll sig alltjämt i närheten. Hon var inte alldeles säker på hur detta skulle sluta, men då hörde hon Germund säja:

»Dä gör gott mä di hand på mina ögon.»

Då blev mamma lugn. Hon gick själv sin väg, och hon vinkade åt de andra, att de skulle lämna dem. Hon förstod, ser ni, att här hade skett ett stort under. Kärleken hade inte visat orätt. Det hade varit Guds mening alltifrån början, att de två skulle höra samman.

*

Här tystnar faster Nana, och vi tackar henne så mycket, och vi säger, att det goda dricksvattnet på Mårbacka är verkligen förtjänt av att ha sin egen historia.

»Du är allt märkvärdig, Nana,» säger faster Lovisa, »som kan komma ihåg så många av mammas gamla historier. Nog minns jag, att hon talade om att den, som grävde brunnen, blev blind, men vad han hette och allt det andra, det har fallit mig ur minnet.»

»Ja, Nana är märkvärdig,» säger också pappa. »Men är du säker på att flickan hette Octopius? Det låter så besynnerligt.»

Faster Nana skrattar litet. »Du har alldeles rätt, Gustav. Hon hette något helt annat, men hennes riktiga namn ville jag inte nämna, utan jag hittade på ett annat.»

»Jaså, jaha,» säger pappa, »det är så de gör, de riktiga berätterskorna.»

»Men,» säger mamma, »hur kom du till att berätta den här historien just i kväll, Nana? Jag vet aldrig, att jag har hört den förr.»

»Å», säger faster Nana och drar litet på det. »Det är inte så gott att säja. Jag har hört så mycke talas om dammen nu om darna, så att det var kanske därför ...»

Nu kommer också Elin Laurell med en fråga. »Menar fru Hammargren,» säger hon, »att man alltid bör tro, att kärleken visar rätt? Ska man inte undra och granska, utan bara följa?»

Faster Nana sitter tyst en lång stund, innan hon svarar.

»Jag ska säja fröken Laurell,» säger hon, »att nog tror jag, att den visar rätt, men det behövs stort mod för att lyda den, och det är det, som fattas oss.»

Och pappa brukar gömma alla Värmlandstidningar i det lilla skåpet på baksidan av skrivbordet, och nästa dag ber han mig lägga in just den tidningen, som faster hade suttit och läst i, strax innan hon hade fått sin svåra huvudvärk. Men när jag då viker ihop den, så ser jag ett par runda märken på framsidan som efter

intorkade tårar. Och jag tror, att tidningen och huvudvärken och berättelsen har något med varandra att göra, men jag kan inte förstå sammanhanget. Och jag är så liten, så att ingen vill tala om det för mig. Jag får nog aldrig veta det.

I MARKNADSTIDER.

Och det har varit så mycket att göra, så mycket att göra, alltsedan faster Nana Hammargren reste. Det har varit humleplockning och bislakt och äppleplockning och höstbyk och knäckebrödsbak i ett par dar. Och så har vi stöpt vaxstaplar och bryggt svagdricka och rivit potatismjöl och lagat till en hel ankare cider. Jag vet knappt hur faster Lovisa och hushållerskan och pigorna har kunnat hinna med alltsammans, men vi barn har förstås varit i köket och hjälpt till på var ledig stund.

Fårslakt har det också varit, och så har vi slaktat duvor, för vi har över hundra att ge mat var dag, och det tycker vi är för mycket. Men det är så svårt den dagen, då duvorna ska slaktas, för då blir pappa i så dåligt humör. Han förstår allt, att det är nödvändigt att minska på dem, men han tycker så mycket om att se på duvorna. Han vill mycket hellre, att höken ska äta opp dem, än att vi ska göra det.

Och allting måste göras i september, för sedan kommer den stora Åmbergsheds marknad, som börjar i Sunne den första fredagen i oktober och sedan håller på ända in i nästa vecka, och till dess måste alla sådana där småsysslor vara undanstökade. Och det får också lov att vara skurat och fejat över hela huset, och alla innanfönster ska vara insatta, så att det på marknadsafton — för så kallar vi dagen före den, då marknaden börjar, — är lika fint och städat som till jul eller påsk.

Och jag tycker, att en sådan där marknadsafton närapå är den högtidligaste dagen på hela året. Det är tyst och stilla överallt, och det ligger nya trasmattor på golven, och kopparkastruller och kaffekokare är skinande röda, och det är så ljuvligt varmt med de dubbla rutorna för fönsterna, och alla människor är så förväntningsfulla och snälla.

Pappa har också haft bråttom i september. Han har haft inspektor Nyman här, och de har suttit nere på kontoret och gjort opp räkenskaperna för hela året. Och pappa har tagit hem stora buntar med pengar ifrån banken i Karlstad, och nu på marknadsafton betalar han alla sina underlydande vad de kan ha att fordra. Lars i London stiger först av alla dagsverkarna in på kontoret och sedan de andra i tur och ordning. Därefter kommer rättarn och stalldrängen och drängpojken och den pojken, som har gått vall med fåren, in dit och efter dem hushållerskan och alla pigorna, och till sist är det guvernantens tur att få sitt. Nej, allra sist kommer vi barn in och får var sin riksdaler, som vi ska ha att köpa för nästa dag på marknaden.

Och hushållerskan tar aldrig ut några pengar. Hon bara ber, att pappa ska sätta in dem på sparbanksboken, men pigorna kommer röda och strålande ut ifrån kontoret med nya, fina sedlar i händerna, och de håller hela kvällen på med att räkna ut vad de ska kunna köpa på marknaden. Och de förståndigaste tar mamma eller faster Lovisa till råds, och Barn-Maja anförtror mamma, att hon ämnar köpa sig ett par svarta handskar att sätta på sig, då hon går till kyrkan. Men mamma säger, att det ska inte Maja göra, för handskar är så förfärligt dyra, utan hon är tillräckligt fin, om hon skaffar sig ett par svarta trådvantar.

Och fram emot kvällen börjar det att bli så mycken rörelse oppe på vägen. Det är långväga marknadsresande, bönder ifrån Ransäter och Ullerud, ja, ända ifrån Råda och Ekshärad, som har givit sig ut i så här god tid. Det är gående och åkande om varandra, och nästan alla har de med sig hästar eller kor eller getter eller får, som de vill sälja. Och det är just det, som är det roliga. Människorna bryr vi oss inte så mycket om, för de går eller åker vägen fram utan några konster, men se, bockar och gumsar och de små tjurknattarna och unghästarna, de tycker visst, att denna vandringen är bra lustig, för de har så mycket fyr för sig.

Och vi barn och Elin Laurell har gått oppför allén för att titta på marknadsfolket, och vi har redan stått där en god stund, när pappa också kommer dit. Och nu blir det så roligt, för pappa börjar genast prata med dem, som går förbi. Han frågar dem var de är hemma, vad de begär för sina kreatur och allt möjligt. Och en karl säger, att han har en så präktig unghäst, så att den tycker han att löjtnanten bör köpa, och en gumma gråter och berättar, att säden har frusit bort på hennes torp, så att hon måste sälja den här vackra kvigan, som hon har strävat med i två år, för att få pengar till mat åt sig och sina barn över vintern.

Och skojare kommer i sina små vagnar och för med sig långa rader av hästar, som de ska byta bort på marknaden. Och deras hästar ser så granna och ystra ut, men pappa säger, att en ska aldrig byta hästar med skojare, för de ger dem något, arsenik eller vad det kan vara, som gör, att de ser präktiga ut första dagen, men sedan faller de ihop och blir som ett par hopslagna bräder.

Och det är första gången, som Elin Laurell är på Mårbacka under Åmbergshedstiden, och hon är så förvånad över att vi firar den, som om det skulle vara en stor högtid, men hon tycker också, att det är roligt, för hon har aldrig varit med om något sådant förr. Och nu säger hon till pappa, att hon tycker, att det är märkvärdigt att tänka sig, att på detta sättet hade marknadsfolk dragit förbi här i så ofantligt många år. Och ägarna till Mårbacka hade nog stått här och språkat med dem, såsom pappa gjorde nu i kväll. »Vet farbror,» säger hon, »att jag tycker, att det är, som om jag skulle ha blivit förflyttad flera hundra år tillbaka i tiden.»

»Ja, det kan nog hända, att du tycker så,» säger pappa, »men jag ska säja dig, att Åmbergsheds marknad är då rakt ingenting nu, emot vad den var i min ungdom. Då såg det en sådan här kväll ut på Mårbacka som på en gästgivargård. Handlanden Kjellin ifrån Åmål, som var gift med min syster Karolina, kom hit med flera lass varor och tog in hos oss jämte sina bodherrar, och de låg här sedan om nätterna, så länge som marknan varade, och det var väl minst en vecka. Och den ene efter den andre av min fars bekanta kom hit och bad om nattlogi, för de hade ofta ingenting annat att sova i än resvagnen. Och dessutom fanns det en slags förening mellan herrkarlarna i Fryksdalen, som gick ut på det, att en av dem i tur och ordning skulle bjuda allt resande herrskapsfolk på mat i en gammal byggnad, som stod mittpå marknadsfältet och kallades för 'Schalongen'. Och jag ska säja dig, att det var inte lite bekymmer för mamma, när det var hon, som skulle stå för mathållningen. Du ska veta, att de förnämsta köpmännen i Karlstad, Filipstad, Kristinehamn och Åmål själva for omkring på marknader på den tiden, och de ville allt ha det både rikligt och fint. Men nuförtiden, sedan vi har fått den här välsignade lanthandeln, har det blivit slut på allt, som var gammalt och roligt.»

Och vi har börjat att känna oss frusna, därför att vi har stått så länge stilla i allén, så att vi går en bit norr ut för att bli varma. Och pappa går också med, för han törs inte heller stå stilla ute i höstkylan. Och han och Elin Laurell går och talar om den gamla Åmbergsheden och all dess härlighet. Och han talar om små historier, och vi har riktigt roligt.

Men just som vi kommer till den långa, mörka backen norr om prästgården, stannar pappa.

»Det är besynnerligt,» säger han. »Du, Elin, talade nyss om att både jag och alla andra, som har bott på Mårbacka, har gått här en sådan kväll och talat med marknadsfolket. Och nu i detta ögonblick ser jag så tydligt far min för mig så, som jag en gång såg honom stå här i backen just en marknadsafton. Fast när jag tänker rätt efter, så var det nog inte en marknadsafton, nej, det var det inte, men i alla fall var det en dag, som hade något med marknan att göra.»

Pappa lyfter på hatten och stryker med handen över pannan liksom för att klara opp minnet.

»Nu ska jag säja dig hur det var,» säger han. »Vi hade gått hemifrån, far och syster Nana och jag, för att se på marknadsfolket, för det var hans vana, liksom det har varit min. Men det var inte på marknadsafton, och själva marknadsdagen kunde det inte heller vara, för då for han naturligtvis till Sunne och gjorde inköp. Nej,

det måtte ha varit andra marknadsdagen på kvällen, då en hel hop folk, som hade blivit färdiga med sina marknadsaffärer, vände om hem.»

»Hände detta, när farbror var liten gosse?» frågar Elin Laurell.

»Nej, du, jag var över tjuge år, och det var Nana också. Varför jag låg hemma den hösten, det minns jag inte. Jag brukade annars vara ute på lantmäteriförrättningar, men det var väl så, att far började på att bli gammal och behövde hjälp med räkenskaperna, för han låg i mycke större affärer, han, än jag. Nå ja, när vi hade stått här oppe i allén och tittat på de vägfarande en stund, så tyckte vi, att det blev kyligt, och vi började gå norr ut just som i dag. Och Nana gick och höll pappa under armen. Hon och han var alltid så goda vänner. Hon var nog den, som han tyckte bäst om av alla barna.»

»Hon var väl så vacker?» säger Elin Laurell.

»Ja, det var hon ju. Men hon var lustig och glad också, så att gubben hade roligt med henne. Men låt mig nu se! Jo, det här måtte ha varit i början av fyrtitalet, för Nana var varken gift eller förlovad. Det kommer jag så väl ihåg, därför att föräldrarna hade talat med mig om att de var oroliga för hennes skull. Prästen här borta på Halla var så gammal, att han inte kunde tjänstgöra, och han hade skaffat sig en adjunkt, som var en ung och ståtlig karl, och nu hade både far och mor tyckt sig märka, att han slog sig ut för Nana och att hon var ganska svag för honom. Och de gamla skulle inte ha haft något emot partiet i och för sig, för adjunkten var en begåvad man med goda predikogåvor, men de hade flera gånger hört honom omtalas som en riktig dryckeshjälte, och det var ju inte roligt att ge sin dotter till en sådan.»

»Nej, säkert inte,» säger Elin.

»Det är lustigt vad allt, som kan vakna opp inom en,» säger pappa. »Jag kan inte precis säja vad vi talade om, när vi gick här, far och Nana och jag, men jag vet vad vi tänkte på. Vi gick säkert alla tre och undrade om hjälpprästen hade kommit tillbaka från marknan. Far hade sett honom på marknan första dagen, och han hade tyckt sig märka, att han redan då var drucken. Och vi visste mycke väl, att han inte hade kommit hem kvällen förut, så att när vi nu gick bortåt prästgården, så hade vi honom nog i tankarna och undrade om han var lyckligen hemma eller om han fortsatte med att rumla om oppe i Sunne. Men naturligtvis behöll vi vår undran för oss själva, för det var ju ett ömtåligt ämne.»

»Det var nog inte någon så rolig vandring, det där, farbror,» säger Elin Laurell.

»Å nej, du, det var det just inte. Jag tyckte, att Nana såg orolig ut och att hon inte hade så lätt att skämta och prata med far och mig som vanligt. Jag hjälpte henne så gott jag kunde, men det gick nog lite trögt med samtalet. Rätt som det var, stannade vi och bytte ett par ord med någon förbifärande, för far hade ju bott här på Mårbacka i fyrti år, så att alla kände honom. Så småningom gick vi förbi prästgården, och vi stannade just här i backen.»

När pappa säger detta, ser han sig omkring och pekar med käppen uppåt de höga, mörka granarna, som kantar vägen.

»Det var mörkt och dystert här då, som det är än i dag,» säger han, »ja, kanske än mer, för jag tror, att det fanns högre träd då, och vägen var nog både smalare och brantare. Men just som vi kom hit, så såg vi hur ett åkdon dök opp där nere i vägkröken. Vi kände genast igen prästgårdshästen, och vi såg, att det var prästgårdsdrängen, som satt i åksätet och körde. Vi förstod ju också vad han var ute i för ärende. Han hade nog blivit uppskickad till Sunne av prästfolket för att leta reda på adjunkten och föra hem honom. Det var ju lördag kväll, och man måste ha fatt på honom, så att han fick sova av sig ruset till nästa dag.»

»Vet farbror, det här börjar på att bli riktigt spännande,» säger Elin.

»Spännande!» säger pappa. »Ni har då så konstiga ord nuförtiden. Jag tyckte, att det var ruskigt, jag, när jag såg, att drängen satt ensam i åkdonet, så att vi måste tro, att han inte hade varit i stånd att få rätt på adjunkten. Nana blev alldeles dödsblek, och gubben regementsskrivarn såg mer sträng och föraktfull ut, än jag nånsin hade sett honom. Men tänk, du, att just som kärran for förbi oss, så var far i stånd att få syn på en mörk figur, som låg och sov nere på kärrbotten, och han gav drängen ett tecken att stanna.

»Jaså, du fick reda på honom, Ola,» sa han.

»Ja har'n allt mä mej, regementsskrivarn. Men tänk, så han ser ut!»

»Och i detsamma som han sa detta, böjde sig Prästgårds-Ola baköver och lyfte på hatten, som var tryckt över adjunktens ansikte. Vi stod ju tätt bredvid, vi kunde inte undgå att se honom, men Nana vände strax bort ögona, och hon hade kanske till och med sprungit sin väg, om inte far hade fattat henne om handleden och hållit kvar henne. 'Se på honom, du!' sa han, och drog henne närmare för att tvinga henne att se på adjunkten, som låg där uppsvälld och rödbrusig och smutsig och alldeles förvandlad, så att det knappast fanns någon möjlighet att känna igen honom. 'Se på honom, du!' sa far än en gång. 'Det har du gott av. Stackars den, som ska bli hustru åt en sådan karl!' Jag tror inte alls, att Nana lydde honom, utan hon höll nog ögona sänkta, ända tills far släppte hennes hand och lät drängen köra vidare.»

»Det var hemskt,» sa Elin Laurell.

»Å ja, det var det väl,» säger pappa. »Men du får komma ihåg, att far hade en dotter gift med Wachenfeldt, och nu ville han inte, att Nana, som han tyckte om framför alla de andra, skulle gå samma väg. Men Nana var nog både ond och ledsen, och under hela hemvägen gick hon ett par steg före far och mig och sa inte ett ord. Och far gick och såg sträng ut, men också ett litet grand belåten, det kunde en se. Han tyckte nog, att det var bra, att Nana hade fått sina ögon öppnade.»

Härmed tiger pappa, och vi vänder och går hemåt.

Elin går bredvid honom, och de fortsätter att tala om samma sak.

»Det var märkvärdigt, det här, farbror,» säger Elin. »Jag trodde, att fru Hammargren var så lycklig med sin man. Jag kunde aldrig tänka mig, att hon hade tyckt om någon annan.»

»Det kanske inte var något allvarsamt heller med den här prästen,» säger pappa. »För inte blev då sorgen långvarig åtminstone. Det var ju marknad, och Kjellin från Åmål var hemma, och far och mor kom överens med honom, att han skulle ta Nana med sig ner till syster Karolina i Åmål och låta henne stanna där över vintern. Och där nere blev hon bekant med Tullius Hammargren, som var kollega vid gosskolan, och med honom var hon förlovad, då hon kom hem på våren.»

Sedan gör inte Elin några fler frågor, men jag kan inte tåla mig med att inte få veta det allra viktigaste.

»Men, pappa, hur gick det med adjunkten?»

»Jaså,» säger pappa och låter litet förvånad, »de små grytorna tycks ha öron, de med. Jo, du, det gick illa med honom. Han drack, och han sörjde, och han lär ha slutat sitt liv på ett hospital. Inte vet jag hur det var, men det finns ju de, som säjer, att han blev tokig, därför att faster Nana inte mer ville veta av honom.»

Och jag tycker ju allt, att det är förfärligt stiligt att veta, att en människa hade mist sitt förstånd av kärlek till en av mina fastrar. Jag skulle vilja fråga så mycket, mycket mer, men jag törs inte.

Och nu efteråt har jag bett Elin, att hon skulle fråga pappa vad det var, som faster Nana hade läst i tidningen den där dagen i somras, och varför hon just den dagen hade berättat historien om brunnen. Men Elin säger,

att det vill hon visst inte. Hon tycker, att det är så fult att vara nyfiken.

JORDBÄVNING.

Och när klockan blir tolv och vi har slutat läsningen, brukar vi alltid springa ner i sängkammarn till mamma, som sitter och syr vid det lilla bordet framför fönstret. Vi tittar på hennes arbete, och hon frågar oss om vi har kunnat våra läxor och om vi har varit flitiga och ordentliga, och det svarar vi förstås alltid ja till.

Nu i dag blev jag färdig litet före de andra med att sätta in mina böcker i bokhyllan och tvätta griffeltavlan, så att jag kommer in i sängkammarn, ett par minuter innan Gerda och Anna har hunnit dit.

Och då jag öppnar dörrn, ser jag, att mamma inte sitter vid sitt sybord som vanligt, utan går fram och tillbaka på golvet och storgråter.

Hon gråter inte så, som om det skulle ha kommit underrättelse om något dödsfall, utan hon gråter så, som om hon inte bara var ledsen utan också ond och förtvivlad och alldeles över sig given. Hon håller händerna oppöver hjässan, och hon ropar med gäll röst, så att det skär i öronen.

»Han får inte göra det! Han får inte!»

Och jag blir stående på tröskeln och kan inte ta ett steg. Jag har aldrig, aldrig, aldrig kunnat tro, att mamma skulle kunna gråta på det sättet. Det är, som om golvet skulle ha öppnat sig framför mig. Hela huset vacklar fram och tillbaka.

Om pappa eller faster Lovisa hade gråtit så där förtvivlat, hade det inte alls varit så farligt, men se, mamma! Mamma kunde inte gråta så, utan att fördärvet vore över oss. Mamma är så klok. Mamma är den, som vi litar på.

Pappa sitter vid skrivbordet, och han följer mamma med ögonen. Han ser bekymrad ut, men inte alls som mamma. Han försöker säga något lugnande, men mamma hör inte på honom.

När pappa ser, att jag står i dörrn, reser han sig och kommer och tar mig vid handen. »Vi ska gå vår väg, så att mamma får lugna sig,» säger han och för mig med sig in i matsalen.

Där slår pappa sig som vanligt ner i gungstolen, och jag blir stående bredvid honom.

»Varför gråter mamma?» säger jag.

Pappa tiger först en stund, men han förstår visst, att jag är så uppskrämd, att det vore grymt att bara svara, att det här var en sak, som jag inte kunde begripa.

»Morbror Kalle har varit här på förmiddagen, och han talade om för oss, att han ämnade sälja Gårdsjö.»

Och det var visst en förfärlig nyhet för mig också, för jag tycker så mycket om Gårdsjö och kusinerna där, och det har alltid varit som mitt andra hem. Men jag kunde ändå inte förstå, att mamma skulle ta det så hårt.

»Du ska veta, att mamma är så fästad vid Gårdsjö,» säger pappa förklarande. »Det var nog så stort den gången, då din morfar köpte ett bruk. Det var ju på handelsboden där inne i Filipstad, som han hade blivit rik, men han fick en helt annan ställning och hans fru och hans döttrar också, sedan han hade blivit brukspatron.»

Jag säger ingenting, för jag vet rakt ingenting att säga.

»Svärfar var ju tvungen att resa hit opp till Gårdsjö ett par gånger om året och se till sitt bruk,» fortsätter

pappa, »och då hade han mestadels sin äldsta dotter med sig. Det var på det sättet, som vi råkades, din mamma och jag.»

Jag förstår ju, att pappa vill säga, att mamma hade så många glada minnen förbundna med Gårdsjö, men inte var det likt mamma att gråta på det där sättet för vilka ljusa minnen som helst.

»Och när vi var nygifta, så bodde vi på Gårdsjö de första arena, ända tills din farfar dog och vi kunde flytta hit till Mårbacka.»

Jag bara skakar på huvudet, till tecken att jag ingenting begriper.

»Kan du då inte förstå, att din mamma ska tycka, att det är tråkigt, att din morbror vill sälja?»

Jo, något förstår jag ju, men inte hela sammanhanget.

»Varför måste morbror Kalle sälja?» frågar jag.

»Han säjer, att han förlorar pengar för vart år, som han bor kvar. Smedjan har han ju lagt ner för länge sedan, och lantbruket kan han inte leva på. Mamma tycker, att han borde kunna reda sig på såg och tegelbruk och kvarn, men han vågar inte lita på det. Han säjer, att vi får onda tider.»

När pappa säger det där, så kommer jag ihåg vad morbror Oriel och morbror Schenson talade om nere vid bryggan. Jag minns, att morbror Oriel trodde, att hela Fryksdalen skulle komma att ramla.

Jag sluter ögonen, och jag ser för mig hur jorden skakar och det ena stora herrgårdshuset efter det andra störtar omkull. Där faller Rottneros, där faller Skarped, där faller Öjervik, Stöpafors, Lövstafors, Gylleby, Helgeby. Herrestad är redan fallet, och Gårdsjö står och vacklar. Jag börjar förstå vad det är, som mamma är rädd för.

Bäst som jag står så där med slutna ögon, så rör pappa vid min hand.

»Hör du, flickan min!» säger han. »Gå in i förmaket och öppna lite på sängkammardörrn, och se efter om mamma har lugnat sig!»

Och jag går förstås, men jag kan inte låta bli att undra varför inte pappa går själv.

Jag vet ju, att pappa tycker så förfärligt illa om, att någon gråter, men han borde väl ändå försöka att trösta mamma. Jag har en känsla av att han rentav blev glad, när jag kom in i sängkammarn för en stund sedan, så att han fick gå sin väg. Pappa är allt bra hjälplös i en del saker.

Och nu, när jag står där ensam i förmaket, så förstår jag varför mamma gråter.

Jag tänker på moster Georgina, som sa, att mamma var ängslig, därför att pappa var sjuk och inte mer dugde till att ställa med något riktigt. Mamma vet, att de onda tiderna är i antågande, och mamma har satt sitt hopp till morbror Kalle och trott, att han skulle bli hennes stöd och hjälp, då pappa inte mer kan vara det. Men nu vill han flytta sin väg, och mamma står där ensam utan att ha någon att lita till.

När jag öppnar sängkammardörrn, så ser jag, att Anna har kommit in dit, och hon har fått mamma att lägga sig på soffan och håller på att breda en schal över henne.

Och så tänker jag, att nu är mamma i goda händer, och går tillbaka till pappa inne i matsalen.

Och när jag öppnar dörrn, tycker jag, att jag aldrig förr har märkt hur gråhårig och gammal och hopsjunken han är. Och så besynnerligt hjälplös.

Och jag önskar, att jag vore vuxen och klok och lärd och mäktig och rik, så att jag kunde hjälpa honom.

Plan av bottenvåningen å det gamla Mårbacka.

INNEHÅLL.
